

Origine en worteling: wat we bedoelen met 'lokaal' nieuws

Hoe lokaliteit vorm krijgt bij een landelijke samenwerking tussen lokale en landelijke nieuwsredacties.

Merijn Kramer

Studentnummer: s2096625

Opleiding: Master Journalistiek en Nieuwe Media, Universiteit Leiden

Scriptiebegeleider: Willem Koetsenruijter

Tweede lezer: Peter Burger

Dankwoord

Dit onderzoek staat voor het einde van een hoofdstuk. Met deze masterscriptie komt mijn 21-jarige carrière als leerling en student tot een einde. Dat betekent overigens niet dat ik ben uitgeleerd. In dit mooie vakgebied genaamd 'de journalistiek' ben ik mij bewust van de belangrijkste taken die ik ga hebben in mijn werkende leven: leren, vragen en uitleggen. Dat bewustzijn heb ik ook te danken aan mijn opleiding en aan dit onderzoek.

Ik wil een aantal mensen speciaal bedanken voor hun bijdrage aan mijn onderzoek. Zonder deze mensen had ik in eerste instantie niet het document kunnen afleveren zoals ik nu heb gedaan. Naast hen zijn er natuurlijk nog velen die ik moet bedanken voor het verdragen van mijn grootse enthousiasme tot klinkklare frustratie over het onderzoek.

In het bijzonder wil ik mijn scriptie- en stagebegeleider Willem Koetsenruijter bedanken voor alle hulp en de vele gesprekken die wij hebben gevoerd zowel tijdens mijn stage bij Argos als daarna bij het schrijven van de scriptie. Bij deze gesprekken kreeg ik vat op het onderwerp en werd de blauwdruk gelegd voor het onderzoek. Bedankt voor het bieden van de ruimte om deze scriptie tot een naar mijn idee interessant en relevant geheel te vormen.

Een scriptieonderzoek uitvoeren is niet niks. Het kost veel inspanning, maar betekent ook veel interessant puzzelwerk. Ik wil daarom ook mijn vriendin Lianne speciaal bedanken voor het steunen, motiveren, sparren, meelesen en het geduld dat zij had wanneer ik alle zeilen bij moest zetten. Ik ben blij dat ik de kunst van het puzzelen van jou heb mogen afkijken.

Tot slot wil ik ook mijn ouders, mijn broertje, mijn zusje, mijn opa en mijn oma bedanken voor de steun en de motivatie. Speciaal aan paps, ik hoop dat je niet helemaal gestoord bent geworden van mijn schrijftics. Speciaal aan mams, ik hoop dat ik niet te gefrustreerd reageerde als ik mijn onderzoek weer eens opnieuw moest uitleggen.

Met het einde van dit dankwoord wil ik ook u, de lezer, alvast bedanken voor het lezen van dit onderzoek. Kleinschalige mediaorganisaties zouden vandaag de dag het cement moeten zijn van een samenleving waar meer aandacht is voor elkaar op lokaal niveau, zij zijn wat mij betreft de bewakers van lokale identiteit in tijden van globalisering. Ik hoop daarom dat u met het lezen van dit onderzoek, net als ik, het belang ziet van lokaliteit en de vele verschijningsvormen ervan. Ik wens u in ieder geval veel plezier met het lezen.

Merijn Kramer, juni 2020

Samenvatting

De lokale journalistiek heeft het moeilijk. Teruglopende inkomsten zorgen ervoor dat arbeidsintensieve journalistieke werkzaamheden, zoals onderzoeksjournalistiek, vaak op een lager pitje staan bij lokale media (Koetsenruijter & De Jong, 2017, p. 84). Lokaal nieuws typeert zich op dit moment dan ook steeds vaker als 'klein nieuws', er is veel ruimte voor verschillende 112-meldingen en weinig diepgang over bijvoorbeeld lokaal bestuur (Koetsenruijter & De Jong, 2017, p. 3). Men maakt zich daarom zorgen om de kwaliteit van lokale media.

Om een kwaliteitsimpuls te geven aan lokale media, worden er steeds meer lokaal-landelijke samenwerkingsverbanden opgezet. Zo krijgen lokale media een landelijk podium en daarnaast ook betere journalistieke feedback van landelijke redacties. Het is vervolgens de vraag wat er overblijft van het lokale in het nieuws, we noemen dat lokaliteit, dat uit zo'n samenwerking voortkomt. Dit onderzoek kijkt specifiek naar het samenwerkingsverband dat is ontstaan tussen Reporter Radio (KRO-NCRV) en verschillende lokale kranten. Zij produceren de rubriek ReportersNL, waarmee zij een plaats op de publieke omroep inruimen voor lokale onderzoeksjournalistiek. Dit onderzoek kijkt in essentie hoe lokaliteit vorm krijgt in een landelijke samenwerking tussen lokale en landelijke redacties. De hoofdvraag is dan ook als volgt: *Hoe krijgt lokaliteit vorm wanneer lokale redacties met een landelijke redactie samenwerken voor de invulling van een rubriek als ReportersNL?*

Dit onderzoek beschrijft exploratief hoe lokaliteit vorm krijgt binnen de uitzendingen van ReportersNL. Om antwoord te geven op de hoofdvraag is er gekozen voor een kwalitatieve inhoudsanalyse door middel van flexibel coderen. Het corpus voor dit onderzoek is een zelfstandig opgebouwd databestand dat volledig is uitgeschreven om zonder dataverlies thema's te onttrekken.

Het onderzoek gebruikt benaderingen van merkkultuur en authenticiteit om het hoofdonderwerp van dit onderzoek, *lokaliteit*, te beschrijven. Samengevat uit lokaliteit als concept zich in termen van *Origine* en *Worteling*, waarbij de theorieën rond authenticiteit de achtergrond van deze hoofdthema's verklaren. Eerder werd authenticiteit beschreven als een machtiging die zich uit in bovenstaande termen (Van Leeuwen, 2001, p. 394). Een product is authentiek omdat het geproduceerd wordt binnen een bepaalde regio of een bepaalde gemeenschap (Boyle, 2004, pp. 16-21) (Van Leeuwen, 2001, p. 395). Dat laatste gegeven verklaart ook de nieuwswaarde nabijheid. Doordat het nieuws uit een regio of een bepaalde gemeenschap komt, voelt het nieuws nabij aan voor nieuwsconsumenten uit die bepaalde regio of gemeenschap (Robinson, 2014, p. 115). *Origine* en *Worteling* dienen dan ook als hoofdthema's die een analytisch frame geven aan de kwalitatieve inhoudsanalyse die volgt.

Bij het thema origine bestaat een voornamelijk geografische insteek. Zo zien we dat bij ReportersNL graag gebruik wordt gemaakt van het benoemen van specifieke locaties in een regio zoals woonplaatsen, straatnamen of andere plaatsaanduidingen om uiting te geven aan lokaliteit. Daarnaast blijkt het noemen van het lokale nieuwsmerk en het noemen van een actueel nieuwsfeit in de week voor de uitzending ook een middel te zijn dat gebruikt wordt. We zien bij het thema worteling ook een tendens ontstaan. Hier is een duidelijke focus op de mensen uit een bepaalde regio. Dit thema geeft voornamelijk een antwoord op vragen als: wat doen mensen uit deze regio? Wat is typerend voor deze regio? Hoe reageren zij op het nieuws uit hun regio? Dat gegeven versterkt lokaliteit die ontstaat wanneer de geografische aanduiding wordt gegeven in de uitzending. Het geeft een extra 'lokale' dimensie.

Vanuit de resultaten en het theoretisch kader wordt geconcludeerd dat lokaliteit vorm krijgt in drie factoren: het benoemen van plaatsnamen, het expliciet gebruiken van de lokale actualiteit en het expliciet uitlichten van het gebruik van lokale bronnen. Het benoemen van plaatsnamen en het nieuws daarmee lokaal inkaderen is een directe parallel die we vinden in de theorieën rond authenticiteit en lokale media. De *origine* van het nieuws is duidelijk terug te vinden, waardoor het nieuws als authentiek gepercipieerd kan worden. Daarnaast wordt ook de geografische basis van een lokaal nieuwsmerk benadrukt. Het benoemen van de lokale actualiteit en het gebruik van lokale bronnen benadrukt op zijn beurt weer de *worteling* van het nieuwsmerk, ze opereren vanuit een duidelijk afgebakende gemeenschap die huist in een bepaalde regio. Het nieuws dat belangrijk is in die regio wordt uitgelicht. Verder zien we dat, naast het gebruik van de eerdergenoemde factoren, deze extra versterkt worden door bijvoorbeeld een gedeeld sentiment uit de regio expliciet te maken.

Maar waarom is het belangrijk om lokaliteit te verwerken binnen zo'n lokaal-landelijke samenwerking? Het is wat we in veel marketing-theorieën een *unique selling point* noemen. Bij de theorieën over authenticiteit werd duidelijk dat mensen altijd een verlangen zullen hebben naar uniciteit in producten die zij kopen. In dit onderzoek hebben we daarnaast duidelijk gezien dat alle media aangesloten bij ReportersNL allemaal lokale elementen toevoegen om het nieuws lokaal aan te laten voelen. Het aanspreken op lokaliteit maakt het nieuws bij landelijke media interessant, en fungeert daarbij ook als een verkoopfactor of marketinginstrument.

Wanneer lokale media binnen een lokaal-landelijke samenwerking geen gebruik zouden maken van lokaliteit, zou het moeilijker te onderscheiden zijn van landelijk nieuws. Zoals Franklin zou zeggen: lokale media zouden alleen nog lokaal zijn in de naam (Franklin, 2006, p. 27). Dit onderzoek legt het tegenovergestelde bloot. Lokale media zijn geografisch gegrond, en maken duidelijk gebruik van de gemeenschap vanuit waar zij nieuws maken. Juist dat gegeven zorgt ervoor dat lokaliteit een perfect *unique selling point* is voor een lokaal-landelijke samenwerking.

Samengevat stelt dit onderzoek dat lokaliteit, ondanks de verschillende nuances die bij dit onderzoek geplaatst kunnen worden, op een goede wijze als onderdeel kan fungeren van de nieuws waarde nabijheid. De fysieke nabijheid, die zich uit in lokaliteit, benadrukt dat nieuws niet slechts lokaal in naam is. Het maakt lokale media uniek, authentiek en benadrukt de belangrijke rol die zij hebben voor lokale gemeenschappen. Ze verbinden lokale actualiteit met lokale standplaatsgebondenheid. En daarmee is het bestaansrecht van lokale media op de lange termijn gerechtvaardigd en gewenst.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	9
1.1	Aanleiding onderzoek.....	9
1.2	Authenticiteit en lokaliteit als centrale thema's	10
1.3	Onderzoeksvraag en deelvragen	10
1.4	Wetenschappelijke relevantie.....	10
1.5	Maatschappelijke relevantie	11
2.	Theoretisch Kader	12
2.1	De nieuwe staat van de lokale journalistiek.....	12
2.2	Uniciteit door authenticiteit.....	13
2.3	Merken binnen de lokale journalistiek.....	14
2.4	Lokaliteit, Origine en worteling	15
3.	Onderzoeksmethoden.....	18
3.1	Kwalitatieve inhoudsanalyse van uitzendingen Reporter Radio.....	18
3.1.1	Corpus.....	18
3.1.2	Codeerproces.....	18
3.2	Coding frame	19
4.	Resultaten.....	20
4.1	Codeerronde 1: het organiseren van het materiaal.....	20
4.1.1	Thema 1: Origine	20
4.1.2	Thema 2: Worteling	23
4.2	Codeerronde 2: het specifieker categoriseren van de thema's	25
4.2.1	Origine: Lokaal nieuwsmerk expliciet genoemd.....	26
4.2.2	Origine: Plaatsaanduidingen	27
4.2.3	Origine: lokale actuele gebeurtenis	27
4.2.4	Worteling: personen/organisaties uit de omgeving.....	28
4.2.5	Worteling: lokale conventies	28
4.2.6	Worteling: sentiment in een bepaalde regio	29
4.3	Samenvatting.....	29

5. Conclusie en discussie	30
Literatuur.....	33
Bijlagen	34
Deel I: Overzicht corpus.....	34
Deel II: Transcripten.....	36

1. Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

De lokale journalistiek heeft het moeilijk. Advertentie-inkomsten en lokale overheidssubsidies lopen steeds verder terug, met name bij de lokale omroepen (Koetsenruijter & De Jong, 2017, p. 6). Door deze terugloop in inkomsten is er steeds minder ruimte voor lokale onderzoeksjournalistiek. De kosten en de werkintensiteit daarvan zijn namelijk te hoog voor een lokale redactie. Het is vrijwel onmogelijk voor een lokale redactie om zich te richten op lokale onderzoeksjournalistieke projecten.

Lokale media typeren zich op dit moment als media die 'klein nieuws' produceren, wat volgens experts geen positief effect heeft op de kwaliteit en het vertrouwen in deze media (Koetsenruijter & De Jong, 2017, p. 5). In groeiende mate klinken er daarom geluiden vanuit lokale en provinciale overheden om lokale media te helpen, zodat de kwaliteitsstandaard verhoogd kan worden. Ze vertolken namelijk een belangrijke rol in kleine en grotere gemeenschappen als dorpen of steden.

In Nederland worden daarom steeds meer oplossingen bedacht om lokale media te stimuleren. Zo heeft de gemeente Leiden bijvoorbeeld een mediafonds opgetuigd waar bijzondere lokale mediaproducties uit worden gefinancierd. Naast subsidieregelingen worden er ook creatievere oplossingen bedacht bij verschillende media. Zo zien we oplossingen ontstaan bij de Nederlandse Publieke Omroep (NPO) en is er ook bij commerciële media steeds meer draagvlak voor het stimuleren van lokale journalistiek.

Voorbeelden van creatieve oplossingen bij de NPO zijn te vinden bij VPRO 3voor12 en NPO FunX. FunX heeft naast een landelijke redactie ook professionele lokale redacties opgetuigd in steden binnen de Randstad. Zo kunnen zij lokaal nieuws sneller oppakken. Daarnaast heeft ook 3voor12 van de VPRO een eigen manier van aanpakken. Zij hebben naast de leidende redactie in Hilversum verschillende redacties in een groot aantal steden in Nederland. De functies binnen deze redacties worden veelal ingevuld door vrijwilligers. In die zin is de aanpak dus wezenlijk anders, waar FunX professionele journalisten aanneemt gaat 3voor12 uit van lokaal draagvlak voor hun merk en muziekblog. Er zijn dus verschillende voorbeelden van dergelijke modellen en mogelijke oplossingen te noemen.

Dit onderzoek kijkt naar de oplossing die Reporter Radio (KRO-NCRV) hanteert. Reporter Radio is, samen met Argos (VPRO), een van de weinige nog bestaande onderzoeksjournalistieke programma's bij de publieke omroep. In 2019 hebben zij besloten samen te werken met lokale redacties van onder andere Dagblad van het Noorden, Limburgs Dagblad, Omroep West en het Noord-Hollands Dagblad om zo onderzoeksjournalistiek op lokaal niveau een podium te geven. De lokale redacties geven daarbij onder begeleiding van de redactie van Reporter Radio invulling aan een eigen rubriek: ReportersNL. De lokale redacties fungeren daarbij als satelliet-redacties voor lokale onderzoeksjournalistiek. Dit is een model dat we vaker zien en waar ook steeds vaker budget voor wordt vrijgemaakt door het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek.

Kortom, er wordt veel waarde gehecht aan een divers mediabestel dat verschillende meningen kan vertolken zowel vanuit landelijke media, als vanuit provincies en gemeenten. Lokale media spelen hier een belangrijke rol. Steeds meer bestuurstaken komen op de schouders van de provincie of gemeente terecht, wat een direct gevolg is van het decentraliseren van bestuurstaken. Dat zorgt ervoor dat de impact van lokaal bestuur in Nederland groter wordt. Kwalitatief hoogwaardige lokale journalistiek is nodig om lokaal bestuur goed te kunnen volgen. Op lokaal niveau is de economische

slagkracht om goede onderzoeksjournalistiek af te leveren echter niet langer aanwezig. Een samenwerking tussen landelijke en lokale media is daarom heilzaam.

1.2 Authenticiteit en lokaliteit als centrale thema's

Een intensievere samenwerking tussen landelijke en lokale media zou echter ook negatieve effecten kunnen hebben op de diversiteit en pluriformiteit van media in Nederland. Stanton et al. beschrijven dat landelijke media steeds vaker lokale elementen gebruiken om het nieuws dicht bij de mensen te brengen (Stanton, 2007, p. 10). Dat heeft het effect dat lokale media in een dergelijke samenwerking nieuws produceren met de toonzetting van landelijke programma's, waardoor media mogelijk homogeniseren en lokaliteit vervaagt (Stanton, 2007, pp. 10-12). Maar volgens Harte et. al. zijn lokale media juist uniek in hun soort, omdat zij een andere rol voor lokale gemeenschappen vertolken dan landelijke media (Harte, Howells, & Williams, 2019, p. 7).

Om deze opvattingen van diversiteit en lokaliteit nader te beschrijven kijken we naar hoe lokaliteit nu precies vorm krijgt in de uitzendingen van Reporter Radio, met daarbij speciale aandacht voor de rubriek ReportersNL. Bij dit samenwerkingsverband werken verschillende nieuwsmerken samen om één rubriek te maken. We beschrijven lokaliteit aan de hand van opvattingen over authenticiteit en merkkultuur. Die opvattingen worden vervolgens ingedeeld in twee thema's: *origine* en *worteling*. De beide termen dienen beiden als hoofdthema's voor lokaliteit en zullen inhoudelijker worden beschreven in het theoretisch kader.

1.3 Onderzoeksvraag en deelvragen

Dit onderzoek gaat in essentie over het bevragen van het concept lokaliteit. Dit onderzoek biedt inzicht in hoe het lokale gevoel bij landelijke samenwerkingen wordt behouden. Naarmate de theorie verder wordt uitgewerkt in het theoretisch kader, komt dit onderzoek tot een set factoren die horen bij het eerdergenoemde onderwerp. Het onderzoek legt de vinger op hoe lokaliteit bij een landelijke samenwerking nu precies vorm krijgt. Is diezelfde lokaliteit wel zichtbaar in een samenwerking met een landelijk medium?

Kortom, dit onderzoek biedt naast een uitwerking van de term lokaliteit ook inzicht in samenwerkingsverbanden tussen landelijke en lokale media. De hoofdvraag van het onderzoek is:

Hoe krijgt lokaliteit vorm wanneer lokale redacties met een landelijke redactie samenwerken voor de invulling van een rubriek als ReportersNL?

Om deze vraag te beantwoorden wordt er eerst in het theoretisch kader verder ingezoomd op lokaliteit. De term zal daarna worden beschreven aan de hand van eerdergenoemde opvattingen rond authenticiteit, theorieën over lokale journalistiek en theorieën over merkkultuur. Uit het theoretisch kader ontstaat vervolgens een aantal hoofdthema's, die gebruikt worden in een kwalitatieve inhoudsanalyse op een eigen opgebouwd corpus van verschillende ReportersNL-uitzendingen uit 2019. Op basis van de bevindingen uit de kwalitatieve inhoudsanalyse, beschreven in het resultatenhoofdstuk van dit onderzoek, wordt er antwoord gegeven op de hoofdvraag. Het onderzoek is een exploratieve verkenning van hoe lokaliteit vorm krijgt binnen lokaal-landelijke redactiesamenwerkingen.

1.4 Wetenschappelijke relevantie

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar lokaal-landelijke samenwerkingsverbanden, hoewel er wel genoeg voorbeelden van dit verschijnsel te vinden zijn in binnen- en buitenland. Zo heeft de BBC al jaren een model van lokale redacties en een landelijke redactie onder één nieuwsmerk. En moet de televisiezender NPO 3 eveneens een podium worden voor lokale zenders. Toch is er nooit de

koppeling gemaakt met de authenticiteit van lokale media. Deze koppeling wordt in dit onderzoek wel gemaakt.

Dit onderzoek is exploratief en ontwikkelt daarom een nieuw perspectief voor verder onderzoek binnen Journalism Studies. Recentelijk zijn er verschillende onderzoeken gepubliceerd over de lokale journalistiek en hoe deze is veranderd in tijden van verdere globalisering samen met de komst van Web 2.0. Deze onderzoeken beschrijven echter niet de werking van authenticiteit en lokaliteit binnen de uitzendingen van media-outlets. Authenticiteit en lokale identiteit worden veel in sociologisch en historisch perspectief geplaatst. Dit onderzoek gebruikt authenticiteit als hoofdthema voor Journalism Studies. Deze scriptie onderzoekt dit speelveld en biedt houvast voor nader onderzoek naar authenticiteit binnen de lokale en landelijke journalistiek.

1.5 Maatschappelijke relevantie

Dit onderzoek kan van toegevoegde waarde zijn voor lokale journalistiek in Nederland. Samenwerkingen tussen landelijke en lokale media zijn steeds vaker de orde van de dag. Er is duidelijk draagvlak om de lokale journalistiek een kwaliteitsimpuls te geven en de kans te geven om zichzelf te verbeteren. Ondanks dat er steeds vaker voor samenwerkingen gekozen wordt, moet wel getracht worden de lokale identiteit van lokale media te behouden. Daarom kijkt dit onderzoek exploratief naar samenwerkingsverbanden tussen landelijke en lokale media en hoe lokaliteit vorm krijgt in een dergelijke samenwerking.

Daarnaast wordt er ook exploratief onderzocht of er voor journalisten ingrijpende effecten zijn als de kwaliteitsborging op verschillende redacties wordt uitgevoerd. We focussen daarbij op het keuzeproses voor de invulling van de rubriek ReportersNL. Wanneer vorig gegeven niet aan de orde is, zouden lokale redacties door landelijke nieuwsmarken kunnen worden ingezet om zo een verbeteringsslag te forceren in de kwaliteit van lokale journalistiek – minder ‘klein nieuws’ en meer ruimte voor kwalitatief sterke achtergrondverhalen.

2. Theoretisch Kader

In dit hoofdstuk worden alle theoretische elementen van dit onderzoek besproken. Zoals eerder vermeld gaan we in dit hoofdstuk in op hoe lokaliteit te vatten is als concept. Eerst wordt in dit hoofdstuk gekeken naar de theoretische definiëring van lokale journalistiek. Daarbij wordt duidelijk wat het theoretische speelveld is dat bij lokale journalistiek hoort en wat nu precies de factoren zijn die belangrijk zijn bij het definiëren van lokale media.

Daarna gaan we dieper in op de factoren die horen bij lokaliteit. Daarbij worden twee verschillende opvattingen van authenticiteit gebruikt om lokaliteit theoretisch te duiden. Vervolgens gaat het onderzoek in op merkkultuur. Ieder nieuwsmerk heeft namelijk zijn eigen positionering ten opzichte van lezers en gemeenschappen. Lokaliteit en authenticiteit liggen daar vaak aan ten grondslag.

Tot slot gebruikt dit onderzoek de gevonden theoretische inzichten om een eerste inschatting te maken van wat lokaliteit als hoofdthema behelst. Daarbij staat één vraag centraal: *Hoe krijgt lokaliteit vorm in het nieuws?* Het antwoord op deze vraag resulteert in een eerste versie van het *coding frame* dat ontstaat als resultaat van dit onderzoek.

2.1 De nieuwe staat van de lokale journalistiek

Zoals eerder werd geschetst in de inleiding, heeft de lokale journalistiek moeite om het hoofd boven water te houden. Lokale media zijn in groeiende mate afhankelijk van gemeentelijke subsidies en fondsenwerving vanuit bijvoorbeeld het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek. Daarnaast hebben zij veelal te kampen met teruglopende inkomsten en een zeer hoge concurrentiegraad op lokaal niveau. Zo heeft de stad Leiden vier lokale mediabedrijven die opereren in hetzelfde gebied. Dit is natuurlijk goed voor de diversiteit en pluriformiteit van lokale media, maar toch blijkt in de praktijk dat hoge concurrentie in dezelfde stad niet leidt tot een rendabele en kwalitatief sterke lokale journalistiek. Veel lokale mediabedrijven in grote steden vinden bijvoorbeeld noodgedwongen de slagkracht in de hulp van vrijwilligers (Koetsenruijter & De Jong, 2017, p. 8).

Lokale media worden in vrijwel alle onderzoeken beschreven als *community media*. In de onderzoeken is een duidelijke focus binnen de definiëring te vinden, namelijk op een vooraf bepaalde groep bewoners van een gemeenschap of een geografisch afgebakend gebied (Robinson, 2014, p. 114). Dat gegeven zorgt ervoor dat lokale media zich kenmerken door het gebruik van de nieuwswaarde nabijheid (Robinson, 2014, p. 115). Voorheen betekende dit dat deze nieuwswaarde zich manifesteerde in een fysieke nabijheid. Journalisten, redacteurs en nieuwsfotografen deelden de gemeenschap met dorps- en stadsgenoten (Robinson, 2014, p. 114). De stad was het speelveld voor lokale media. Nu is dat anders.

Er is namelijk veel veranderd binnen de journalistiek. De komst van het internet heeft ervoor gezorgd dat gemeenschapszin in grote lijnen is veranderd. De wereld wordt in veel onderzoeken inmiddels gepresenteerd als *the global village*, één groot dorp waar de lijnen tussen mensen uit verschillende gemeenschappen korter dan ooit zijn met dank aan sociale media. De nieuwswaarde nabijheid kan inmiddels dus op veel manieren worden geïnterpreteerd, zelfs op een manier waarop lokaliteit en nabijheid toepasbaar zijn op online gemeenschappen (Robinson, 2014, p. 114). De fysieke locatie van het nieuws blijft binnen dit onderzoek echter wel een belangrijke rol spelen. Dit is namelijk één van de ankers van het gemeenschapsgevoel.

In het boek *'Hyperlocal News: the decline of local news and the rise of online community news'*, beschrijven Harte et al. ook een steeds grotere rol van internetjournalistiek voor lokale media. Een trend bij veel lokale omroepen is dan ook, net als bij veel nationale kranten, dat online nieuws een steeds grotere rol gaat spelen. Een duidelijke definitie van wat lokale journalistiek nu in essentie

behelst is ook door Harte et al. gedefinieerd. Zij zien lokale media in de huidige tijdsgeest als *Hyperlocal Media Operations* (HLMO's) (Harte, Howells, & Williams, 2019, p. 5).

De werkwijze van HLMO's wordt binnen het wetenschappelijk discours vaak gedefinieerd als een hybride vorm van nieuwsproductie. HLMO's ontleen hun werkwijze en ethiek voor een groot deel aan de redacties van kranten, waarbij zij deze elementen combineren met de interactieve mogelijkheden van Web 2.0. In eerder onderzoek uit 2011 van Metzgar et al. worden dit type lokale media in een aantal sleutelrollen of criteria gevat:

"Hyperlocal media operations are geographically-based, community-oriented, original-news-reporting organizations indigenous to the web and intended to fill perceived gaps in coverage of an issue or region and to promote civic engagement." (Metzgar, Kurpius, & Rowley, 2011, pp. 777-781)

De rollen, zoals Metzgar et al. ze beschrijven, geven een goed beeld van wat de criteria zijn voor lokale media. De geografische basis, de focus op een afgebakende gemeenschap en de originele manier van het brengen van nieuws, zouden ervoor moeten zorgen dat lokale media een unieke rol vervullen voor de lokale gemeenschap. Kortom, die geografische basis en de focus op een bepaalde gemeenschap blijken, naast dat ze in de fysieke zin belangrijk zijn, ook online van belang te zijn (Harte, Howells, & Williams, 2019, p. 7) (Robinson, 2014, p. 114). Daarom hanteert dit onderzoek deze criteria ook bij het definiëren van lokale media. Landelijke media kunnen zich namelijk moeilijk als lokaal presenteren, omdat zij vaak niet de lokale kennis hebben. Dat gegeven, en eerdergenoemde criteria zorgen voor de invulling van een andere rol voor lokale media: de betrokkenheid van burgers vergroten in relatie tot de omgeving waar zij vandaan komen (Harte, Howells, & Williams, 2019, p. 8) (Metzgar, Kurpius, & Rowley, 2011, pp. 777-781).

2.2 Unicité door authenticiteit

Waar in de eerste paragraaf gefocust werd op de definitie van lokale media, kijken we nu naar authenticiteit. Binnen deze paragraaf gaat het om het verduidelijken van het hoofdthema in deze scriptie: lokaliteit. Lokaliteit in het nieuws ontstaat namelijk niet enkel doordat het door een lokaal nieuwsmerk geproduceerd wordt. Het percipiëren van lokaliteit moet zijn oorzaak vinden in de criteria die zijn gedefinieerd voor lokale media. Deze voorgeschreven criteria worden binnen dit onderzoek verklaard aan de hand van opvattingen over authenticiteit.

Binnen de literatuur wordt authenticiteit beschouwd als een sociaal construct. Het krijgt betekenis in de sociale interactie tussen mensen. Authenticiteit is gegrond in ideeën van originaliteit, origine en auteurschap. Theo van Leeuwen beschreef in 2001 duidelijk waar authenticiteit in de kern om draait. Hij beschrijft dat mensen een product authentiek noemen als het kan worden gekenmerkt als *echt* of *oprecht* (Van Leeuwen, 2001, p. 393). Deze *echtheid* of *oprechtheid* uit zich in termen van auteurschap en de origine van het product. Wanneer er geen twijfel bestaat over het auteurschap of de origine van een product, kan het worden gepresenteerd als authentiek (Van Leeuwen, 2001, p. 393).

Authenticiteit wordt daarom ook veelvuldig als reclamemiddel ingezet binnen bijvoorbeeld een vakgebied als toerisme. Het authentieke wordt dan gebruikt als een lokroep voor toeristen om een bepaalde plek te bezoeken. Binnen de marketing die wordt opgebouwd rond een dergelijke plek worden dan waarden toegekend waarbij de origine duidelijk naar voren komt, waarden als ongerept en echt worden gebruikt om consumenten te trekken (Gilmore & Pine, 2007, p. 15). Voor iedereen is het percipiëren van die origine echter anders, want het berust voor een groot deel op conventie (Van Leeuwen, 2001, p. 393) (Boyle, 2004, p. 6).

Doordat authenticiteit een sociaal construct is en voor velen berust op conventie, heeft authenticiteit binnen een vakgebied als marketing veel waarde gekregen. In huidige tijden van verregaande globalisering en steeds homogener wordende producten lijken consumenten meer behoefte te hebben aan iets authentieks. Gilmore & Pine en Van Leeuwen zien authenticiteit daarom als een machtiging om te claimen dat een product uniek is, of zoals consumenten zouden zeggen: 'dit product is uniek, want het komt uit deze regio' (Gilmore & Pine, 2007, p. 15) (Van Leeuwen, 2001, p. 393).

Producten worden op deze manier verbonden aan een idee over de *origine* en de *worteling* van het product binnen een bepaalde gemeenschap. Dit is dan ook de benadering van authenticiteit die binnen dit onderzoek gebruikt wordt. Een product is authentiek omdat het een geografische origine kent, en ontspruit uit een gemeenschap die in dit geografisch afgebakende gebied woont.

2.2.1 Authenticiteit bij lokale media

Het valt direct op dat er een duidelijke parallel te vinden is in de benadering van authenticiteit en de definiëring van lokale media. Wanneer we terugkijken op de eerdere definitie van lokale media, zien we dat *original-news reporting* en de *geografische basis van een nieuwsmerk* belangrijke factoren zijn (Harte, Howells, & Williams, 2019, pp. 7-9) (Metzgar, Kurpius, & Rowley, 2011, pp. 777-781). Voor dit onderzoek zijn het daarom basisfactoren die lokale media authentiek maken. Zij produceren namelijk nieuws op basis van het denkkader van een bepaalde regio of gemeenschap (*original-news reporting*, *worteling*) en zijn ontstaan vanuit een geografische bepaalde standplaats of gemeenschap (*origine*).

De eerder benoemde benadering van worteling en origine vormt eveneens de basis voor de nieuwswaarde nabijheid. Nabijheid uit zich in de literatuur als een fysieke nabijheid waar verslaggevers, redacteurs en fotografen dienstdoen als burger en journalist. Daarbij zijn zij actief in de lokale gemeenschap waar zij verslag van doen (Robinson, 2014, p. 114) (Lauterer, 2006, p. 83). Het delen van informatie bleef vaak beperkt tot de geografische grens van een bepaalde regio. Dit is met de komst van het digitale tijdperk veranderd. Nu zou men kunnen stellen dat lokale nieuwsmedia slechts lokaal zijn in de naam, hoewel zij dus wel gebonden zijn aan bovenstaande benaderingen rond authenticiteit (Franklin, 2006, p. 91).

De vraag is echter niet of lokale media nog écht lokaal zijn, maar hoe origine en worteling *binnen een bepaalde gemeenschap*, ofwel lokaliteit, vorm krijgen bij een samenwerking met een landelijk nieuwsmerk. Wanneer deze thema's expliciet naar voren komen in uitzendingen zou dit ervoor kunnen zorgen dat nieuwsconsumenten uit een bepaalde regio zich kunnen relateren aan het nieuws. Dat heeft tot gevolg dat het nieuws als authentiek wordt gezien (Robinson, 2014, p. 114) (Harte, Howells, & Williams, 2019, p. 9) (Gilmore & Pine, 2007, p. 15).

2.3 Merken binnen de lokale journalistiek

Ieder nieuwsmerk heeft zijn eigen positionering ten opzichte van een regio, de lezers of bepaalde gemeenschappen. Deze positionering kan worden geduid met theorieën over merkcultuur. We volgen hierbij de definiëring van Kotler & Keller. Zij zien merken als tekens, symbolen of iedere andere identiteit die gebruikt wordt door producenten van een product om zichzelf te onderscheiden van hun concurrenten (Kotler & Keller, 2010, p. 422). In traditionele zin heeft een merk altijd een sterke relatie met merkidentiteit en merkpersoonlijkheid. Die identiteit bestaat op zijn beurt uit kernwaarden, deze fungeren als concrete en tastbare attributen die aan het merk worden gekoppeld (Essamri, McKechnie, & Winklhofer, 2019, pp. 366-375).

Binnen marketing en communicatietheorieën wordt vaak beweerd dat juist het gebruik van deze kernwaarden bij het formuleren van een communicatieboodschap ten goede komt aan de

herkenbaarheid van het merk. Daarnaast zou een goede merkcultuur een positief effect hebben op interactie: de consument weet "wie" het merk is en voelt zich daarom minder ongemakkelijk om interactie aan te gaan met een merk (Schembri & Latimer, 2016, pp. 628-651). Op basis van deze kenmerken zou men kunnen zeggen dat een merk een persoonlijkheid heeft en daarom ook zo zijn eigen gedragingen (Aaker, 1997, pp. 347-356).

2.3.1 Merken in journalistieke context

Aaker stelde al in 1997 dat de persoonlijkheid van een merk aan de basis ligt van het bouwen van een community en daarbij een cultuur rond een merk (Aaker, 1997, pp. 347-356). Bij merkpersoonlijkheid gaat het om het verbinden van menselijke persoonlijkheidstrekken aan een merk. Dagblad van het Noorden geeft met zijn mission statement een goed inzicht in wat zij doen: "Het laatste nieuws uit Groningen en Drenthe". Daarbij werken zij, net als bijvoorbeeld het Noord-Hollands Dagblad, samen met regio-edities. Samen vertegenwoordigen de redacties de gehele regio, wat dan ook de identiteit van het merk is: dé journalisten die werk leveren in Groningen en Drenthe. Dat heeft weer zijn weerslag op termen als origine en worteling. De journalisten komen uit de regio, en hebben daarom dus inzicht in de Noordelijke standplaatsgebondenheid. Doordat dergelijke media zich duidelijk positioneren als nieuwsmerk, zou dat moeten leiden tot een nieuwsmerk dat als uniek wordt gepercipieerd.

Dat gegeven biedt (nieuws)consumenten een mogelijkheid om zich te kunnen relateren aan een merk. De groep mensen die er dan bij horen, zowel werknemers als consumenten of bewoners, zijn samen ook de groep mensen die een community vormen met een gedeelde merkcultuur en merkpersoonlijkheid (Kersbergen, Mensink, & Rodenburg, 2015, p. 17) (Schembri & Latimer, 2016, pp. 628-651). Zij lezen het nieuws om op de hoogte te blijven van wat er in de regio gebeurt.

Ieder lokaal nieuwsmerk heeft dus zijn eigen positionering binnen een bepaalde gemeenschap, om zo de relatie met de omgeving expliciet te maken met als doel om lezers uit de omgeving te binden aan het nieuwsmerk. De hoofdthema's van authenticiteit in dit onderzoek, lijken daar deels aan ten grondslag te liggen. Er is ook een parallel te vinden met de eerdergenoemde theorie over de nieuwswaarde nabijheid. De journalisten en het nieuwsmerk komen uit dezelfde omgeving als de lezer, daarom is het lokaal nieuws. De fysieke nabijheid wordt dus benadrukt en uit zich in termen van origine en worteling.

2.4 Lokaliteit, Origine en worteling

Deze benadering van authenticiteit en merkcultuur vormt voor dit onderzoek de basis voor het beschrijven van lokaliteit. In de gebruikte literatuur over lokale journalistiek zien we een aantal criteria duidelijk naar voren komen. We begonnen het theoretisch kader met het definiëren van lokale media binnen het huidige mediabestel. Metzgar et al. verwoorden het als volgt.

"Hyperlocal media operations are geographically-based, community-oriented, original-news-reporting organizations indigenous to the web and intended to fill perceived gaps in coverage of an issue or region and to promote civic engagement" (Metzgar, Kurpius, & Rowley, 2011, pp. 777-781).

Lokale media kennen volgens deze definitie drie hoofdcriteria. Ze bevinden zich in een geografisch bepaalde regio waar zij nieuws over produceren, ze zijn gefocust op de verschillende gemeenschappen binnen diezelfde regio en produceren nieuws met de lokale identiteit en het denkkader dat bij deze gemeenschappen hoort (Harte, Howells, & Williams, 2019, p. 9). Dit kan vanzelfsprekend per regio verschillen.

Daarnaast uiten de verschillende nieuwsmedia zich als merk. Verschillende onderzoeken beschrijven dat merken symbolen, tekens en ieder andere type identiteit gebruiken om zichzelf te onderscheiden van de concurrentie (Kotler & Keller, 2010, p. 422). Die tekens, ofwel kernwaarden, vormen de persoonlijkheidstrekken van het merk. Deze zouden zich logischerwijs binnen de kaders van lokaliteit moeten uiten. Deze merkpersoonlijkheidstrekken zouden in principe terug te vinden moeten zijn in de artikelen.

Bovenstaande definities krijgen extra context in het licht van authenticiteit, waar we origine en worteling als duiders van diezelfde term hebben gemarkeerd. De relatie met lokale journalistiek is ook duidelijk. We zien impliciet dezelfde thema's binnen de definitie van lokale media. Origine wordt binnen de literatuur weergegeven als een geografische standplaats en de term worteling uit zich als de gemeenschap waar de redactie vanuit opereert (Boyle, 2004, p. 8) (Gilmore & Pine, 2007, p. 15) (Harte, Howells, & Williams, 2019, p. 9). De origine en worteling van lokaal nieuws zijn de twee hoofdonderwerpen die dit onderzoek gebruikt om lokaliteit mee te beschrijven.

Samengevat uit lokaliteit zich dus in termen van *Origine* en *Worteling*. Waarbij de theorieën rond authenticiteit de achtergrond van de beide termen verklaren. Eerder werd authenticiteit beschreven als een machtiging die zich uit in bovenstaande termen. Een product is authentiek omdat het geproduceerd wordt binnen een bepaalde regio of een bepaalde gemeenschap. Dat laatste gegeven verklaart ook de nieuwswaarde nabijheid. Doordat het nieuws uit een regio of een bepaalde gemeenschap komt, voelt het nieuws nabij aan voor nieuwsconsumenten uit die bepaalde regio of gemeenschap. De beide ideeën dienen dan ook als hoofdthema's die een analytisch frame geven aan de kwalitatieve inhoudsanalyse die volgt.

2.4.1 Coding frame

De term origine krijgt vorm in het benoemen van plaatsbepalingen. Het gaat daarbij dus vooral om de plaats waar het nieuws vandaan komt. Bij worteling letten we op hoe gemeenschapszin vorm krijgt. Het gaat daarbij om de vraag hoe lokale gebruiken en personen uit een specifieke regio naar voren komen. Er wordt vanuit gegaan dat binnen de rubriek een relatief reëel beeld geschept wordt van hoe lokaliteit vorm krijgt. Onderwerpen die in dit onderzoek centraal staan zijn de volgende:

Origine: de plaats van het nieuws

Allereerst de plaats van het nieuws. Plaatsbepalingen zijn essentieel om het nieuws geografisch af te bakenen en ook om de origine en worteling te bepalen. Juist die plaatsbepaling vormt een groot deel van de gemeenschapszin, een groep mensen komt namelijk uit een bepaalde regio en zijn daarmee uniek en authentiek. De nieuwswaarde is daarmee voor hen ook groter, het nieuws gebeurt immers in de eigen leefomgeving (Robinson, 2014, p. 114) (Boyle, 2004, pp. 17-21). Codes waar we op gaan letten zijn de volgende:

- **Onderwerp van lokale berichtgeving:** gaat het om een écht lokaal onderwerp? Of wordt landelijk nieuws slechts verpakt in een lokaal jasje? Met deze term kan worden gekeken naar hoe lokaal nieuws zich uit: gaat het over lokale politiek, plaatselijke verenigingen of over bepaalde gebeurtenissen in een regio?
- **Specifieke plaatsen in een regio:** het noemen van bepaalde specifieke plaatsen in een regio maakt het makkelijker het nieuws te plaatsen voor de persoon die er vandaan komt. De nieuwswaarde voor die persoon zal dan ook groter zijn.

Worteling: de gemeenschap in een bepaalde regio waar het nieuws vandaan komt

Ten tweede kijken we naar de gemeenschapszin in een bepaalde regio. Binnen het corpus wordt gekeken hoe personen uit een bepaalde omgeving beschreven worden en hoe lokale gebruiken besproken worden. Juist deze gebruiken en deze personen maken het nieuws voelbaar voor degenen die uit dezelfde regio komen. Dat gegeven ligt ook aan de basis van lokaliteit en de nabijheid van het nieuws (Boyle, 2004, pp. 17-21) (Harte, Howells, & Williams, 2019) (Robinson, 2014, p. 114).

- **Personen uit de omgeving:** het onderzoek beschrijft welke personen uit een regio expliciet benoemd worden. Vanuit de nieuwswaarde nabijheid zouden we kunnen beargumenteren dat een gebeurtenis nieuws is in een bepaalde stad of gemeenschap als de betreffende persoon er ook vandaan komt (Robinson, 2014, p. 114).
- **Het beschrijven van lokale gebruiken:** juist door aan te spreken op lokale gebruiken, kan het zijn dat het lokale nieuws daadwerkelijk lokaal aanvoelt. Bepaalde gebruiken in een regio zijn namelijk uniek voor die specifieke omgeving. Dit maakt het nieuws in die zin eveneens authentiek.

3. Onderzoeksmethoden

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksmethoden nader toegelicht. Binnen deze scriptie wordt onderzocht op welke manier lokaliteit naar voren komt binnen een landelijke samenwerking tussen lokale en landelijke redacties. In het theoretisch kader en de inleiding constateren we twee concepten die leidend zijn in dit onderzoek: origine en worteling. Deze concepten zijn beide onderdeel van de eerder beschreven lokaliteit binnen de hoofdvraag. De hoofdvraag luidt als volgt:

Hoe krijgt lokaliteit vorm wanneer lokale redacties met een landelijke redactie samenwerken voor de invulling van een rubriek als ReportersNL?

3.1 Kwalitatieve inhoudsanalyse van uitzendingen Reporter Radio

De kwalitatieve inhoudsanalyse biedt de mogelijkheid om de eerste deelvraag te beantwoorden. Het onderzoek is exploratief, en gaat vooral om het vormen van een beeld rond lokaliteit in landelijke uitzendingen. Origine en worteling zullen als hoofdthema's gelden voor dit onderzoek, deze worden met dit onderzoek verder uitgewerkt om zo een eenduidig beeld te kunnen geven van lokaliteit binnen uitzendingen van Reporter Radio. Naast dit doel, is het onderzoek van exploratieve aard. Theorievorming over lokaliteit in landelijke uitzendingen zal eveneens een resultaat en doel zijn van dit onderzoek. Hypothesestelling is bij dit scriptieonderzoek dan ook niet van belang.

3.1.1 Corpus

Het corpus dat voor dit onderzoek gebruikt wordt, bestaat uit een zelfstandig opgebouwd corpus van uitzendingen van de rubriek ReportersNL. De transcripten zijn zo letterlijk mogelijk uitgeschreven, zodat dataverlies wordt voorkomen. Iedere uitzending wordt dus in zijn volledigheid door de onderzoeker uitgeschreven. Voor het onderzoek worden van ieder participierend lokaal medium twee uitzendingen in zijn volledigheid getranscribeerd. De uitzendingen komen allen uit 2019, en zijn gepubliceerd in een tijdsspanne van negen maanden. Het volledige corpus is schematisch weergegeven in Bijlage I en volledig uitgeschreven terug te vinden in Bijlage II.

3.1.2 Codeerproces

Het doel van de kwalitatieve inhoudsanalyse is om thema's te ontdekken die kunnen worden gerelateerd aan de literatuur. De kwalitatieve inhoudsanalyse betreft een cyclisch proces waarbij naar patronen en terugkerende thema's wordt gezocht binnen een corpus bestaande uit de uitzendingen van Reporter Radio. Aangezien de uitzendingen van Reporter Radio enkel bestaan uit radio-uitzendingen, zullen deze worden gebruikt voor het coderen. Er is voor gekozen om van iedere participerende redactie bij ReportersNL twee rubrieken te gebruiken, op die manier kan er een beter beeld ontstaan over de consistentie en kan er opgemerkt worden of er consequent dezelfde waarden zichtbaar zijn. Daarnaast zullen er ook vijf uitzendingen worden geanalyseerd van Reporter Radio. Uit die analyse zal blijken of er parallellen te zien zijn in de verschillende uitzendingen.

Bij dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een flexibel codeerproces. Flexibel coderen beschrijft een codeerbenadering die de mogelijkheid biedt om theoretische categorieën te onttrekken vanuit de onderzochte data. Van tevoren is een aantal *sensitizing concepts* geformuleerd in het theoretisch kader. Deze vormen de theoretische basis bij de inhoudsanalyse.

Flexibel coderen wordt daarnaast gekarakteriseerd als een dynamisch en non-lineair proces waar de onderzoeker nieuwe categorieën, ideeën en concepten ontwikkelt bij het analyseren van de verschillende teksten (Sun, 2018, p. 1). Daarmee sluit de methode perfect aan bij het doel van het onderzoek. Het doel van het onderzoek is immers om thema's en gelijkenissen te ontdekken vanuit het corpus en de theorie, om vervolgens op basis van deze thema's en gelijkenissen een theorie te vormen over hoe lokaliteit vorm krijgt in het nieuws. Deze methode heeft dit eveneens als doel en is

daarom niet te vergelijken met vast coderen, waarbij het codeerproces het doel heeft om een theorie te bevestigen.

Binnen het flexibel coderen is de onderzoeker niet langer een objectieve, neutrale observator die expliciete regels volgt om data te plaatsen binnen vooraf gedefinieerde categorieën. In plaats daarvan ontstaan de categorieën vanuit de data en worden zij hervormd, samengevoegd en gereorganiseerd naarmate het codeerproces verder gaat. Drie categorieën staan centraal bij het kwalitatieve onderzoek: de organisatiecategorie, de substantieve categorie en de theoretische categorie.

Binnen de organisatie-categorie zijn brede ideeën die relevant zijn voor het organiseren van de eerste datasortering. Deze eerste sortering bestaat uit de eerdergenoemde sensitizing concepts. Deze categorieën zijn reeds gevormd in het theoretisch kader van deze scriptie. De substantieve categorieën bevatten descriptieve concepten of labels die vanuit de data en de eerdere theoretische concepten worden gevormd (Sun, 2018, p. 2). Tot slot bevatten zij de theoretische categorieën die de bouwblokken vormen van de theorie die ontstaat in het onderzoek. Dit bevat namelijk de uiteindelijke conceptualisering van lokaliteit en maakt daarmee een belangrijk deel uit van de conclusie.

Het coderen zal dus plaatsvinden in twee rondes, waar in de eerste ronde de focus ligt op themaherkenning. Het doel van deze ronde is om subthema's te onderscheiden vanuit het corpus. Deze thema's hebben als doel een algemeen beeld te scheppen van hoe lokaliteit vorm krijgt in de uitzendingen van ReportersNL. Vervolgens wordt overgegaan op een tweede codeerronde, waar de lemma's die zijn gecodeerd in de eerste fase specifiekere codes toegeschreven krijgen. Deze codes hebben het doel om een duidelijk beeld te krijgen van wat nu precies de factoren zijn van lokaliteit.

3.2 Coding frame

Er wordt dus flexibel gecodeerd met sensitizing concepts die beiden als theoretisch kader dienen bij het beschrijven van de inhoud van het corpus. De thema's dienen allebei als factoren van lokaliteit en worden verder uitgewerkt naarmate er steeds selectiever gecodeerd wordt. De twee hoofdthema's die gebruikt worden zijn:

- *Origine van een nieuwsproduct of een lokaal nieuwsmedium.*
- *Worteling in een bepaalde regio of gemeenschap als referentiekader van een nieuwsmedium.*

Naarmate het codeerproces vordert, worden steeds meer onderwerpen geschaard onder de twee hoofdthema's, waarna een tendens zichtbaar wordt van hoe lokaliteit vorm krijgt in de uitzendingen. Het eerste analytische raamwerk is te vinden in het slot van het theoretisch kader. Dit zal gebruikt worden als kader voor het codeerproces dat volgt.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek besproken. Het hoofdstuk wordt in twee delen opgesplitst. Deze zijn aan de hand van het eerder beschreven coderingsproces geformuleerd. Het coderen gebeurt in twee fasen, waarbij de eerste fase gebruikt wordt om het materiaal te organiseren. De tweede fase wordt gebruikt om tot specifiekere codes te komen. In deze vorm zullen de resultaten van de kwalitatieve inhoudsanalyse worden besproken. Uiteindelijk biedt dit hoofdstuk de opmaat naar de conclusie. De volledige transcripten zijn te vinden in deel II van de bijlagen.

4.1 Codeerronde 1: het organiseren van het materiaal

Het onderzoek is begonnen met een viertal categorieën. Ze ontstaan vanuit 2 concepten, namelijk de worteling (de gemeenschapszin of standplaatsgebondenheid in een bepaalde regio) en de origine (de geografische plaats) van het nieuws, deze concepten dienen als sensitizing concepts in het onderzoek.

Het onderzoek begon met het beschrijven van de categorieën bij het hoofdthema origine, daar zijn twee hoofdcategorieën bepaald: *onderwerp van lokale berichtgeving* en *specifieke plaatsen in een regio*. Bij het hoofdthema worteling ontstaan ook weer twee hoofdcategorieën: *personen uit de omgeving* en *het beschrijven van lokale gebruiken*. De categorieën die vooraf bepaald zijn, dienen voornamelijk als een eerste opzet voor een coding frame. Deze categorieën bleken uiteindelijk een goede inschatting te zijn van wat er te vinden is in de uitzendingen, er is echter wel een aantal nieuwe codes bij gekomen in het codeerproces. Dit wordt uitgelegd in deze paragraaf.

4.1.1 Thema 1: origine

Specifieke plaatsbepalingen, lokale gebeurtenissen en het lokale nieuws worden zoals verwacht veel gebruikt bij het aanduiden van de afkomst van het nieuws. Het is daarmee ook een van de meest logische onderwerpen, en moet wel aangestipt worden wanneer het gaat om lokaliteit. Het specifiek benoemen van lokale plaatsen is een van de meest voorkomende codes binnen de verschillende uitzendingen.

Het specifiek benoemen van lokale plaatsen (plaatsnamen en specifieke locaties)

Uit de eerste codeerronde is gebleken dat het noemen van specifieke lokale plaatsen een veel gebruikt middel is binnen de uitzendingen. De regio waar het nieuws plaatsvindt lijkt op die manier een grote rol te spelen. Dit gebeurt wel op een veelvoud aan manieren. Zo zien we plaatsnamen vaak terugkomen in de verschillende uitzendingen. Iedere uitzending benoemt plaatsen waar het nieuws zich afspeelt. Voorbeelden zijn:

Bij het Noord Hollands Dagblad, zien we zelfs een heel duidelijk gebruik van vrij specifiek benoemde plaatsen:

“Er wordt nog steeds in het Markermeer gezocht naar de zwemster die daar gisteravond vermist is geraakt. Het gaat om een Alkmaarse vrouw van 23 jaar. Haar familie deelt op Facebook haar foto en doet een oproep aan iedereen die iets van haar gezien of gehoord heeft dit te melden. De vrouw was samen met een vriendin bij de Zuiderdijk gaan zwemmen, ze verloren elkaar uit het oog.” (Transcripten deel I, uitzending I)

Er wordt in dit voorbeeld drie keer een steeds specifiekere locatie genoemd. Het Markermeer, de stad Alkmaar en de Zuiderdijk worden allen als locaties genoemd. Met name de laatste, de Zuiderdijk, is daarbij interessant. Het gaat hier om een heel specifieke plaats waar het nieuwsfeit gebeurd is, deze plaats is voor mensen die niet uit dat specifieke gebied komen lastiger te plaatsen en daarom minder relevant. Het is dan ook tekenend dat de plaats op deze specifieke manier naar

voren komt. Een vergelijkbaar voorbeeld zien we ook bij uitzendingen van andere media. Zo zien we in de aflevering *De Kofferbakmoord* van Dagblad van het Noorden het volgende gebeuren:

“Ehm, kijk, om half zes in die ochtend van de 31e maart van 2017, reed d’r een vrachtwagenchauffeur langs het Stieltjeskanaal in Drenthe. Nou: hij ziet daar een auto half in het water bungelen.” (Transcripten deel II, uitzending II)

Ook hier wordt duidelijk een ander type locatie aangehaald dan slechts een aanduiding van een woonplaats. Er wordt dieper ingegaan op een specifieke locatie binnen een bepaalde woonomgeving. Ook hier zouden mensen niet per se kunnen weten waar het Stieltjeskanaal precies ligt. Wederom een exemplarisch voorbeeld van een poging om een zo lokaal mogelijk gevoel over te brengen. Hetzelfde gegeven doet zich ook voor bij Vers Beton, in de uitzending over het nieuwe stadion van Feyenoord. Hier zien we dat de voorbeelden echter niet in één alinea te vinden zijn, maar zijn de benamingen te vinden binnen de gehele uitzending. Zo zien we het volgende:

“Er komt dus een nieuw stadion. Ook wel Feyenoord City genoemd. Het moet een hypermodern stadion worden met sfeer en ruimte voor sponsors. Pal aan de Maas, op een steenworp afstand van De Kuip.” (Transcripten deel IV, uitzending II)

Een zin die hier interessant is, is de volgende: “Pal aan de Maas, op steenworp afstand van De Kuip”. Hier wordt de specifieke ligging van het nieuwe stadion duidelijk. Opvallend is dat de locatie van het oude stadion, De Kuip, als ijkpunt wordt genomen. Wanneer iemand nog nooit in Rotterdam is geweest, zou deze persoon dit niet kunnen plaatsen. Mede daarom is het vergelijkbaar met hoe locaties worden genoemd in de uitzending van het Noord-Hollands Dagblad. De andere participerende lokale redacties maken hier ook gebruik van. Specifieke locaties worden in verschillende contexten in iedere uitzending genoemd.

Andere aanduidingen van locaties komen we echter ook vaak tegen in het onderzoek. Zo zien we de locaties van lokale bedrijventerreinen, sportverenigingen en andere specifieke plaatsen langskomen. Zo is er het voorbeeld van verschillende metaal- en afvalverwerkingsbedrijven.

“Ja, met de vraag is Heerenveen vergiftigd of niet? Metaalhandel De Horne heeft de afgelopen jaren veel schroot versnipperd en deed dat zonder afzuiginstallatie. Hierdoor zijn de afgelopen jaren giftige stofwolken over het omliggende terrein getrokken.” (Transcripten deel VI, uitzending II)

Binnen dit voorbeeld wordt al snel duidelijk waar dit verhaal zich afspeelt. Het bedrijventerrein in Heerenveen waar metaalhandel De Horne is gevestigd komt overduidelijk naar voren binnen dit voorbeeld. Ondanks dat de specifieke plaats van de metaalhandel niet duidelijk wordt, is het voor degenen die uit de omgeving komen wel duidelijk waar dit bedrijf is gesitueerd. Hetzelfde geldt voor het volgende voorbeeld:

“Ja volgens het OM zou er gesjoemeld zijn met vervuilde grond en, ehm, Vink, ehm neemt vervuilde grond in, reinigt het en dan wordt het als het goed is schoon weer hergebruikt. Wat het OM zegt is dat er te zwaar vervuilde grond is ingenomen door Vink, die niet gereinigd kon worden. En de grond die wel ingenomen mocht worden, die zou niet op de juiste manier gereinigd zijn. En volgens het OM kon de kwaliteit van de grond daarom niet gegarandeerd worden. En het zou gaan om duizenden vrachtwagens, of 21 kilometer lengte aan vrachtwagens grond, zei het OM. Meer dan.” (Transcripten deel V, uitzending II)

Hier wordt duidelijk dat het gaat om grondreinigingsbedrijf Vink. Eerder in dit verhaal wordt duidelijk dat deze grondreiniger zijn standplaats heeft in Barneveld. Daarnaast wordt duidelijk dat vervuilde

grond is gebruikt in een nieuwbouwwijk in Barneveld. Het gaat hierbij om een lokaal bedrijf en een specifieke locatie in een bepaalde regio.

Het noemen van specifieke locaties zou daarom kunnen fungeren als een elementair onderdeel van lokaliteit, het nieuws gebeurt immers in de lokale sfeer, waardoor het bijvoorbeeld voor mensen uit Alkmaar, Rotterdam of Barneveld makkelijker te plaatsen is.

Nieuwe code: expliciet benoemen van het nieuwsmerk of journalist in relatie tot het onderwerp

Een opvallend gegeven is dat in de lead, het inleidende stuk tekst van een nieuwsartikel, het lokale nieuwsmerk steeds expliciet wordt genoemd. Dit geeft in eerste instantie extra waarde aan het werk dat de lokale journalist heeft geleverd. Daarnaast kan dat als middel worden gezien om extra te expliciteren dat dit nieuws vanuit die specifieke geografische regio komt. Voorbeelden daarvan zijn vaak in de lead van de uitzendingen te vinden. Zo ook in de volgende aankondiging van de presentator:

“Ja, invallen bij afvalverwerker Vink in Barneveld deze week. Ook het Openbaar Ministerie is daarmee aan de gang gegaan, eerder werd namelijk bekend dat het bedrijf vervuild zand stortte in nieuwbouwwijken. Het OM verdenkt het bedrijf nu van valsheid en heeft de administratie in beslag genomen voor verder onderzoek. Zembla wordt genoemd, daarvan is hier Roelof Bosma, welkom. En Omroep Gelderland is er ook mee bezig, Judith Spanjers, ook hartelijk welkom. Waarvan wordt afvalverwerker Vink nou van verdacht? Het is officieel dan valsheid in geschrifte, maar wat hebben ze dan vervalst?” (Transcripten deel V, uitzending II)

We zien hier dat Omroep Gelderland nadrukkelijk in relatie wordt gebracht met het nieuws: “En Omroep Gelderland is er ook mee bezig”. Juist die explicitering zorgt ervoor dat het nieuws als lokaal nieuwsonderwerp wordt gemeld. Andere voorbeelden zien we ook bij uitzendingen van andere media. Bij Tubantia zien we in het volgende voorbeeld:

“Chatdienst Telegram wordt door criminelen gebruikt als een marktplaats voor wapens en gestolen spullen. Er wordt onderhandeld over het inhuren van een diefstal en de prijs van een pistool. Pim Lindeman van Tubantia infiltreerde in Telegram-groepen waar dat gebeurt en dompelde zich zo onder in een online onderwereld.” (Transcripten deel VII, uitzending I)

Hoewel er in dit specifieke voorbeeld meer aandacht lijkt te zijn voor de journalist die undercover is gegaan in een dergelijke omgeving, wordt het nieuwsmerk hier eveneens genoemd in relatie tot het nieuws. Zo wordt in iedere intro van de rubriek het nieuws geïtalebeld met het bijgaande lokale medium dat het nieuws presenteert.

Nieuwe code: expliciet benoemen van bepaalde lokale gebeurtenissen als gevolg van nieuws of artikel

Een ander opvallend gegeven is dat het nieuws verder wordt verrijkt met lokale besluiten en gebeurtenissen die vanuit lokale overheden komen. Het biedt veelal een moment om het nieuws een extra actuele kapstok te geven. Daarnaast worden er ook fragmenten gebruikt van vergaderingen van de gemeenteraad of van de Provinciale Staten. Zo zien we dit ook in de volgende voorbeelden:

“Ja op sociale media was er eigenlijk al een besmeuringscampagne gericht tegen de ouders en gisteren is dat eigenlijk geëscaleerd met, ik noem het maar, intimidatiepraktijken. Ik weet natuurlijk niet, het is speculeren, of het Pax-gerelateerd is. Want de politie heeft het in onderzoek. Maar er zijn in de wijk waar zij woont zijn pamfletten opgehangen, achter ruitenwissers van auto's gestopt. En daar worden verwijzingen gedaan naar pedofilie en

bizarre seks. Met haar naam, adres, en 06-nummer daarbij vermeld.” (Transcripten deel I, uitzending II)

“De eerste optie was gewoon langsgaan om je te laten informeren over de stof cadmium, wat zijn de verschijnselen, wat kan ik merken eventueel. Dat is ehm in eerste instantie door zo’n twintig mensen gedaan. Van de 60 mensen die direct op dat terrein werken. Er zijn mails gestuurd naar die mensen en er kwam ook een uitgebreide brief op de prikborden te hangen. Ja, twintig, dertig mensen inmiddels hebben dat gedaan. Die hebben zich nu laten informeren, tweede stap is ja bloedtesten doen. Ik denk wel dat een deel dat gaat doen uiteindelijk, maar daar heb ik nog niks over vernomen. Dat is natuurlijk ook wel privacygevoelig.” (Transcripten deel VI, uitzending I)

Dit fragment haakt in op de gebeurtenissen die zich in de week voorafgaand aan de uitzending afspeelden. Het gebruik van deze intimidatiepraktijken zorgt ervoor dat het verhaal een nieuwe, actuele impuls krijgt. Echter is juist de plaats van het nieuws een van de belangrijkste factoren: het vindt plaats in een bepaalde omgeving.

Kortom, het expliciet benoemen van lokale gebeurtenissen biedt een versterking voor het feit dat het vertelde nieuws uit een bepaalde regio komt. Het lijkt binnen de gecodeerde artikelen te zorgen voor het extra expliciteren van het lokale nieuws

4.1.2 Thema 2: worteling

De thema’s in het eerder opgesteld coding frame bleken vrij generiek. Deze codes vergen verdere inkadering. Daarbij bleek uiteindelijk het lokale sentiment of gevoel ook een rol te spelen. We zien het volgende:

Veel gebruik gemaakt van lokale personen

Er worden opvallend vaak personen uit een specifieke omgeving bevraagd naar het lokale onderwerp. In iedere uitzending is zichtbaar dat personen uit de omgeving zowel impliciet als expliciet naar voren komen. De personen die worden aangehaald wisselen vaak tussen bewindslieden, bewoners en directbetrokkenen bij het nieuws. Het gaat daarbij om personen die zich in iedere laag van de samenleving bevinden. Een voorbeeld hiervan:

“En het was ook een hele bekende jongen in die omgeving. Als je zei van, ik ben een van Meinema, zeiden ze: oh ken je Ralf Meinema dan ook? Zo’n jongen was het. Het verbaasde iedereen dan ook dat Ralf in deze situatie terecht is gekomen, dat hij is vermoord en ook op deze gruwelijke wijze is vermoord.” (Transcripten deel II, uitzending II)

Expliciet betrokkenen in het verhaal zetten

Expliciet worden er ook voorbeelden genoemd. Daar wordt vaak het onderscheid gemaakt tussen de titel of de functie die de persoon in het verhaal heeft. Een voorbeeld daarvan zien we in het volgende fragment:

“En om het verhaal even af te sluiten: wat je ook ziet is dat zij steeds zeggen: maar je hebt niet gesproken met mensen binnen de club. Ik heb met 20 mensen gesproken door de hele club en daarbuiten eromheen. Ik heb met niemand gedeeld met wie ik heb gesproken. Dus waar ze dat op baseren is mij ook een raadsel.” (Transcripten deel I, uitzending II)

In dit voorbeeld is de betreffende journalist in de uitzending aan het woord. Hier zien we duidelijk dat hij zijn lokale bronnen expliciet vertoont. *“Ik heb met 20 mensen gesproken door de hele club en daarbuiten eromheen”*. Daarmee expliciteert hij dat hij bronnen uit die omgeving heeft gesproken. Eerder doet hij al verslag van de mening die de ouders hebben. Dat gebeurt overigens ook expliciet.

“In dat onderzoek zijn 35 mensen uit de omgeving van SV Pax, ouders, trainers, andere betrokkenen, zijn gehoord. En op basis van die interviews is er een rapport samengesteld. En het lastige alleen is dat het rapport in samenvatting is uitgebracht, dus eigenlijk één A4'tje of anderhalf A4'tje naar buiten gebracht. En daar herkennen de melders van de incidenten zich niet helemaal in, daar wordt wel gesproken van grensoverschrijdend gedrag, maar niet van een structureel karakter.” (Transcripten deel I, uitzending II)

Hier wordt duidelijk de mening van de ouders verkondigd, en worden de ouders impliciet opgevoerd als betrokkenen met een duidelijke mening: zij zijn het niet helemaal eens met de gang van zaken rond het eerdere onderzoek dat bij die specifieke sportvereniging is gedaan. Zij worden dus expliciet opgevoerd.

Impliciet betrokkenen in het verhaal zetten

Uit dit stuk tekst blijkt overduidelijk dat het gaat om een geliefd persoon binnen een bepaalde regio. De mening van bewoners wordt in dit voorbeeld dan ook impliciet aangehaald. Dit gebeurt vaker, zo ook in het volgende voorbeeld:

“Het is gewoon een hele ernstige zaak. En wij zijn wel opgelucht dat het OM als onafhankelijk instituut nu eens gaat kijken: hoe zit het nou precies? Wat is de waarheid, wie is waar precies verantwoordelijk voor en wat vinden wij daarvan. En da's een hele goeie zaak. De waarheid moet boven tafel.” (Transcripten deel V, uitzending I)

In dit specifieke stuk tekst wordt er expliciet een reactie afgenomen van een bewoner. Deze is te horen in een fragment dat binnen de uitzending terug te luisteren is. Echter wordt hier niet benoemd dat het gaat om de reactie van een bewoner, hoewel dit wel logischerwijs uit het verhaal te halen is. Kortom, het gaat hier om een mening die wordt verkondigd door een bewoner uit de omgeving die impliciet benoemd wordt.

Nieuwe code: sentiment of een bepaald gevoel in de regio.

Opvallend om op te merken is dat sentiment of een algemeen gedeelde mening in de regio ook vaak naar voren komt in de uitzendingen van ReportersNL. In eerste instantie was hier geen rekening mee gehouden, het is dan ook een nieuwe code die is ontstaan naar aanleiding van de resultaten. Lokaal sentiment komt duidelijk naar voren in het volgende voorbeeld:

“Sanderink is een échte Tukker. Is hier in de regio ook heel bekend, heeft een paar jaar geleden ook bekend gemaakt dat hij zijn gehele erfenis gaat nalaten aan de regio. Dus ja, wij zijn eigenlijk allemaal hartstikke gek op Gerard Sanderink geweest. Want sinds hij in de ban is van mevrouw van Rijbroek doet hij hele merkwaardige dingen en daar maakt iedereen zich hier grote zorgen over.” (Transcripten deel VII, uitzending II)

Dit is een van de exemplarische voorbeelden van deze code. We zien bij dit voorbeeld verschillende dingen gebeuren. Allereerst horen we in de uitzending de beschrijving van een 'echte Tukker'. Dat lokale gevoel, het specifieke gevoel dat je een Tukker maakt, wordt hier getracht over te brengen. Echter zal het voor een Noord-Hollander minder aansprekend zijn, doordat hem dit gevoel onbekend is. Ten tweede zien we in dit voorbeeld nog een voorbeeld in de volgende zin: 'Dus ja, wij zijn eigenlijk allemaal hartstikke gek op Gerard Sanderink geweest'. Hier wordt ingegaan op het feit dat ieder uit deze regio wel de verhalen zou moeten kennen van Gerard Sanderink. Kortom, er wordt ingegaan op het sentiment dat rond deze persoon heerst. Dit lijkt in dit voorbeeld ook geconventionaliseerd te worden binnen deze specifieke regio. Dit wordt eveneens geëxpliciteerd door de eerste zin: 'Is hier in de regio ook heel bekend'.

Er zijn nog meer voorbeelden waar dit gebeurt. Zo kan er ook worden ingegaan op een bepaalde mentaliteit die in een regio speelt. Een tekenend voorbeeld werd zichtbaar in een uitzending van Omroep Gelderland.

“Ja dat is natuurlijk heel lastig te zeggen. Van heh, hebben ze elkaar misschien toch elkaar op de een of andere manier geïnspireerd, is er sprake geweest van copycat-gedrag, kopieergedrag, dat is niet echt hard te maken. Het is wel zo dat in ieder geval een aantal van die jongeren elkaar kenden. Waar ik op stuitte is dat Wezep een dorp is waar heel weinig over gevoelens wordt gesproken. Het is een dorp van heel hard werken, het is oorspronkelijk ook een straatmakers-dorp.” (Transcripten Deel V, uitzending I)

We zien hier dat de journalist duidelijk in gaat op de mentaliteit die heerst binnen een bepaald dorp. Het gaat hier specifiek om Wezep. Er wordt duidelijk vermeld dat het gaat om een mentaliteit van hard werken. Ingaan op een dergelijk gevoel binnen een regio kan aanspreken op een gevoel van herkenning. Het speelt daarmee in op de persoonlijke nabijheid van het nieuws.

Een ander voorbeeld is te vinden in de uitzending van de Leeuwarder Courant. Daar wordt ingegaan op de reacties van mensen naar aanleiding van de gebeurtenissen rond cadmiumvervuiling die mogelijk was verspreid over het gehele bedrijventerrein.

“De medewerkers waren ongerust, die vonden stof op het terrein bij bepaalde installaties, maar ook is mij verteld, op auto’s en op kleding zat stof. De onrust was behoorlijk groot waarop ook Omren heeft besloten om niet de mensen naar de arts te sturen maar in ieder geval de mogelijkheid te geven voor een bezoek aan de bedrijfsarts.” (Transcripten deel VI, uitzending II)

Deze uitzending ging voornamelijk over de gevolgen van cadmiumvervuiling in de regio. Echter is het zo dat er ook aandacht wordt besteed aan de onrust die er is ontstaan als gevolg van die vervuiling. Het sentiment dat bij de medewerkers van de verschillende bedrijven heerst is daarbij leidend. Juist deze lokaliseerbare zorgen kunnen daarom meer relevant zijn voor de omwonenden, omdat dit een gedeelde mening zou kunnen zijn.

Het aanspreken op een bepaald gedeeld gevoel in een regio zou daarom dus kunnen inspelen op een gevoel van herkenning, maar ook op een gevoel van saamhorigheid. Het is echter niet duidelijk of dit ook zo wordt gepercipieerd door de luisteraar.

Het benoemen van lokale gebruiken blijkt ondersteunend gebruikt te worden.

Het is duidelijk dat lokale gebruiken ondersteunend worden ingezet voor het verhaal. Drie verhalen hebben deels betrekking op lokale gebruiken. In Het eerste verhaal over hoogoplopende kosten bij de politie als gevolg van vermiste personen, het tweede verhaal over het dwarsbomen van het Rotterdamse nachtleven en in het derde verhaal over de moord op Ralf Meinema worden lokale gebruiken uit die regio ook veelal gebruikt ter illustratie.

Kortom, het expliciet benoemen van lokale gebeurtenissen versterkt het feit dat het vertelde nieuws uit een bepaalde regio komt. Het lijkt binnen de gecodeerde artikelen te zorgen voor het extra expliciteren van het lokale nieuws.

4.2 Codeerronde 2: het specifiekere categoriseren van de thema’s

In de tweede codeerronde worden de lemma’s die mogelijk in relatie staan met lokaliteit verder gecategoriseerd om zo een duidelijker beeld te krijgen van wat er nu precies gezegd kan worden over lokaliteit en hoe dit precies naar voren komt in de uitzendingen van ReportersNL.

Uit de eerste fase van het codeerproces is gebleken dat we een aantal thema's kunnen herkennen. Op basis van de eerste codes gaan we kijken of bepaalde lemma's, woorden en zinsconstructies nog verder te specificeren zijn. Het codeboek bestaat nu uit 8 categorieën. Deze zullen we op basis van de gecodeerde resultaten verder categoriseren. De resultaten daarvan zijn als volgt.

4.2.1 Origine: lokaal nieuwsmerk expliciet genoemd

Zoals eerder duidelijk werd in de eerste codeerfase, kan zowel de journalist als het nieuwsmerk in relatie worden gebracht met het nieuws dat werd gepubliceerd. Echter, wanneer we kijken naar de gecodeerde resultaten, zien we dat er binnen het thema een nuance te benoemen valt. Het is namelijk vaker het geval dat de lokale journalisten in relatie worden gebracht met het nieuws in plaats van dat zij in relatie worden gebracht met het nieuwsmerk. We kunnen deze code dan ook onderverdelen in 2 categorieën, doordat de journalist en het nieuwsmerk expliciet benoemd worden.

- Nieuws in relatie gebracht met journalist

Opvallend om te zien is dat de journalist in veel gevallen als eerste wordt genoemd bij het aankondigen van een verhaal. In verschillende voorbeelden wordt het verhaal eerder neergezet als een verhaal uit initiatief van de journalist, in plaats van dat het van de omroep of media komt. Een voorbeeld hiervan zien we in *uitzending I* van Omroep Gelderland.

"Ja, zo begint de Podcast Verstrikt van Maarten, Maarten Dallinga van Omroep Gelderland. Een serie over zelfdoding. Duizenden mensen in Nederland denken erover om hun leven te beëindigen, maar er wordt nauwelijks over gepraat en dat taboe wil Maarten met deze serie doorbreken. Hij is bij ons, hartelijk welkom." (Transcripten deel V, uitzending I)

In dit voorbeeld zien we duidelijk dat de focus ligt op de maker en het medium waar het nieuws vandaan komt, en niet per se het nieuws. Hetzelfde zien we gebeuren in een voorbeeld van de Twentse Courant Tubantia.

"Chatdienst Telegram wordt door criminelen gebruikt als een marktplaats voor wapens en gestolen spullen. Er wordt onderhandeld over het inhuren van een diefstal en de prijs van een pistool. Pim Lindeman van Tubantia infiltreerde in Telegram-groepen waar dat gebeurt en dompelde zich zo onder in een online onderwereld." (Transcripten deel VII, uitzending I)

Ook hier gaat het om een onderzoek dat wordt gepresenteerd alsof het initiatief in dit artikel bij de lokale onderzoeksjournalist ligt. De lokale journalist wordt daarmee dus gepresenteerd als originele bron van het verhaal.

- Nieuws in relatie gebracht tot nieuwsmerk

Ook wordt het nieuwsmerk op zichzelf in relatie gebracht met het nieuws en wordt de journalist vervolgens op de tweede plaats gezet in het verhaal. Dit voorbeeld zien we bij de uitzending over het onderzoek naar falend horecabeleid in Rotterdam. Daar worden eerst de nieuwsmedia genoemd die eraan meewerken, en komt de journalist later aan bod. Dat zien we ook in de volgende voorbeelden:

"Ja, kritiek die zich richt op het beleid van de burgemeester, maar is die kritiek ook terecht? Online tijdschrift Vers Beton startte samen met OPEN Rotterdam een uitgebreid onderzoek, namelijk het dossier: Horeca op de Fles. Ik praat erover met een van de journalisten Tara Lewis, goeienavond. Sinds zijn aantreden bestaat het beeld dat Aboutaleb het nachtleven tegenwerkt, blijkt dat ook uit de cijfers?" (Transcripten deel IV, uitzending I)

Het verschil met de andere voorbeelden uit de code *nieuws in relatie gebracht met journalist* is dat er binnen dit stuk tekst juist meer aandacht is voor de samenwerking van twee verschillende lokale

media om een bepaald onderwerp te onderzoeken. Dit is echter een zeldzaam voorbeeld. Het komt dus niet vaak voor dat er veel aandacht is voor een samenwerkingsverband.

Bovenstaande voorbeelden kunnen verklaard worden aan de hand van de theorie rond authenticiteit die eerder in het theoretisch kader is weergegeven. Door te verklaren dat de journalist of het lokale nieuwsmerk als originele bron dient, kan het artikel mogelijk als authentiek worden gepercipieerd. Daarmee liggen deze voorbeelden in lijn met de theorie rond de code origine.

4.2.2 Origine: plaatsaanduidingen

Plaatsaanduidingen zijn al breed aan bod gekomen in de eerste codeerfase. Voorafgaand aan het codeerproces was al duidelijk dat plaatsaanduiding, ofwel bepaling van de geografische ligging, binnen het nieuws een van de belangrijkste onderdelen van authenticiteit is. Het is daarom ook niet gek dat er veel aandacht besteed wordt aan dit thema.

Uit de eerste fase bleek dat plaatsaanduidingen in veel vormen voorkomen. Vanuit de tweede codeerronde blijkt echter dat we het corpus binnen de codes kunnen verdelen in vier verschillende categorieën. Deze codes geven allen een meer of minder specifieke aanduiding van de geografische bepaling van het nieuws. We zien daarbij de volgende codes ontstaan:

- **Woonplaatsen**
- **Bedrijven/verenigingen**
- **Lokale overheidsinstellingen**
- **Straatnamen of specifieke locaties**

Deze codes zijn dermate specifiek, dat deze geen verdere theoretische uitleg behoeven. Allen zijn zij een duidelijke plaatsaanduiding, die zoals eerder weergegeven in de analyse in codeerronde 1 onderdeel zijn van de lokaliteit binnen een nieuwsitem.

4.2.3 Origine: lokale actuele gebeurtenis

Dit is een nieuw thema, dat voorafgaand nog niet besproken is binnen het theoretisch kader. Eerder werd in de eerste codeerfase al duidelijk dat lokale actualiteit wordt gebruikt om het verhaal binnen de uitzending steviger neer te zetten. Het benoemen ervan heeft als effect dat het nieuws actueel aanvoelt. We hebben de voorbeelden uit de artikelen kunnen categoriseren op twee verschillende manieren:

- **Illustratieve voorbeelden (niet actueel)**
- **Directe gevolgen naar aanleiding van het nieuws (actueel)**

Binnen de uitzendingen wordt vaak expliciet vermeld of het gaat om een direct gevolg van het nieuws. Zo ook in het volgende voorbeeld:

“Presentator: ja, we hadden overigens ook een van die ouders uitgenodigd, die zou ook komen. Die heeft gisteren afgezegd na laster.

Marco Knippen: ja..

Presentator: weet jij wat daar speelt?

Marco Knippen: Ja op sociale media was er eigenlijk al een besmeuringscampagne gericht tegen de ouders en gisteren is dat eigenlijk geëscaleerd met, ik noem het maar, intimidatiepraktijken. Ik weet natuurlijk niet, het is speculeren, of het Pax-gerelateerd is. Want de politie heeft het in onderzoek. Maar er zijn in de wijk waar zij woont, eh, zijn pamfletten opgehangen, achter ruitenwissers van auto's gestopt. En daar worden

verwijzingen gedaan naar pedofilie en bizarre seks. Met haar naam, adres, en 06-nummer daarbij vermeld.” (Transcripten deel I, uitzending II)

Dit wordt vermeld in de context dat voor de uitzending ook een van de ouders bij SV Pax was uitgenodigd om te praten over de intimidatiepraktijken. Zij wilde echter niet komen, omdat er dus een besmeuringscampagne gaande was rond het nieuws, waar zij aan mee zou hebben geholpen. Dergelijke voorbeelden zijn exemplarisch voor deze code.

Illustratieve voorbeelden worden vaak ook expliciet benoemd. Zo ook in het volgende voorbeeld:

*“**Presentator:** Bas, is dit exemplarisch voor hoe het gaat in het Noorden?*

***Bas van Sluis (Dagblad van het Noorden):** Zeker, laat ik zeggen, Stadskanaal is niet uniek. Er zijn zes gemeenten in Noord-Nederland, heh, dus weer Drenthe, Groningen en Friesland, waar het niet echt speelt. En die andere gemeenten hebben gewoon allemaal problemen. Ze klagen steen en been over het tekort en voor hun gevoel is het het oneerlijke systeem dat op de schop zou moeten. En als gevolg krijg je dat ze de onroerendzakenbelasting fors gaan verhogen. Je hoorde net Stadskanaal: 16 procent. Er is een gemeente met 25%. Dat is fors, dat gaan de mensen thuis ook natuurlijk voelen.” (Transcripten deel II, uitzending I)*

Hier zien we dat de presentator expliciet vraagt naar voorbeelden die een illustratief beeld schetsen van wat er aan de hand is. Dit hoeft niet specifiek op basis van actuele gebeurtenissen, zoals bij de eerste code.

4.2.4 Worteling: personen/organisaties uit de omgeving

Het benoemen van personen is, naast het benoemen van plaats, een van de thema's die het meest lijkt voor te komen binnen de uitzendingen. Personen, of in bredere zin organisaties, uit de lokale sfeer worden gebruikt om het nieuws te duiden en bieden daarnaast ook een extra laag wat betreft de worteling: het is immers direct duidelijk dat het gaat om mensen die uit diezelfde omgeving komen. Het is wel belangrijk om te kijken naar wat de verschijningsvormen zijn van de personen die worden genoemd. De personen uit de omgeving worden gecategoriseerd op de volgende wijze:

- **Lokale journalist**
- **Mensen uit de omgeving, direct betrokken bij het verhaal**
- **Mensen uit de omgeving, niet direct betrokken bij het verhaal**
- **Bewindsliden/organisaties in de omgeving (gemeente, directie, provincie medewerkers etc.)**

Net als bij het thema *specifieke locaties*, zijn deze codes ook stuk voor stuk specifiek genoeg om direct te kunnen gebruiken. Ze beschrijven duidelijk wie op welke wijze in het verhaal naar voren wordt gebracht. Om die reden zal er geen verdere uitleg worden gegeven over deze codes.

4.2.5 Worteling: lokale conventies

Zoals eerder vermeld worden lokale gebruiken niet vaak genoemd, tenzij deze het verhaal van de journalist ondersteunen. Lokale gebruiken in een regio zijn bij de onderwerpen vaak ook niet per se noodzakelijk om te vermelden, maar het kan een lokaal gevoel bij het nieuws wel versterken. Er zijn enkele voorbeelden te noemen, die kunnen worden gecategoriseerd op de volgende manier:

- **Lokale mentaliteit**

Met de lokale mentaliteit wordt de lokale sfeer geschetst. In de uitzending over suicidaliteit bij jongeren zagen we hier een voorbeeld van:

“Nee, en dus hard werken, stratenmakers, er wonen heel veel bouwvakkers. Maar echt praten over gevoelens, dat doe je niet. Dat hoort niet en je vraagt er dus ook niet naar als iemand anders, ja, in de problemen zit. En het lijkt erop, daar kwam ik achter, door allerlei gesprekken die ik heb gevoerd met stratenwerkers, met jongerenwerkers, met een dominee en met iemand van de gemeente, ook met de nabestaanden, dat ehm ja dat dat kan zorgen voor heel veel eenzaamheid.” (Transcripten deel V, uitzending I)

In dit voorbeeld wordt de lokale mentaliteit duidelijk aangehaald. We kijken daarbij vooral naar de eerste drie zinnen in dit voorbeeld. Deze zijn het belangrijkste, omdat deze zinnen de lokale sfeer het best beschrijven.

- Lokale gebruiken

Lokale gebruiken worden ook genoemd. Het gaat hier vooral om voorbeelden zoals het zwemmen bij de Zuiderdijk in de eerste uitzending van het Noord-Hollands Dagblad of de sfeer in het stadion van Feyenoord in de eerste uitzending van Vers Beton. Dergelijke voorbeelden zijn exemplarisch. Naar dergelijke voorbeelden is dan ook gezocht. Het voorbeeld van het Noord-Hollands Dagblad is als volgt:

“LEAD Presentator: Een 23-jarige zwemster verdween twee weken geleden bij het Markermeer, al snel werd een grote zoekactie opgezet. De hulpdiensten kwamen in actie om de vrouw te vinden.

LEAD Reporter: Er wordt nog steeds in het Markermeer gezocht naar de zwemster die daar gisteravond vermist is geraakt. Het gaat om een Alkmaarse vrouw van 23 jaar. Haar familie deelt op Facebook haar foto en doet een oproep aan iedereen die iets van haar gezien of gehoord heeft dit te melden. De vrouw was samen met een vriendin bij de Zuiderdijk gaan zwemmen, ze verloren elkaar uit het oog. ”

4.2.6 Worteling: sentiment in een bepaalde regio

Het sentiment in een bepaalde regio is een thema dat niet naar voren is gekomen in het theoretisch kader. Tijdens de eerste codeerronde is echter opgemerkt dat in iedere aflevering gebruik wordt gemaakt van het sentiment dat heerst in een bepaalde regio. Juist dat lokale sentiment kan worden gezien als een extra machtiging voor het lokale: het gaat om een mening die wordt gedeeld door een bepaalde groep mensen in een lokale omgeving. De uiteindelijke code is dan ook als volgt:

- Sentiment rond een bepaald nieuwsonderwerp (de mening van bewoners over het nieuws)

4.3 Samenvatting

De termen origine en worteling zijn goed van elkaar te onderscheiden. Het onderscheid, met de verschillende codes, zal samenvattend worden geschetst. We zien bij het thema origine een voornamelijk geografische insteek. Zo zien we dat bij ReportersNL gebruik wordt gemaakt van het benoemen van specifieke locaties in een regio zoals woonplaatsen, straatnamen of andere plaatsaanduidingen. Daarnaast blijkt het noemen van het lokale nieuwsmerk en het noemen van actuele nieuwsfeiten in de week voor de uitzending ook een middel te zijn dat wordt gebruikt.

We zien bij het thema worteling ook een duidelijke tendens ontstaan. Hier ligt de focus op de mensen uit een bepaalde regio. Dit thema geeft voornamelijk antwoord op vragen als: wat doen mensen uit deze regio? Hoe steken zij in elkaar? Hoe reageren zij op het nieuws uit hun regio? Dat gegeven versterkt lokaliteit die ontstaat wanneer de geografische aanduiding wordt gegeven in de uitzending. Het geeft een extra ‘lokale’ dimensie. Uiteindelijk ontstaat vanuit de resultaten van deze

kwalitatieve analyse een duidelijk codeboek voor vervolgonderzoek. Dat codeboek is weergegeven in de volgende tabel:

Hoofdthema's		Codes
1. Origine	Subthema 1: Plaatsaanduiding	Woonplaats
		Bedrijven/verenigingen
		Straatnamen/specifieke locaties
		Lokale overheidsinstellingen
	Subthema 2: Lokaal nieuwsmerk expliciet genoemd	Nieuws genoemd in relatie met journalist
		Nieuws genoemd in relatie met nieuwsmerk
2. Worteling	Subthema 3: Benoemen van lokale actuele gebeurtenis (nadat het betreffende artikel verschenen is)	Illustratief voorbeeld (algemeen statement)
		Directe gevolgen n.a.v. het nieuws
	Subthema 1: Gedeeld sentiment in een geografische regio	Mening over het nieuws of over actueel voorval
	Subthema 2: Lokale conventies	Lokale mentaliteit
		Lokale gebruiken
	Subthema 3: Personen uit de omgeving	Lokale journalist genoemd
		Persoon uit omgeving, direct betrokken bij verhaal
	Persoon uit omgeving, niet betrokken bij verhaal	
	Bewindslieden uit de omgeving (bestuurders etc.)	

5. Conclusie en discussie

Wanneer we kijken naar de resultaten, zien we een duidelijk beeld ontstaan van hoe lokaliteit vorm krijgt in de uitzendingen van ReportersNL. Het onderzoek begon met twee hoofdthema's die beiden onderdeel uitmaken van lokaliteit, met authenticiteit als theoretische achtergrond. De hoofdthema's, *origine* en *worteling*, zijn met een kwalitatieve inhoudsanalyse uitgewerkt tot een praktische benadering van hoe lokaliteit vorm krijgt in een lokaal-landelijke samenwerking als ReportersNL. De extra codes die we hebben verkregen zijn daarbij allen factoren die horen bij de term lokaliteit.

Er kunnen echter nuances geplaatst worden bij dit onderzoek. Zoals eerder aangegeven in de inleiding, zijn er veel meer vormen van lokaal-landelijke samenwerkingen te vinden in Nederland. Om een landelijke trend te signaleren dienen alle samenwerkingsvormen in kaart te worden gebracht. Dit was echter niet de intentie van dit onderzoek, er is voor gekozen om het corpus zelfstandig op te bouwen vanuit één willekeurig gekozen case, om deze vervolgens zelf volledig te transcriberen. Dit om te voorkomen dat er details over het hoofd worden gezien, maar vooral om exploratief te onderzoeken hoe lokaliteit vorm krijgt bij landelijke media.

Daarnaast is het codeerproces van het onderzoek weinig objectief, omdat de rol van de onderzoeker bij een kwalitatieve inhoudsanalyse middels flexibel coderen erg groot is. De onderzoeker kijkt met een eigen referentiekader naar de data, geformuleerd op basis van het theoretisch kader. Daar is

eveneens voorafgaand een selectie gemaakt van theorieën en benaderingen van authenticiteit en lokale media. Kortom, de overkoepelende thema's zijn voor de kwalitatieve analyse al bepaald, wat mogelijk andere benaderingen uitsluit.

Ondanks de nuances blijken de ideeën van authenticiteit goed samen te gaan met de eerder uitgelichte theorieën over lokale journalistiek. Meerdere parallellen zijn gevonden en gebruikt voor het uiteindelijke resultaat van dit onderzoek. Naast het duiden van lokaliteit zien we ook in de uitzendingen hoe de verschillende redacties bij de onderzochte case, het samenwerkingsverband ReportersNL, zich tot elkaar verhouden. Binnen het samenwerkingsverband heeft de redactie van Reporter Radio duidelijk de selecterende rol. Het nieuws dat een podium krijgt heeft vaak diezelfde week in de lokale krant gestaan of de lokale actualiteit bepaald. De journalist die eraan werkt wordt vervolgens uitgenodigd voor een diepgaand gesprek over het verhaal en eventuele nieuwe ontwikkelingen in het verhaal. Daarnaast wordt het nieuws vaak gekoppeld aan een landelijk thema, hoewel de lokaliteit vaak stand blijft houden in het verhaal.

Vanuit de resultaten en het theoretisch kader kunnen we concluderen dat lokaliteit vorm krijgt aan de hand van drie factoren: *het benoemen van plaatsnamen, het expliciet gebruiken van de lokale actualiteit en het expliciet uitlichten van het gebruik van lokale bronnen*. Het benoemen van plaatsnamen en het nieuws daarmee lokaal inkaderen is een directe parallel die we vinden in de theorieën rond authenticiteit en lokale media. De origine van het nieuws is duidelijk terug te vinden, waardoor het nieuws als authentiek gepercipieerd kan worden. Daarnaast wordt ook de geografische basis van een lokaal nieuwsmerk benadrukt. Het benoemen van de lokale actualiteit en het gebruik van lokale bronnen benadrukt op zijn beurt weer de worteling van het nieuwsmerk, ze opereren vanuit een duidelijk afgebakende gemeenschap die huist in een bepaalde regio. Het nieuws dat belangrijk is in die regio wordt uitgelicht. Verder zien we dat, naast het gebruik van de eerdergenoemde factoren, Deze extra versterkt worden door bijvoorbeeld een gedeeld sentiment uit de regio expliciet te maken. Voorbeelden daarvan zien we wanneer bronnen spreken over lokale sleutelfiguren of sleutelfiguren in een journalistiek verhaal.

Reporter Radio behoudt de lokaliteit op verschillende manieren. Zo zien we in de lead van de artikelen vaak een wisselwerking tussen een reportage of een gesproken introductie door de presentator. Daarin is een duidelijke systematiek te herkennen en speelt lokaliteit een belangrijke rol. In iedere introductie en afsluiting worden het nieuwsmerk waarin het nieuws verschenen is en de journalist uit die specifieke regio expliciet benoemd. Vaak wordt het nieuws vervolgens gekoppeld aan een woonplaats of een nog specifiekere locatie binnen een bepaalde regio. Het 'lokale' gevoel wordt op deze manier versterkt overgebracht. Kortom, we zien na dit onderzoek hoe een samenwerking tussen een lokaal en landelijk medium tot stand komt en ook hoe als gevolg daarvan lokaliteit vorm krijgt binnen een dergelijke samenwerking.

Waarom is het belangrijk om lokaliteit te verwerken binnen zo'n lokaal-landelijke samenwerking? Het is wat we in veel marketing-theorieën een *unique selling point* noemen. Bij de theorieën over authenticiteit werd duidelijk dat mensen altijd een hang zullen hebben naar uniciteit. In dit onderzoek hebben we daarnaast duidelijk gezien dat alle media aangesloten bij ReportersNL allerlei lokale elementen toevoegen om het nieuws lokaal aan te laten voelen. Het aanspreken op lokaliteit maakt het nieuws bij landelijke media interessant, en fungeert daarbij ook als een verkoopfactor of marketinginstrument.

Wanneer lokale media binnen een lokaal-landelijke samenwerking geen gebruik zouden maken van lokaliteit, zou het moeilijker te onderscheiden zijn van landelijk nieuws. Zoals Franklin zou zeggen: lokale media zouden alleen nog lokaal zijn in de naam (Franklin, 2006). Dit onderzoek maakt het

tegenovergestelde zichtbaar. Lokale media zijn geografisch gegrond en maken duidelijk gebruik van de gemeenschap vanuit waar zij nieuws maken. Juist dat gegeven zorgt ervoor dat lokaliteit het perfecte *unique selling point* is voor een lokaal- landelijke samenwerking tussen redacties.

Vervolgonderzoek is echter nodig voor de verdere uitwerking van de definiëring van lokaliteit. Daarbij kan worden gekeken naar een kwantitatieve inhoudsanalyse om een duidelijk overzicht te krijgen van welke thema's die bij lokaliteit horen het meest voorkomen. Dit is belangrijk voor uiteindelijke theorievorming rond het onderzoek. Daarnaast is de relatie met de journalistieke praktijk beperkt. Het is niet duidelijk of de journalist zich hier mee bezig houdt, of dat er redactionele richtlijnen zijn voor het expliciteren van de lokale identiteit. Het is daarom eveneens van belang om op een later moment een antropologische *member-check*, een kort interview met lokale journalisten, uit te laten voeren met lokaliteit als achterliggend thema.

Samengevat stelt dit onderzoek dat lokaliteit, ondanks de nuances die bij dit onderzoek geplaatst kunnen worden, als onderdeel kan fungeren van de nieuws waarde nabijheid. De fysieke nabijheid, die zich uit in lokaliteit, benadrukt dat nieuws niet slechts lokaal in naam is. Het maakt lokale media uniek, authentiek en benadrukt de belangrijke rol die zij hebben voor lokale gemeenschappen. Ze verbinden de lokale actualiteit met de lokale standplaatsgebondenheid. En daarmee is het bestaansrecht van lokale media op de lange termijn gerechtvaardigd en gewenst.

Literatuur

- Aaker, J. L. (1997). Dimensions of Brand Personality. *Journal of Marketing Research*, Vol. 34, No. 3, 347-356.
- Boyle, D. (2004). *Authenticity: Brands, Fakes, Spin And The Lust For Real Life*. New York, NY: HarperCollins Publishers.
- Essamri, A., McKechnie, S., & Winklhofer, H. (2019). Co-creating corporate brand identity with online brand communities: a managerial perspective. *Journal of Business Research*, 366-375.
- Franklin, B. (2006). *Local journalism and Local Media*. New York: Routledge.
- Gilmore, J. H., & Pine, B. J. (2007). *Authenticity: What Consumers Really Want*. Harvard Business. Boston MA.: Harvard business School Press.
- Harte, D., Howells, R., & Williams, A. (2019). Hyperlocal news in context. In D. Harte, R. Howells, & A. Williams, *Hyperlocal News: The decline of local newspapers and the rise of online community news* (pp. 4-6). London: Routledge.
- Jooyoung, K., Tae Hyun, B., & Hugh, J. M. (2010). Dimensions of News Media Brand Personality. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 117-134.
- Kersbergen, C., Mensink, J., & Rodenburg, T. (2015). *Merkcultuur: stappenplan verbinden van mensen en merken*. Amsterdam: Boom Lemma.
- Koetsenruijter, A., & De Jong, J. (2017). *Het versterken van lokale nieuwsmedia: naar een Projectfonds Leidse Journalistiek*. Leiden: Universiteit Leiden.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2010). *Marketing Management*. London: Pearson.
- Lauterer, J. (2006). *Community Journalism: Relentlessly Local*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Maxwell, J. (2012). *Qualitative research design: An interactive approach*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Metzgar, E. T., Kurpius, D. D., & Rowley, K. M. (2011). Defining hyperlocal media: Proposing a framework for discussion. *New Media & Society*, 772-787.
- Robinson, S. (2014). Community journalism midst media revolution. *Journalism Practice*, 113-120.
- Schembri, S., & Latimer, L. (2016). Online brand communities: constructing and co-constructing brand culture. *Journal of Marketing Management*, 628-651.
- Stanton, R. C. (2007). *All News Is Local*. Londen: McFarland & Compant Inc. Publishers.
- Sun, Y. (2018). *The SAGE Encyclopedia of Communication Research Methods*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Van Leeuwen, T. (2001). What Is Authenticity? *Discourse Studies*, 392-397.

Bijlagen

Deel I: Overzicht corpus

	Dagblad van het Noorden	
Onderwerp:	Noordelijke Gemeenten dreigen kopje onder te gaan https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/518512-reportersnl-noordelijke-gemeente-dreigen-kopje-onder-te-gaan	De Kofferbakmoord https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/495896-reportersnl-de-kofferbakmoord
Duur uitzending:	9:02	
	Noord-Hollands Dagblad	
Onderwerp:	Politie is veel geld kwijt na onnodige zoekacties https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/512447-reportersnl-politie-is-geld-kwijt-na-onnodige-zoekacties	Talent kan bij turnvereniging niet dun genoeg zijn. https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/502974-reportersnl-talent-kan-bij-turnvereniging-niet-dun-genoege-zijn
Duur uitzending:	8:37	11:29
	De Limburger	
Onderwerp:	De Vlucht uit Oost-Duitsland https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/511815-reportersnl-de-vlucht-uit-oost-duitsland	Het belang van de Limburgse Wielerheuvels. https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/510588-reportersnl-het-belang-van-de-limburgse-wieler-heuvels
Duur uitzending:		
	Vers Beton (Rotterdam)	
Onderwerp:	Streng horecabeleid temt de Rotterdamse nacht https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/513141-reportersnl-streng-horecabeleid-temt-de-rotterdamse-nacht	De nieuwe voetbaltempel van Feyenoord. https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/508166-reportersnl-de-nieuwe-voetbaltempel-van-feyenoord
Duur uitzending:	7:41	
	Omroep Gelderland	

Onderwerp:	Taboe suicidale gedachten doorbreken. https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/518824-reporters-nl-taboe-suicidale-gedachten-doorbreken	OM onderzoekt Gelderse sjoemelgrond https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/501394-reportersnl-om-onderzoekt-gelderse-sjoemelgrond
Duur uitzending:	10:12	8:48
	Tubantia	
Onderwerp:	De Speurtocht naar Rian van Rijbroek https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/516836-reportersnl-de-speurtocht-naar-rian-van-rijbroek	Appen met criminelen https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/509907-reportersnl-appen-met-criminelen
Duur uitzending:		
	Leeuwarder Courant	
Onderwerp:	De Friese Smokkelroute https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/519865-reportersnl-de-friese-smokkelroute	De Giftige Stofwolkzaak https://www.nporadio1.nl/reporter-radio/onderwerpen/513940-reportersnl-de-giftige-stofwolkzaak
Duur uitzending:		

Deel II: Transcripten

Transcripten deel I: Noord-Hollands Dagblad

Transcript Uitzending I

Titel: Politie is veel geld kwijt na onnodige zoekacties

Datum uitzending: 8 september 2019

Redactie: Alkmaar/West-Friesland

LEAD Presentator: Een 23-jarige zwemster verdween twee weken geleden bij het Markermeer, al snel werd een grote zoekactie opgezet. De hulpdiensten kwamen in actie om de vrouw te vinden.

LEAD Reporter: Er wordt nog steeds in het Markermeer gezocht naar de zwemster die daar gisteravond vermist is geraakt. Het gaat om een Alkmaarse vrouw van 23 jaar. Haar familie deelt op Facebook haar foto en doet een oproep aan iedereen die iets van haar gezien of gehoord heeft dit te melden. De vrouw was samen met een vriendin bij de Zuiderdijk gaan zwemmen, ze verloren elkaar uit het oog.

Presentator: We praten erover met Henk Runhaar van het Noord-Hollands Dagblad. Dat doen we omdat deze zaak een bijzondere wending kreeg. Henk, hoe liep dat verhaal ook alweer af?

Henk Runhaar (verslaggever NH-Dagblad): Ja, ehm, goedenavond trouwens, die vrouw uit Alkmaar die bleek uit zichzelf te zijn vertrokken naderhand. Zonder dat ze haar vriendin dat vertelde. Haar vriendin was even naar het toilet gegaan en kwam vervolgens terug. En vond daar haar handdoek, haar telefoon en ook de auto van de vermiste vrouw stond er gewoon nog. Dus er is de hele avond, ook wel tot in de nacht gezocht. En de volgende ochtend, op zondagochtend wederom door alle hulpdiensten. En vervolgens bleek ze die zondagmiddag in een hotel te zitten, veilig en wel, in Zuid-Holland ergens.

Presentator: En wat zei de politie daarna?

Henk Runhaar (verslaggever NH-Dagblad): Nouja de politie zegt dus van: ja, hoor eens mevrouw is vrijwillig vertrokken, zonder wie dan ook in kennis te stellen. Blijkbaar in een soort van opwelling of wat dan ook. Daarover wil de politie vanwege privacy-redenen niks zeggen. Maar ze zijn wel zo verontwaardigd daarover dat ze zeggen: ja hoor eens, hier zijn enorm veel inspanningen geleverd door alle hulpdiensten, ook door onszelf, en gaan proberen die rekening op haar te verhalen.

Presentator: De rekening op haar verhalen? Dat hoor je vaker heh? Om de rekening te verhalen op degene die dan, ja, de boel in het honderd heeft gestuurd of zelfs een valse melding heeft gedaan. Zijn er veel kosten gemaakt voor deze zoekactie?

Henk Runhaar (verslaggever NH-Dagblad): Ja daar kan je gerust van uit gaan. Want we hebben het over verschillende reddingsbrigades, de brandweer met duikers, een traumahelikopter, de politiehelikopter, de politie zelf. Ja dus dat zijn pittige kosten, alleen die zijn niet te becijferen eigenlijk, tot achter de komma. Dat is tenminste wat de hulpdiensten ons dan vertellen.

Presentator: Maar kan de politie die kosten wel verhalen, als ze wil?

Henk Runhaar (verslaggever NH-dagblad): Ja, dat kunnen ze wel, maar dan zullen ze een advocaat in de arm moeten nemen. En dat zegmaar, via het civiel recht, maar dan moet je een lange adem hebben, zien te verhalen.

Presentator: Maar is het al eens gelukt?

Henk Runhaar (verslaggever NH-dagblad): Nouja, dat is inderdaad het punt. Dat vergt een lange adem, en het is uiteindelijk maar de vraag of je wat gaat terugkrijgen. Dus in de praktijk blijkt dat de politie dit, nouja, vrijwel nooit doet. Is het antwoord van de korpsleiding, Landelijk dus.

Presentator: Oh? Maar je hoort het wel vaker, niet alleen deze zaak, maar ook wel eens als er voor niks is uitgerukt, valse melding. Ik kan mij bij de brandweer ook wel herinneren dat ze mopperen over automatische brandmelders die afgaan, bijvoorbeeld. Doet de brandweer dat wel?

Henk Runhaar (verslaggever NH-Dagblad): Klopt, wij herkennen ook die zin, met name de politie doet dat. Roepen na een mislukte uitruk, die voor niks was, van: we gaan kijken of we de kosten kunnen gaan verhalen. En we hadden als krant zo iets van, lukt dat dan ook, heh? A: natuurlijk: doen ze het? Daarop is het antwoord eigenlijk al: nee dat doen ze eigenlijk nooit. En B: Het is ook heel erg lastig. Het wordt even technisch, maar ik hou het simpel: gaat het dan om valse aangiften? Een valse aangifte is natuurlijk een strafbaar feit, dus dan volgt er vaak een rechtszaak. En dan kan de politie zich als benadeelde partij zich voegen in zo'n rechtszaak en dan proberen dus via de strafrechter de gemaakte kosten vergoed te krijgen. Maar daarvan wordt dus in de praktijk door de rechtsspraak gezegd van: ja, dan moet je al aantonen, geachte politie, dat die valse aangifte, heh een verzonnen verkrachting of een verzonnen overval: you name it. Dat die alleen maar is gedaan, om de politie op kosten te jagen. En dat is in de praktijk natuurlijk nooit zo.

Presentator: Ah, Dus het doel moet zijn om die schade bij de politie te veroorzaken.

Henk Runhaar (verslaggever NH-Dagblad): Exact. En alleen dan, heeft de Hoge Raad in 2017 gezegd, alleen dan kan de politie, ja, via het strafrecht, zegmaar kans maken op een vergoeding.

Presentator: Ja, via het strafrecht, maar dan kan je je ook afvragen of dat ook de handige weg is..

Henk Runhaar: voor de politie wel, heh

Presentator: voor de politie wel?

Henk Runhaar: Ja, het is dan natuurlijk dan een ABC-tje: u heeft gelogen, is een strafbaar feit, valse aangifte. Daar zijn we natuurlijk boos over, daarom maken we er werk van. Dus u komt voor de rechter. En als er dan zo'n rechtszaak loopt, dan is het normaal dat, zegmaar, iedereen waarvan, zegmaar, iets is gestolen of dat iemand benadeeld is, dat die dan ook een schadevergoeding kan indienen in zo'n strafzaak. Dus dat is de normale, logische weg.

Presentator: maar in de praktijk lijkt dat tot niks te leiden voor de politie.

Henk Runhaar: Nee, exact. En sinds 2017 kan dat ook niet meer. Want de Hoge Raad is natuurlijk het hoogste rechtsorgaan, die heeft natuurlijk van ja: dan moet je aantonen dat het de bedoeling was om de politie onderuit te halen.

Presentator: En die civiele weg die je noemde, dus als partij tegen partij?

Henk Runhaar: dat is de Lange-Adem-Weg, eehm..

Presentator: Wordt dat wel eens gedaan?

Henk Runhaar: Daarvan zeggen ze: hooguit incidenteel. Dat is letterlijk het antwoord van de korpsleiding. Met andere woorden: nee dus.

Presentator: en in andere hulpdiensten? Want je zei al bijvoorbeeld bij die zoekactie, hoewel je je daar kan afvragen: iemand gaat zelf weg, en wordt dan vermist opgegeven, wiens schuld is dat? Je mag toch weggaan van een strand? Die vrijheid heb je.. maar daar werd dit wel aanhangig aan gemaakt, maar daar ware ook andere hulpdiensten bij betrokken, hoe gaan die hiermee om?

Henk Runhaar: Daar heb ik navraag voor gedaan voor onze kranten. Die zeggen stuk voor stuk, al die hulpdiensten van traumahelikopter tot KNRM, ja hoor eens: we zijn hier op aarde om elke melding serieus te nemen, en ehm ja, wij rukken dus uit. Een voorbeeld in het geval van de reddingsbrigades is slechts 1% per jaar slechts levensreddend. Heh, alle andere uitrukken zijn bijvoorbeeld servicegericht of ehm in sommige gevallen voor niks. En dan zeggen ze: ja voorzorg, het kan echt van alles zijn iemand die motorpech heeft midden op het Markermeer of het IJsselmeer, dat 'ie een sleepje nodig heeft, dat kan het ook zijn.

Presentator: maar daar gaan ze de kosten dus niet van verhalen..

Henk Runhaar: Nee, ze zeggen: dat zit gewoon niet in ons systeem. Wij zijn niet van de bonnetjes.

Presentator: Zullen we dat de volgende keer erbij schrijven Henk? Dus als de politie zegt, we gaan de schade verhalen, dan zeggen we: dat wordt toch nooit of bijna nooit slaagt dat. Heh, want dat weten we nu dankzij jouw onderzoek. Dankjewel Henk Hunhaar van het Noord Hollands Dagblad.

Transcript uitzending II

Titel: Talent kan bij turnvereniging niet dun genoeg zijn.

Datum uitzending: 2 juni 2019

Redactie: Haarlemmermeer

Presentator (LEAD): Turnsters bij SV Pax in Haarlemmermeer worden geïntimideerd, moesten afvallen en werden uitgescholden. Het Noord-Hollands Dagblad berichtte daar over deze week naar onderzoek van Marco Knippen. Marco is bij ons, hartelijk welkom. Kun jij ons schetsen wat voor situatie daar is ontstaan bij die turnvereniging in Hoofddorp?

Marco Knippen: Nou, je hebt het al een beetje geschetst. Het gaat eigenlijk om het uitschelden, beschimpen, kleineren en negeren van turnsters. In de leeftijd van 8 tot 17 jaar. Gewichtsproblematiek die continu maar benoemd wordt, waardoor er eetstoornissen zijn ontstaan. Niet naleven van blessures van medische protocollen. En wat je eigenlijk in zijn totaliteit ziet in die, ja verbale intimidatie noem ik het maar even, is ook een machts- en strafcultuur. Mondige ouders, die kunnen er op rekenen dat hun kinderen represailles wachten. Mondige trainers of trainers die het niet eens zijn met het prestatieklimaat, die kunnen hun biezen pakken.

Presentator: Je zegt, ehm, wijzen op gewichtsproblematiek. Wat bedoel je daar dan mee? Wat werd er dan gezegd?

Marco Knippen: Nouja, eigenlijk, bijvoorbeeld in scheldwoorden: Dan bedoelen we van donut tot dikke pudding, noem alles maar op. Eigenlijk altijd wordt het gewicht benoemd en ja wat ik al zei: het zijn natuurlijk meiden in de vormende levensjaren. 8 tot 17 jaar, die zijn er dus zeer gevoelig voor. Ook omdat er een cultuur is van isoleren. Dus ouders zijn daar niet bij. Als ze er al zijn is het achter ramen, boven in (het gebouw).

Presentator: Kun je niet horen wat er wordt gezegd?

Marco Knippen: Nee, dus je ziet eigenlijk ook een beetje dat kinderen monddood worden gemaakt. Misschien zelfs een beetje gehersenspoeld en vooral het beeld krijgen dat het altijd maar om gewicht gaat, dat het altijd maar gaat om gehoorzaamheid en vooral volgen en niet je eigen plan kunnen trekken. En dat in extremis.

Presentator: Hoe weten we dit?

Marco Knippen: Ja, ehm, er zijn eind 2017 bij de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie zijn er een X-aantal meldingen gedaan. Op basis van die incidenten heeft de KNGU besloten het instituut sportrechtspraak een onderzoek te laten afnemen. In dat onderzoek zijn 35 mensen uit de omgeving van SV Pax, ouders, trainers, andere betrokkenen, zijn gehoord. En op basis van die interviews is er een rapport samengesteld. En het lastige alleen is dat het rapport in samenvatting is uitgebracht, dus eigenlijk 1 A4'tje of anderhalf A4'tje naar buiten gebracht. En daar herkennen de melders van de incidenten zich niet helemaal in, daar wordt wel gesproken van grensoverschrijdend gedrag, maar niet van een structureel karakter.

Presentator: Nee, waarom denk jij wel dat het een structureel karakter heeft?

Marco Knippen: Nou, degenen met wie ik in ieder geval heb gesproken, ik heb een tweetal ouders bij naam opgevoerd en tweetal geanonimiseerd. Die spreken in ieder geval, ehm, heel dicht bij hun kinderen, die hebben die ervaringen uitgesproken. En dat zijn incidenten die zich in ieder geval in de periode van 2015 tot en met april dit jaar hebben voorgedaan. Terwijl het rapport in Maart 2019 is

uitgekomen. En daarnaast is het beeld ook van heel veel andere kanten van binnen en buiten Pax geschetst. Waardoor ik in ieder geval, ook op basis van andere documentatie, whatsapp-conversaties, e-mail, dat ik wel zie dat er een stelselmatigheid in zit.

Presentator: ja, we hadden overigens ook een van die ouders uitgenodigd, die zou ook komen. Die heeft gisteren afgezegd na laster.

Marco Knippen: ja..

Presentator: weet jij wat daar speelt?

Marco Knippen: Ja op sociale media was er eigenlijk al een besmeuringscampagne gericht tegen de ouders en gisteren is dat eigenlijk geëscaleerd met, ik noem het maar, intimidatiepraktijken. Ik weet natuurlijk niet, het is speculeren, of het Pax-gerelateerd is. Want de politie heeft het in onderzoek. Maar er zijn in de wijk waar zij woont zijn pamfletten opgehangen, achter ruitenwissers van auto's gestopt. En daar worden verwijzingen gedaan naar pedofilie en bizarre seks. Met haar naam, adres, en 06-nummer daarbij vermeld.

Presentator: en dat ervaart zij als intimiderend..

Marco Knippen: Ja, zij ervaart het zeer als bedreigend. Het heeft er zelfs toe geleid dat zij wat maatregelen voor zichzelf heeft genomen. En ik begreep ook dat ze vannacht bijna geen oog heeft dichtgedaan.

Presentator: Wat zeer begrijpelijk is, want dit is natuurlijk een zeer zieke actie. En er is dus aangifte gedaan bij de politie, voor smaad, laster?

Marco Knippen: Ja, smaad, laster, die heeft het in onderzoek. Om die reden wil de gemeente ook nog niets zeggen. Tot dat het onderzoek tot een uitkomst leidt.

Presentator: En je weet natuurlijk niet, dat zou wel heel toevallig zijn, als het over een andere zaak gaat. Het valt wel samen met dat zij hier zou komen praten, over deze zaak?

Marco Knippen: ja, en als koppelt aan wat er al op sociale media gebeurde. En het feit, ik vroeg het haar nog even of ze vijanden heeft, nou die kon ze zich niet herinneren. Dus ja, dan is het in mijn optiek al snel 1+1 is 2.

Presentator: maar wat is er in vredesnaam aan de hand bij die club?

Marco Knippen: Nouja, wat ik zeg: er zijn natuurlijk zaken, ehm, waardoor je in ieder geval het gevoel over houdt dat daar niet een veilig sportklimaat heerst. In ieder geval, zeker een groep onfortuinlijke meisjes heeft daar last van of last van gehad. Met behoorlijk wat impact.

Presentator: Maar er worden maar een paar trainers verantwoordelijk gehouden..

Marco Knippen: Nou je hebt daar 40 trainers en zo'n 1800 leden. En ik moet ook heel duidelijk zeggen, de instapgroep: waar meisjes op turnen komen, die wordt juist geroemd om het pedagogische klimaat. Maar naarmate je naar topsport gaat, daar komen de verhalen los. En het verengt zich dan niet zozeer tot één trainer die over de schreef gaat maar er is daar een hoofdcoach, Patrick Kiens, die ook betrokken is bij Nederlands beste Olympisch turnster ThorsDottir, hij zet de lijn uit, en ik heb toch een beeld geschetst gekregen dat zijn wil wet is. Dus dat het in ieder geval zijn aanpak die wat breder gedragen wordt binnen de club en die door het bestuur kennelijk wordt gedekt en door de verenigingsmanager.

Presentator: Maar dan zegt die turnvereniging, dit is eigenlijk ongefundeerd. Dat rapport is verschenen van het instituut sportrechtspraak. Daaruit bleek nou juist dat het niet om stelselmatig wangedrag ging van trainers. Het zijn bovendien verhalen van ouders die al vertrokken zijn bij de club. Klopt er iets van die reactie?

Marco Knippen: Ehm, Deels, de reactie was fors. Maar er zitten ook punten in die ik redelijk makkelijk kan weerleggen. Om een voorbeeld te geven: er werd gezegd dat de meiden, of een aantal van die meiden, niet onder Kiens trairden. Dat kan ik weerleggen, in ieder geval een deel van de week trairden zij onder hem. Er wordt gezegd dat er geen trainers-exodus was. Daar reppen ze zelf aan 1%, dat zou komen op 0.4 vertrekkende trainers per jaar. In de 7 jaar dat stiens daar trainde was het echter 2.8. Ik weet in ieder geval dat er 10 trainers zijn vertrokken waarvan er 4 of 5 met een zwijgclausule en een boetebepaling.

Presentator: Even voor de duidelijkheid, dit is een amateurclub, heh?

Marco Knippen: Nou het is wel een club, het is ook een van de 4 centra voor talentontwikkeling en topsport in Nederland en als ik het goed hoor staan ze ook als nominatie om een nationaal trainingscentrum te worden. Dat zijn ze al bij de mannen, waar dit overigens niet speelt. En de vrouwentak zou ook op die nominatie staan. En om het verhaal even af te sluiten: wat je ook ziet is dat zij steeds zeggen: maar je hebt niet gesproken met mensen binnen de club. Ik heb met 20 mensen gesproken door de hele club en daarbuiten eromheen. Ik heb met niemand gedeeld met wie ik heb gesproken. Dus waar ze dat op baseren is mij ook een raadsel.

Presentator: maar ze gaan dat kennelijk ook na? Wie heeft er gesproken?

Marco Knippen: Nouja, kijk, wat het lastige is, de ouders hebben op zich ook geen slecht gevoel gehad bij het onderzoek dat is gedaan. Waar hun onvrede en vrees in zit is dat het onderzoek niet is vrijgegeven, daarin zijn zij niet gekend. De enige partij die het onderzoek helemaal heeft kunnen inzien is de club. En zij zeggen gewoon: het is heel gek dat de meldingen die wij hebben gedaan en de signalen die daar uit voort komen, dat het lijkt alsof er geen sancties zijn getroffen. En daar zit hun onvrede.

Presentator: Het doet een beetje denken aan wat er in 2011 gebeurde, topturnsters vertelden toen over het regime van Louter en Beltman. In Knevel en Van Den Brink.

(fragment: knevel en van den brink: turnsters vertellen in detail wat er gezegd werd)

Presentator: Ja, maar die mishandeling was er dus ook bij Pax..

Marco Knippen: ja, alleen dan het verschil dat er niet geslagen is, zover ik weet. Maar wat je ziet is, het patroon wat je wel ziet, kijk in 2011 kwam de gouden generatie naar buiten, via interviews in Helden-magazine. Overigens zijn nu ook weer 3 ouders naast ons onderzoek ook in Helden-magazine geïnterviewd en die schetsen een heel beeld vanuit hun ervaringen en beleving. Ja wat je ziet is dat er gewoon een cultuur is waarschijnlijk van coaching, en nogmaals ik denk in de breedte gaat het goed in Nederland maar er zijn rotte appels.., waarin de coach gewoon een blinde ambitie heeft en daar een club of ouders in mee weet te trekken en kinderen gewoon de dupe zijn.

Presentator: Ja, maar je vraagt je dan wel af of er geen lering is getrokken uit eerdere incidenten of uit die casus 2011..

Marco Knippen: nouja om een beeld te schetsen: de lering die niet getrokken is, er zijn wel toespitsingen gemaakt, er zijn gedragscodes ontwikkeld. Om een voorbeeld te geven: Frank Louter was destijds een van de trainers die over de schreef ging, en hij, of de bondsvoorzitter heeft tegen

hem proberen op te treden door een keer zijn club binnen te vallen en met meisjes te gaan spreken van wat hen overkwam. Daarop is Frank Louter, die overigens niet, want hij werd beticht van kindermishandeling door turnsters, dat is nooit weersproken, maar hij spande wel een zaak aan tegen die actie van de bondsvoorzitter, dat leidde ertoe dat hij zijn trainerslicentie terug kreeg dat hij 50.000 euro smartengeld kreeg en dat de bondsvoorzitter zijn biezen kon pakken. Dus ik denk dat dát gewoon het probleem is. Je moet het keihard kunnen bewijzen, anders kun je ermee wegkomen.

Presentator: ja.. nou hoorden we al dat er een sfeer van intimidatie hangt in hoofddorp rond dit dossier.., wat zijn er verder voor gevolgen van deze publicatie?

Marco Knippen: Nouja ik hoop in ieder geval dat men tot besef komt dat het in een sport waar meisjes natuurlijk op zeer jonge leeftijd soms wel 30 uur met een coach werken, wat bijna een surrogate ouder is, dat er in ieder geval oproep komt tot een veilig sportklimaat. Nou er zijn al twee stappen ondernomen, althans, in werking. De Groenlinks-fractie in de Tweede Kamer heeft kamervragen aan minister Hugo De Jonge van Volksgezondheid gesteld. En een gemeenteraadslid in Gemeente Haarlemmermeer heeft een oproep gedaan tot een anoniem meldpunt, sportbreed, maar Pax in het bijzonder.

Presentator: je vraagt je wel af waarom ouders de kinderen er niet eerder afhalen, heh?

Marco Knippen: Ja..., maar misschien gaan zij mee in die blinde ambitie en in het geloof dat dit de enige coach is die hun dochter wereldkampioen kan maken..

Presentator: Ze zijn gewaarschuwd. Hartelijk dank, hier was Marco Knippen van Noord-Hollands Dagblad.

DEEL II Dagblad van Het Noorden

Transcript uitzending I

Titel: Noordelijke Gemeenten dreigen kopje onder te gaan

Datum uitzending: 3 november 2019

LEAD: Presentator: Waar het rijk sier maakt met tientallen miljarden die zij in een investeringsfonds willen stoppen, hebben veel gemeenten in het noorden moeite om het hoofd boven water te houden. Bas van Sluis en Arjan Rienks schreven voor Dagblad van het Noorden en de Leeuwarder Courant een verhaal over de gemeenten die kopje onder dreigen te gaan, financieel. Bas, welkom, de afgelopen week presenteerden veel gemeenten hun begrotingen. Het gaat om veel tekorten of dreigende tekorten om hoeveel geld gaat het?

Bas van Sluis (Dagblad van het Noorden): Nou, we hebben alle gemeenten gevraagd in Drenthe, Groningen, Friesland. Dan heb je het over 42 gemeenten, en alles bij elkaar opgeteld en afgetrokken, zegmaar, komen we op een kleine 145 miljoen euro. En dat zijn dus gemeenten die een tekort hebben, en dus bij moeten passen.

Presentator: Ze mogen eigenlijk geen tekorten hebben, heh? Dat moet dan opgelost worden..

Bas van Sluis (Dagblad van het Noorden): Nee, in tegenstelling tot het Rijk, de Rijksbegroting, die mag freewheelen, zegmaar, een beetje kort door de bocht. Maar gemeenten moeten echt een sluitende begroting afleveren.

Presentator: Dus dat betekent dat er nog voor 145 miljoen geld moet worden gevonden in die gemeenten..

Bas van Sluis (Dagblad van het Noorden): Ja, zo zou je het kunnen zeggen inderdaad. En daar zijn ze dus druk doende mee. D'r zijn sluitende begrotingen afgeleverd, maar ja goed: Dat betekent dus wel dat er dingen niet meer kunnen of, nouja, dat er flink geschoven moet worden. Maar er wordt heel wat gezweet door de wethouders Financiën in het Noorden..

Presentator: en ja, een van die Wethouders is Johan Wester. Wethouder van de Financiën in Stadskanaal. Hij komt ook in jullie verhaal voor. Wij hebben hem ook even gebeld en hij zegt dat het snijden in budgetten bij hem al even aan de gang is.

Wethouder van Financiën Stadskanaal, Johan Wester: Wij zijn al tien jaar aan het bezuinigen. Ik ben al bijna 10 jaar Wethouder, ik ben bezig met mijn 4^e, ehh, ombuigingsplan, zoals dat dan zo mooi genoemd wordt, het zijn gewoon bezuinigingen. En dat probeer je voor de inwoners zo pijnloos mogelijk te doen. Maar over de afgelopen 10 jaar heb ik inmiddels wel zo'n 40 tot 50% de onroerendzakenbelasting verhoogd, dat is de inkomstenkant.. en de bezuinigingskant, wij hebben gesneden in bibliotheekwerk in sportvoorzieningen, ehm, ons groenonderhoud hebben we heel erg op proberen te besparen. Eigenlijk over de gehele breedte van de gemeente. Uiteindelijk ook ons ons eigen apparaat, dat was nog vóór de decentralisatie en daarna, eh, hebben we met de nieuwe taken ook wat nieuwe mensen aangenomen. Maar inmiddels werken er ongeveer net zo veel mensen als 10 jaar geleden...

Presentator: Nieuwe werkzaamheden op het gebied van WMO en Jeugdzorg, heh?

Wethouder Financiën Stadskanaal, Johan Wester: van jeugdhulp, wmo en de werk- en participatiewet.

Presentator: U kunt natuurlijk ook, want u heeft natuurlijk ook eigen inkomsten, de lokale belasting verder verhogen...

Wethouder Financiën Stadskanaal, Johan Wester: Ja..., dat doen we dus al, en de verhouding daarbinnen wordt wel eens overschat. Uiteindelijk in onze regio komt driekwart tot 85% van de grond vanuit het Rijk aan inkomsten. De rest is de komende jaren vooral, de reserves die wij de komende jaren aan het opbranden zijn. En een aantal gemeenten zijn daar inmiddels doorheen.. En inderdaad de nodige lokale belastingen, afvalstoffenheffing mag uiteraard niet meer dan kostendekkend zijn, dus dat is gewoon gemaximeerd. En dan blijven er een paar kleine potjes over, maar...

Presentator: Onder andere natuurlijk de onroerend zaken belasting (OZB), de ozb bedoelt u?

Wethouder Financiën Stadskanaal, Johan Wester: De onroerendzakenbelasting, ja die gaat bij ons fors omhoog, en in bijna alle gemeenten zal dat het geval zijn, dat daar echt wel aan gedraaid wordt, aan die knop.

Presentator: Wat gaat u dan wel doen nu?

Wethouder Financiën Stadskanaal, Johan Wester: (lacht), Ja dat is een hele goeie.

Presentator: De handen in het haar, hoor ik!

Wethouder Financiën Stadskanaal, Johan Wester: Ja, wij zitten met de handen in het haar. Het vervelende is: als gemeente proberen we het ook altijd weer rond te breien. Wij zijn hier twee jaar geleden aangetreden als College met heel veel ambities en dan wil je ook meer aan de gang, dus je, met veel hangen en wurgen pers je er weer een sluitende meerjarenraming uit. Dus die pijn die kunnen wij soms lastig over brengen. Maar het gaat echt te ver omdat wij, om die meerjarenraming rond te breien, ehm, ja gaan snijden in dingen wat volgens mij niemand wil, ook Den Haag niet. Het raakt inwoners direct en dat is nogal wrang. Zeker in tijden dat we zien dat het Rijk zegt dat het geld tegen de plinten loopt.

Presentator: De wethouder van Financiën Veendam. Bas, is dit exemplarisch voor hoe het gaat in het Noorden?

(timestamp 4:19) Bas van Sluis (Dagblad van het Noorden): Zeker, laat ik zeggen, Stadskanaal is niet uniek. Er zijn Zes gemeenten in Noord Nederland, heh, dus weer Drenthe, Groningen en Friesland, waar het niet echt speelt. En die andere gemeenten hebben gewoon allemaal problemen. Ze klagen steen en been over het tekort en voor hun gevoel is het het oneerlijke systeem dat op de schop zou moeten. En als gevolg krijg je dat ze de onroerendzakenbelasting fors gaan verhogen. Je hoorde net Stadskanaal: 16 procent. Er is een gemeente met 25%. Dat is fors, dat gaan de mensen thuis ook natuurlijk voelen.

Presentator: Ja, eh ja, de vraag is: kunnen die mensen dat opbrengen?

Bas van Sluis: Ja, nouja, goed, ik kan natuurlijk niet in iemands portemonnee kijken, maar feit is natuurlijk wel dat ze, dat eh, ze meer moeten ophoesten om de gemeente in de been te houden zegmaar.

Presentator: Maar hoe kan dat eigenlijk, dat het in Den Haag dus, is er heel veel geld, wordt er gezegd. Dat klotst tegen de plinten, waarom krijgen gemeenten dat dan niet? Hoe zit dat?

Bas van Sluis: Nouja, mijn collega Arjan en ik zijn de afgelopen weken bij veel wethouders op de koffie geweest. En daar zit ook de pijn. Ze zeggen: Miljarden blijven er op de plank liggen in het Rijk en wij moeten de boodschap verkondigen van: er is niks meer voor u mensen, sorry. Kijk, het is een heel moeilijk systeem. Gemeenten ontvangen geld van het Rijk via het Gemeentefonds. En hoeveel dat is, dat wordt bepaald door, nouja, allemaal criteria. Een soort van verdeelssleutel. Dus er hangen 60 criteria aan, dan moet je denken aan het aantal inwoners, jongeren, uitkeringen en als daar ook maar eventjes aan gedraaid wordt, aan zo'n knopje, dan kan de begroting opeens naar links slaan of naar rechts slaan voor de gemeente. En dat is een soort van Jojo gebeuren. En ze noemen het het trap-op-trap-af-systeem. Het gaat dus eigenlijk mee met de uitgaven van het rijk. Als het rijk geld uitgeeft, geeft de gemeente geld uit. Laten ze miljarden op de plank liggen, dan krijgen de gemeenten gewoon minder geld en de wethouder zegt dan. Ja dat is gewoon moeilijk begroten.

Presentator: dus dat is wat er gebeurt. Er blijft geld op de plank liggen in Den Haag.

Bas van Sluis: Ja, kijk met Prinsjesdag, zoals onze koning verteld: het gaat hartstikke goed en we houden geld over, we kunnen werken aan onze begrotingstekort. Maar tegelijkertijd hebben heel veel wethouders van Financien met gruwelen aangehoord, want zij wisten toen al van: dat betekent dus dat we weer minder hebben. Om het zo maar te zeggen.

Presentator: Ja, waar leidt dat dan eigenlijk toe? Wat staat er nu te gebeuren bij die gemeenten?

Bas van Sluis: Nouja, de rek is eruit, zeggen ze allemaal. Tenminste, bij de meesten. En ze zitten om tafel hoor, met het Rijk. De gedeputeerde van Drenthe heeft ook een brief gestuurd aan de minister van Binnenlandse Zaken van jongens, pas op, het gaat niet goed meer. De afgelopen week hebben zowel de gemeenten in Friesland en Drenthe en ook Groningen allemaal afzonderlijk een zogeheten brandbrief gestuurd aan de Tweede Kamer. De grens is gewoon bereikt. En ook aan het ministerie. En dat is ook allemaal ondertekend door alle gemeenten. Een voorbeeld: ik was bij de wethouder van Assen. Die hadden tot voor kort, nouja 5 jaar geleden, nog 45 miljoen in de algemene reserves zitten. Algemene reserves: zie dat maar als je spaarrekening. Dat is nu, in de afgelopen jaren, teruggebracht naar 13, 14 miljoen euro. Dus die beginnen echt peentjes te zweten, want dit hoeft nog maar 2, 3 jaar door te gaan en dan zitten ze echt in de rode cijfers, en dan gaat het over wegenonderhoud, dan moeten ze snijden in de bibliotheken bijvoorbeeld. Iets wat trouwens ook al gebeurt bij andere gemeenten.

Presentator: En onder curatele gesteld worden kan dan ook nog?

Bas van Sluis: Ja zeker, nou daar zijn wel voorbeelden van. Kijk het laatste wat je wil is dat je als college onder curatele wordt gesteld door de provincie, danwel Rijk. De zogeheten artikel 12-status is dat. Gemeenten zeggen dat het daar naartoe gaat. En dan mogen ze echt niks meer. Willen ze dan links afslaan, moeten ze eerst toestemming krijgen van de toezichthouder zegmaar. Willen ze rechts afslaan, dan moeten ze toestemming krijgen...

Presentator: Dan moet je elke uitgave eerst akkoord vragen bij een instantie hoger.

Bas van Sluis: Ja, dan wordt je eigenlijk onder bewind gesteld. Ik bedoel heh, zit je als persoon in de schulden dan zegt een bewindvoerder: nee sorry dan kun je niet een pak melk kopen, het wordt alleen maar droog brood vandaag.

Presentator: En waarschijnlijk is dit niet alleen een probleem in het noorden heh?

Bas van Sluis: Nee, nee nee, dat is een landelijk probleem. Dat eh, lijkt me wel duidelijk ja. Er zijn ook wat kamervragen gesteld hoor.

Presentator: Dank, bas van sluis. Van het Dagblad van het Noorden. Jij blijft dit dossier natuurlijk volgen. Onderdeel van ReportersNL, met elke week regionale onderzoeksjournalistiek die we dan hier uitlichten in Reporter Radio.

Transcript uitzending II

Titel: De Kofferbakmoord

Datum uitzending: 31 maart 2019

Presentator: Komende week is de week van de podcast op NPO Radio 1.nl daarom vandaag aandacht voor de podcast “De Kofferbakmoord” van Dagblad van het Noorden. Vandaag precies twee jaar geleden dobbert er een auto in het Stieltjeskanaal in Drenthe. In de kofferbak ligt Ralf Meinema, de eigenaar van de auto. Hij is dood, vermoord. En het is een mysterieuze moord want het wordt niet duidelijk waarom Ralf precies vermoord is. Na twee jaar nog steeds niet.

Fragment: Telefoonist: 112 Politie Noord Nederland, wat is de plaats van uw noodgeval? **Beller:** Ja, ik mis mijn zoon. Ralf Meinema, en ik zie vanmorgen dat zij zijn auto uit het Stieltjeskanaal vandaan gehaald hebben. En volgens mij is dat mijn zoon zijn auto. **Interviewer:** Wat was Ralf voor een jongen, volgens jullie? **Moeder:** Hij was lief. Ralf was lief. **Persoon:** Hij was ook de kleinste van die hele groep, maar ja, we konden er wel het meeste mee lachen. Hij was wel de vrolijkste die erbij was.

Presentator: Renate Winkel en Bas van Sluis van Dagblad van het Noorden doken in de zaak, ontdekten dat er veel meer aan de hand was en maakten er een vierdelige podcast over. Bas, welkom.

Bas van Sluis: Goedenavond, hallo.

(timestamp 1:17) Presentator: Hebben jullie hem opgelost? De kofferbakmoord?

Bas van sluis: Ehm, nu komt er een spoiler-alert. Nee absoluut niet. Maar ik moet er ook gelijk bij zeggen, dat was ook nooit de intentie van ons.

Presentator: nee...

Bas van Sluis: Wij wilden juist extra aandacht aan deze zaak besteden. Het is twee jaar geleden en die zaak leeft nog enorm in Zuid-Oost Drenthe. En ook bij ons, bij onze collega's, want je blijft toch met de vraag zitten van: hoe kon zo'n nette, ogenschijnlijke vriendelijke knul in zo'n situatie terecht komen, achterin de kofferbak?

Presentator: Ja, ja zeker. Voor de helderheid: dreigt dit een cold-case-zaak te worden of staat hij nog steeds wagenwijd open?

Bas van Sluis: Hij staat wagenwijd open. Tenminste, dat bezweert de politie tegenover ons. Er zijn wel minder rechercheurs bezig dan, laten we zeggen, twee jaar geleden. Maar de politie stelt dat zij nog steeds genoeg aanleiding hebben om d'r vol op in te zetten en ik geloof dat ook wel. Ik denk ook dat ze vrij dichtbij zijn.

Presentator: Ja..., neem ons even mee naar Drenthe twee jaar geleden. Hoe verliep die moord precies?

Bas van Sluis: Nouja, ik weet natuurlijk niet precies hoe die moord is verlopen. Ik weet wel dat het een gruwelijke moord is geweest. Ehm, kijk, om half zes in die ochtend van de 31^e maart van 2017, reed d'r een vrachtwagenchauffeur langs het Stieltjeskanaal in Drenthe. Nou: hij ziet daar een auto half in het water bungelen. Belt 112, ja en net zoals die vrachtwagenchauffeur, je denkt niet aan moord. Ik dacht zelf ook van: nouja misschien heeft iemand teveel gedronken en is die weggelopen

naar huis. Toch zijn de hulpverleningsdiensten er naartoe gegaan en op een gegeven moment: er zat niemand voorin de auto, er lag niemand in het water en een agent deed nietsvermoedend de kofferbak open en daar lag een lichaam van Ralf Meinema, zwaar verminkt. Zo verminkt zelfs dat zijn ouders, en dat durf ik wel te zeggen want dat hebben ze zelf tegen ons verteld, zo erg dat zijn ouders hem in eerste instantie niet konden identificeren. Zeiden: dit is onze zoon niet. Nou die ouders hebben zelf ook nog de hele tijd in onrust gezeten, 's ochtendsvroeg zagen ze op sociale media wel de auto, de auto was toch van Ralf. En ze hebben toen ook de politie gebeld, dat hoorde je aan het begin met 112. We komen langs, we komen langs, kregen zij de hele tijd te horen, maar de politie kwam maar niet, totdat zij om 16:00 die middag naar het politiebureau moesten komen om daar te horen dat hun zoon was overleden. Dat vond ik wel indrukwekkend, ik vond dat ook heel slecht van de politie, trouwens hoor. Ik snap wel dat je tijd nodig hebt om die jongen te identificeren, maar ga dan naar de ouders, naar hun huis. Laat ze dan niet apart naar het bureau komen.

Presentator: Ja, duidelijk, duidelijk. Ehm, aflevering 1. Jullie onderzoeken Ralfs persoon. Wie was Ralf, waar komen jullie achter?

Bas van Sluis: Nouja kijk, we hebben vrij veel mensen gesproken, Renate en ik. En, ehm, dat gaat om familie, vrienden, kennissen en die komen eigenlijk allemaal met één verhaal. Of die scheppen een allemaal één beeld: een aardige, joviale vent die hartstikke hard werkt, klaar stond voor zijn vrienden en in het weekend graag een biertje met hen dronk. En het was ook een hele bekende jongen in die omgeving. Als je zei van, ik ben een van Meinema, zeiden ze: oh ken je Ralf Meinema dan ook? Zo'n jongen was het. Het verbaasde iedereen dan ook dat Ralf in deze situatie terecht is gekomen, dat hij is vermoord en ook op deze gruwelijke wijze is vermoord. Nou zijn ouders en vrienden vertellen wel dat hij veel last had van stress het laatste anderhalf jaar en ze zitten heel erg in hun hoofd van: ja wat is er dan gebeurd met onze zoon? Waar had hij dan last van? Hebben we iets gemist? Nouja dat, dat, dat vreet aan ze.

Presentator: en jullie ontdekken dan op een gegeven moment dat Ralf, nadat hij overleden is, dat de beste vriend van Ralf al het contact met de familie en vrienden verbroken heeft heh. Dat is merkwaardig.

Bas van Sluis: Ja, daar eindigen we onze eerste aflevering ook mee. Die beste vriend, dat is Barry. Met enige moeite hebben we die opgespoord. En met hem, en zijn vader gesproken. Heel veel mensen zeggen van, ja Barry die moet er iets van geweten hebben, want hij deed zo vreemd. Maar, nouja, we hebben echt lang met Barry gesproken en, kijk niemand weet iets 100% zeker, maar hij heeft echt een goed verhaal. Ik ben ervan overtuigd dat daar niks mee van doen heeft. Het is gewoon een jongen, het is een binnenvetter, hij kan niet goed met emoties omgaan. Ja en dan verdenkt iedereen hem ook. Dat maakt het lastig voor hem. Maar Barry had wel een deugdelijk verhaal tegenover ons hoor.

Presentator: Ja, jullie gaan daar langs, bij Barry en zijn vader, en bij hen krijgt Ralf een telefoontje van Hans O., dat is een jongen die met verdachte zaakjes bezig is. O. wil dan afspreken, dezelfde avond nog, de avond dat Ralf vermoord wordt, we gaan even luisteren naar een fragmentje uit deel 2.

FRAGMENT: Persoon: En, ralf, ik heb hem gevraagd wat hij daar dan moest. Ja zei hij: iets met wiet. Toen heb ik hem gezegd, maar daar ga je toch niet mee in? Ik zeg: blijf van die rommel af! Ik zei, er kan zo veel ellende van komen. En hij zei toen ook van, nee ik ga er ook niet heen, ik ga er ook niet heen. En later hoor je, hij is toch heen gegaan. **Bas van sluis:** Dat was de laatste keer dat je hem zag?

Persoon: Dat was de laatste keer dat ik hem zag. **Bas van sluis:** Wat doet dat met je? **Persoon:** Ja, sven..., Ja ik kan het niet over.....

Presentator: Wie hoorden we hier?

Bas van Sluis: Dat is Mans, dat is de vader van Barry.

Presentator: ja, en die zit er duidelijk nog steeds mee...

Bas van Sluis: Ja, die is heel emotioneel en heel erg betrokken. En hij zit net zoals de ouders en net zoals Barry trouwens, ze willen zo graag dat die zaak opgelost wordt. Het houdt ze dagelijks bezig en je ziet zichtbaar dat ze lijden onder de moord op hun beste vriend en op hun zoon.

Presentator: Maar Ralf heeft een afspraak over wiet dus.. hoe is dat precies gegaan met die deal, hoe hebben jullie dat kunnen reconstrueren?

Bas van Sluis: Nouja, ehm, we hadden al wel vermoedens. Ralf was toch niet helemaal brandschoon in die zin. Hij had toch wel wat te maken met schimmige zaakjes, hoewel een hele vriendelijke jongen ook wat naïef. En we kwamen erachter dat hij voor die avond, voor die fatale avond voor zijn moord, had hij een afspraak en die zou over wiet gaan. En dat ging met Hans O., die was ook opgepakt, hij was 90 dagen heeft hij vastgezet. Maar daarvan heeft het Openbaar Ministerie gezegd, we hebben te weinig tegen hem om er een voldragen zaak van te maken. Nouja, wat ik zeg, Hans O. is verdacht en komt van het woonwagenkamp een klein woonwagenkamp uit Emmen. En die belden op die avond, terwijl hij bij Mans op de bank zat, met Ralf. "Kom je vanavond, we hebben een afspraak". En die afspraak ging dus over wiet, werd tegen Mans gezegd. De politie blijft daarvan een beetje over de vlakte, maar het OM heeft daarvan gezegd, die geruchten kennen we en daar gaan we wel heel ver in mee.

Presentator: Ja, dat wel, maar heeft de politie ook gezegd of hebben jullie kunnen achterhalen of die wietdeal ook echt iets te maken heeft met die moord? Die wietdeal die Ralf met O. zou hebben?

Bas van Sluis: Nee, want dan hadden we de moord gewoon opgelost denk ik. Maar het is wel heel frappant. Kijk, de beste jongen moest om zes uur de volgende ochtend weer op, hij moest aardappelen afleveren in het noorden van Groningen, daar moest hij toch zeker 100 kilometer voor rijden, dus het is heel vreemd als hij om vier over elf nog van huis vertrekt terwijl hij zo'n wietafpraak heeft. En enkele uren later vindt die vrachtwagenchauffeur zijn auto met het lichaam van Ralf in de achterbak. Dat is heel opmerkelijk, heel opmerkelijk.

Presentator: Ja, heel veel vragen dus. Hoe zit dat met jullie zoektocht zelf? Jullie blijven ook met al die vragen achter, het is een vierdelige podcastserie geworden: hoe loopt dit verhaal af?

Bas van Sluis: Nouja ik kan je wel verklappen, en daar ben ik echt van overtuigd, dat er zeker een deel vijf komt, en ook wel een deel zes. We hebben nu eerst vier afleveringen gemaakt en die zijn heel goed beluisterd en dat zorgt ervoor dat er ook mensen zich melden bij ons met nieuwe tips, ook heel lief van: goh, misschien is dit wel gebeurd, zonder dat ze daar bij betrokken zijn. Maar er hebben zich inmiddels ook nieuwe betrokkenen gemeld bij Renate en mij en we gaan die tips allemaal langs en er zit zoveel waardevolle nieuwe informatie tussen, het kan niet anders dat het een nieuwe aflevering gaat opleveren en waarschijnlijk nog meer. Ehm, deze zaak laten we niet meer los in elk geval.

Presentator: Vertel, wat voor tips hebben jullie allemaal gekregen?

Bas van Sluis: ja dat is heel flauw van mij, natuurlijk, maar dat ga ik op dit moment niet vertellen. Ook omdat dit tips nog nagetrokken moeten worden. Kijk, je weet natuurlijk niet zeker of het ook echt klopt. Maar, laat ik zeggen, ze zijn waardevol genoeg. Dit krijgt echt nog een staartje.

Presentator: Kan je nog iets zeggen over jullie persoonlijke fascinatie, waarom zijn jullie juist deze moord gaan uitzoeken?

Bas van Sluis: Je moet je voorstellen, in Drenthe, er gebeurt heel veel in Drenthe, maar wij hebben niet dagelijks of wekelijks of maandelijks te maken met moordzaken. En als je dan dit bedenkt, dat deze knul die dus gewoon te boek staat als vriendelijk en hardwerkend. Als die achterin de kofferbak van zijn auto wordt gevonden, wat zelfs landelijk al heel bijzonder is, ja dat fascineert natuurlijk. Wat kan daar nou in godsnaam zijn gebeurd dat dat zo gruwelijk uit de hand is gelopen? Zat hij wel in het criminele circuit? Is hij gewoon voor de trein gegooid bij wijze van? En dat moet je niet letterlijk zien maar figuurlijk, van heeft iemand anders hem ergens voor op laten draaien? Heeft hij zich wel bemoeid met zaken waar hij zich niet mee zou moeten bemoeien? Is het gewoon een vergismoord geweest? En dat is gewoon een fascinerend verhaal. Daarnaast, de ouders zijn ook heel erg betrokken. Die lijden hier ook zichtbaar onder, wat ik al vertelde. Hebben ook een enorme beloning uitgelofd, het OM heeft al gezegd: ja, 15.000 euro voor de gouden tip. De ouders zeggen van, die 15.000 euro is niet genoeg, de mensen die dit hebben gedaan die lopen met veel meer geld op zak. Wij leggen daar uit onze eigen portemonnee nog 50.000 euro bij. Dus er ligt nu 65.000 euro klaar voor degene die de gouden tip heeft.

Presentator: 65.000 euro, maar niemand praat, toch?

Bas van sluis: Nee tot nu toe, en dat is ook het lastige van dit hele gebeuren. Want er zijn natuurlijk mensen die hier van weten. Ik noemde het net al, de verdachte kwam van een woonwagenkamp. Ik zeg niet dat alle woonwagenkambewoners zo zijn, maar daar heb je toch wel de mores: je zorgt voor elkaar en je houdt je mond over wat er gebeurt op ons kamp en wat er gebeurt met onze medebewoners op het kamp.

Presentator: duidelijk, duidelijk, ik ga afronden. We moeten maar afwachten of we er meer van te horen krijgen. Bas van Sluis, jij maakte deze podcast samen met Renate van Winkel. En hij is volledig te beluisteren op de website van Dagblad van het Noorden.

Deel III De Limburger

Transcript uitzending I

Titel uitzending: Het belang van de Limburgse Wielerheuvelds

Datum: 18 augustus 2019

Fragment: Armen zwaaien, over de streep. Hennie Kuiper, Nederland. Hennie Kuiper, Oldenzaal. Wint Olympisch goud. Onder toch daverende toejuichingen. Daar is hij toch over de streep...

Presentator: Sportlegende Hennie Kuiper wint hier olympisch goud in 1972, maar dat was hem nooit gelukt zonder de koersen in de Limburgse heuvels. Zegt hij in de Limburger deze week. Eerder waren er veel van dit soort rondes voor junioren en nieuwelingen in Limburg, maar er zijn er nog maar een paar over. Vandaag werd er nog een verreden: de Residence Valkenburg Klim Classic, schrijver van het verhaal in De Limburger Robin van der Kloor, hoe belangrijk zijn die Nederlandse wielersport voor de wielersport?

Robin van der Kloor: Ja, je ziet dat met name bij de koersen voor junioren en nieuwelingen. Die gaan over geaccidenteerd terrein, dus daar zitten wat heuvels in. En dan zie je dat er eigenlijk een heel ander type renner komt bovendrijven dan in de vlakke koersen. Wat Hennie Kuipers zelf ook zegt: "In de vlakke koersen kon ik nauwelijks meekomen, maar toen we de heuvels in gingen, toen werd het pas iets met mij. Wat dus wil zeggen dat hij eigenlijk daar pas boven kwam drijven, en dat zijn talent pas daar herkend werd.

Presentator: Ja, want je hebt Kuiper gesproken voor je stuk?

Robin van der Kloor: Ja, ja, ik eh, had in eerste instantie de organisator van de koers van zondag gesproken. En die zei dat Hennie Kuiper hem ooit had toebedacht dat de mooiste overwinning die hij had geboekt niet zijn WK of de olympische titel, maar de Ronde van Ransdaal waar hij iedereen op twee rondes had gereden.

Presentator: Ja

Robin van der Kloor: Dat had mij getriggerd om Kuiper eens te bellen om te vragen hoe dat dan zat. Hij kwam eigenlijk met een heel lyrisch verhaal over de koersen voor nieuwelingen en junioren in Zuid-Limburg. En dat die zegmaar broodnodig zijn in de opvoeding van iedere wielrenner.

Presentator: Nou verdwijnen er steeds meer van dat soort koersen, want die Koers van Ransdaal bijvoorbeeld, bestaat die nog?

Robin van der Kloor: Nee, die is enkele jaren geleden ook verdwenen, dat geldt eigenlijk voor heel veel wedstrijden. Er komt er af en toe wel eentje bij, maar dat is meer incidenteel. En als je spreekt over de twee grote klassiekers, dat zijn er nog maar twee, dat is dan de wedstrijd die vandaag is gereden en in juni is er eentje, dat is de omloop van de maasvallei. Eentje die al tientallen jaren wordt verreden.

Presentator: Ja, ja maar nou gaat jouw stuk dus ook over die verdwenen koersen, en de oud renners en ook de huidige bondscoach Huib Moerenhout heh, ook oud renner.

Robin van der Kloor: Ja

Presentator: die zeggen van, ja het juist belangrijk dat die er wel zijn. Eigenlijk een soort opleidingskoersen voor de toekomstige toprenners.

Robin van der Kloort: Ja, en je ziet dat eigenlijk nog steeds. Bijvoorbeeld de wedstrijd die vandaag verreden is. Die werd twee jaar geleden gewonnen door Remco Evenepoel. Dat is nu het Belgische, grote talent dat nu al vergeleken wordt met Eddy Merckx. En die zet zo'n wedstrijd op zijn naam en geldt eigenlijk voor Mattieu van der Poel ook. Die won 7 jaar geleden als junior die Omloop van de Maasvallei. Dat zijn de wedstrijden waar zij komen bovendrijven. En bijvoorbeeld coach Moerenhout, die is ook nog ploegleider bij een Amerikaanse ploeg voor jonge renners, die scout, die gaat bij de wedstrijd van de Maasvallei op zoek naar renners. En die heeft daar laatst nog een Amerikaan gevonden die nu bij hem in de ploeg rijdt.

Presentator: Maar goed, die Remco Evenepoel die nu dus komt opdrijven in het profpeloton. Die wonnen de klimclassic twee jaar geleden, maar goed die klimclassic bestaat dus ook nog. Dus hoe schadelijk is het dat die koersen verdwijnen?

Robin van der Kloort: Ja goed, je kan altijd zonder koersen. Maar op een gegeven moment er toch een paar zijn zodat het talent zichzelf kan tonen. Met name in Nederland heb je heel veel vlakke wedstrijden en die zijn ook heel belangrijk omdat renners daar leren sturen en waaier-rijden en allemaal voorwaarden voor een profrenner. Maar bijvoorbeeld Laurens Ten Dam zouden we misschien niet gekend hebben als hij niet in de Limburgse wedstrijden zichzelf had kunnen laten zien.

Presentator: Waarom verdwijnen ze dan? Waarom hebben ze het moeilijk?

Robin van der Kloort: Ja, daar zijn de meningen over verdeeld. Hennie Kuiper wijst op de individualisering van de maatschappij eigenlijk. Dus we zijn allemaal bezig met onze telefoon en laptop. En zijn vooral online bezig en hebben daardoor weinig zin meer om vrijwilliger te zijn of om heel veel tijd in een sport te stoppen. De organisator van de wedstrijd van vandaag Wim van Duizenbode, die zegt: ja het kan prima, maar de wil moet er zijn van mensen. En die ontbreekt.

Presentator: De wil ontbreekt om ze te organiseren. Geld, is dat geen probleem?

Robin van der Kloort: Ja, ja, nouja, hij beweert van niet. Maar ik denk dat geld wel degelijk een rol speelt. Want ook voor zo'n juniorenwedstrijd moet je toch zo'n tienduizend euro bijeenbrengen. En waar je vroeger verkeersregelaars voor consumptiebonnen kon regelen, moet je ze tegenwoordig gewoon betalen.

Presentator: maar goed, op dit moment doen Nederlanders in profondes het heel goed. Maar zou je nou kunnen stellen dat als dit zo door gaat dat we dan, laten we zeggen over 8 á 10 jaar géén Nederlands succes meer hebben in de grote rondes.

Robin van der Kloort: Ja, dat is een goede vraag. Het contrast met hoe het nu in de basis is en wat voor een toppers wij hebben is vrij groot. Je zou denken dat als er geen aanwas is van onder het op een gegeven moment gaat opdrogen. Maar als je ook dan bijvoorbeeld weer naar het voetbal kijkt, ook op topniveau gaat het heel erg goed, en de basis ook minder. Maar toch blijven er jongens naar die top groeien. Dus ik durf daar niet een heel duidelijke stelling in te nemen.

Presentator: Nee maar goed. Het is ook wel treurig voor Limburg dat ze verdwijnen.

Robin van der Kloort: Ja zeker, ja ik heb verschillende mensen gesproken naar aanleiding van dit verhaal. En die vinden het allemaal heel zonde. Dat Bijvoorbeeld de Heuvelland-tweedaagse niet meer op de kalender staat. Alleen, dit is wel een probleem dat ook in heel Nederland speelt, hoor. In

heel Nederland verdwijnen de wielertoers. Maar in Limburg hebben ze toch een specifiek karakter omdat ze in de heuvels zijn.

Presentator: Ja. Limburg vereenzelvigd zich natuurlijk heel erg met het wielrennen. Ik noemde net Dumoulin nog niet. Tom Dumoulin, dat is natuurlijk een Limburger. Twee jaar geleden werd het Tom Dumoulin bikepark in Sittard geopend.

Fragment: Tom dumoulin: ik ben allang blij dat er zo'n mooi initiatief in Limburg tot stand is gekomen. Dat is super mooi. Het is van de Limburgse jeugd en dat draag ik een heel warm hart toe.

Presentator: Dumoulin draagt het park zelf een warm hart toe, maar wat gebeurt er eigenlijk op dat park?

Robin van der Kloor: Ja daar gebeurt het een en ander door de wielerverenigingen. Die trainen daar een aantal keer per week. Team Sunweb gebruikt het bijvoorbeeld als uitvalsbasis om voor de ploegentijdrit te trainen. Maar de exploitatie is een probleem, want er is bijvoorbeeld geen duidelijk plan nog vanuit de gemeente voor hoe zij daar mee om moeten gaan en er is ook nog geen kantine. Dus bijvoorbeeld: als daar jeugdrenners komen kunnen zij niet even omkleden of wat dan ook.\

Presentator: Of douchen of wat dan ook.

Robin van der Kloor: ja douchen dat gaat ook niet. Dat zijn allemaal van die dingen, daar moet wel iets aan gebeuren, anders krijgen de mensen het idee dat het alleen maar gedaan is voor de grote evenementen zoals de Hammer-series die daar ook zijn verreden. Dat het alleen daarvoor ontworpen is en niet voor de breedsport.

Presentator: Maar waarom is dat er dan gekomen dat park?

Robin van der Kloor: Nou, ja, omdat er wel nood was aan veilige wielersomgevingen in Limburg.

Presentator: Het is dus ook een afgesloten wielercircuit?

Robin van der Kloor: ja, dus daar kan je niet, zoals je af en toe in de Binckbank-tour ziet, niet dat er ineens mensen oversteken of auto's in het verkeer. Dat is daar onmogelijk want het is daar gewoon een veilige omgeving. Maar juist Limburg liep daar tot een paar jaar geleden heel erg op achter. Dus deze was wel nodig om de jeugd in Limburg veilig te kunnen laten trainen.

Presentator; Ja, wat moet er nog gebeuren wil een nieuwe jongen weer op de fiets gaan klimmen, met succes?

Robin van der Kloor: nou dat is een hele goede vraag. Die heb ik ook voorgelegd aan Hennie Kuiper en Wim van Duivenbode en die wisten het antwoord eigenlijk ook niet. En bij de KNWU zitten ze eigenlijk ook een beetje met de handen in het haar hoe ze kunnen voorkomen dat die wielertoers verdwijnen. Het heeft ook alles te maken met politiebegeleiding en de druk op de politie en de verkeersdruk. Dus op dit moment is dat erg moeilijk te zeggen. Je bent afhankelijk van een organisator als Wim van Duivenbode, die is inmiddels ook 74, die gaat het ook niet meer eeuwig doen. Dus er zullen ook jonge organisatoren moeten opstaan om die wielertoers te organiseren.

Presentator: Robin van der Kloor van De Limburger, dank je wel. De residence Valkenburg Klimclassic werd overigens gewonnen door Hidde van Veenendaal, dat is een talentvolle renner want die won ook al die andere koers die even werd genoemd, de omloop van de maasvallei, dit jaar. Kortom, Hidde van Veenendaal, die naam moeten we opschrijven.

Transcript uitzending II

Titel uitzending: De vlucht uit Oost-Duitsland

Datum: zondag 1 september 2019

Fragment: De mensen staan dus daar, aan de westelijke kant, boven op de muur. En hier gaan mensen over de muur heen naar de andere kant toe. Daar gaat een hele grote groep politiemensen. Die loopt nu naar de muur toe. En iedereen vraagt zich hier verder af wat er gaat gebeuren. Maar mensen hier, jonge mensen hier, die zeggen: ze kunnen toch niet schieten want ze worden bekeken. Daar komt het op neer, vrij vertaald. Ze lopen arm in arm, hand in hand, hier over het asfalt, klimmen over de hekken en lopen richting West-Berlijn.

Presentator: Fragment van de NOS-uitzending uit 1989 natuurlijk, de val van de Berlijnse Muur. Die kwam niet volledig uit het niets dertig jaar geleden. Enkele maanden daarvoor begon Hongarije met het doorknippen van dat IJzeren Gordijn. Zodat de grens naar Oostenrijk open was. Serge Sekhuis van dagblad De Limburger, welkom in de uitzending, we hebben jou aan de lijn omdat jij een verhaal hebt geschreven over twee van de DDR-burgers die via Hongarije naar de vrijheid vluchtten. Thomas en Iris Wagner, jij sprak ze. Hoe was het leven voor hen in de DDR?

Serge Sekhuis: Zij woonden in Nauenberg, dat is een plaats in de buurt van Leipzig. Thomas was privéchauffeur voor de stedelijke gezondheidsdienst. Hij reed allerlei artsen rond en Thomas was ook actief in de kerk in zijn woonplaats en daar waren regelmatig bijeenkomsten van studenten en priesters en zij bespraken van ja, wat zijn de verbeteringen die zij in dit land zouden wensen. Zo kregen ze het idee dat, dat weten we allemaal in de DDR was een groot systeem van wantrouwende geheime diensten, de mensen werden afgeluisterd.

Presentator: En zij waren mensen die bij hen thuis bijeenkwamen om over verandering te praten.

Serge Sekhuis: Ja, verandering, het was niet eens dat zij een revolutie wilden. Zij wilden gewoon wat meer. Ze willen bijvoorbeeld naar het Westen zonder veel poespas kunnen reizen, ze wilden wat meer vrijheid dan ze hadden in die dictatuur en in dat systeem waar je eigenlijk met die geheime dienst maar nooit wist tegen wie je iets in vertrouwen kon zeggen, wie je in de gaten hield. Na de wende werd ook duidelijk dat die stazi van 6 miljoen van de 7 miljoen inwoners een akte had bijgehouden. Als je zeg maar in het café een grap maakte over Honneker kon dat al genoeg zijn om de volgende dag de Stazi aan de deur te krijgen en ehm, ja. Zo'n land leefden zij in.

Presentator: Was dat voor hun ook een reden om over vluchten na te denken?

Serge Sekhuis: Ja op een gegeven moment. Die mensen die hebben 30 jaar achter een muur gevangen gezeten. En ze konden in Nauenburg overigens gewoon west Duitse televisie ontvangen, dan komt er in die hoofden van mensen ontwikkelt zich natuurlijk een beeld van een paradijs van vrijheid in het westen, van Coca-Cola en Mercedes en allerlei dingen die zij zich wensen. En je ziet dan dat er op een gegeven moment komt Gorbatsjov in Moskou aan de macht, dan komt er een politiek van glasnost en perestrojka, het regime in Oost-Berlijn dat altijd gesteund werd door Moskou, die steun die brokkelt langzaam af.

Presentator: een vergelijkbare ontwikkeling doet zich ook voor in Hongarije waar eerder in '89 de grens al een beetje open gaat.

Fragment in het Duits over het gat in de muur in Hongarije.

Presentator: Iris en Thomas die kunnen dit zien heh, op de West-Duitse televisie, want die kunnen ze ontvangen.

Serge Sekhuis: Die zien dat de eerste mensen, dit is waarschijnlijk een opname van Juni '89 heh, de eerste mensen die proberen dan ehm, naar Hongarije en dan over de grens naar Oostenrijk te komen en ja een heleboel mensen lukt dat. En zij denken van, ja dat willen wij ook proberen. En ze gaan op weg met een 20 jaar oude Lada, hebben ze gekocht op de zwarte markt, maar stranden halverwege in Tsjecho-Slowakije. Worden daar opgepakt en uiteindelijk na een aantal dagen zitten ze in de cel in Bratislava. Komen dan weer terug in Nauenburg, die Thomas die gaat gewoon weer naar zijn werk. Waar de chef zegt van, waar waren jullie eigenlijk? Nou we waren op vakantie en we zijn verdwaald, nou dat gelooft niet iedereen uiteindelijk komt dan toch het bericht van ja de stazi wil je daar over horen. Dan vluchten ze opnieuw maar wel met een visum voor Hongarije. Zodat ze de grens met Tsjecho-Slowakije kunnen overkomen. Ze komen bij de grens met Oostenrijk en daar kunnen ze niet door. Ze worden teruggestuurd naar Budapest daar proberen ze, waar ze net als heel veel duizenden andere DDR-burgers die diezelfde route hebben gegaan in de dagen en de weken daarvoor, bij de West-Duitse ambassade te komen. Later in oktober 89 proberen heel veel andere mensen dat ook in Praag en in Warschau, en dan is dat alleen nog in Budapest en de ambassade zit vol, dan worden ze naar een vluchtelingenkamp Zugliget, vlakbij Budapest verwezen waar al duizenden andere DDR-burgers in tentjes bivakkeren.

Presentator: En van daaruit proberen ze het opnieuw heh, uiteindelijk lukt dat ook! En dan rijden ze naar Limburg, waarom naar Limburg?

Serge Sekhuis: omdat ze in Limburg familie hebben wonen, die woont daar al sinds het eind van de Tweede Wereldoorlog. Ja ze denken dan, dan hebben we daar alvast in iets om aan te komen. En dat lukt.

Presentator: Daar zijn ze 30 jaar gebleven. Hoe kijken ze nou terug op die vlucht, want vlak nadat ze in Limburg aankwamen ging de muur helemaal open. En nu zijn ze dertig jaar verder, verlangen ze nog wel eens terug naar die DDR-tijd?

Serge Sekhuis: Ehm nou eigenlijk, ze regelmatig nog wel naar huis, maar ze wonen hier nu al zo lang in Limburg, nou dat verlangen is er niet meer. Het moment dat ze die muur daar zien vallen, dat was nog een opvallend punt in het gesprek dat ik met ze heb gehad, is het vooral zo van: tjee, wij hebben daar 7 weken over gedaan over die hele tocht om daar te komen en kijk nu, ze rijden er gewoon doorheen heh. We hebben net het fragment geluisterd maar iedereen kent dat beeld van die Trabantjes en die huilende mensjes. Ja die zijn geweldig historisch, maar zij zien dat op hun manier. En dan twee dagen later komt zomaar de familie even koffiedrinken in Limburg.

Presentator: Ja dat is natuurlijk heel vreemd. Maar Serge ik ben nog even benieuwd naar het gevoel waar zij mee zijn blijven zitten. Dus veel te doen over het gevoel in die Oostelijke Deelstaten waar vandaag verkiezingen waren nota bene. Heeft de democratie gebracht wat zij ervan verwacht hadden? En het kapitalisme?

Serge Sekhuis: Nou, eigenlijk niet heh. In die zin, ze zijn natuurlijk wel vrij om te zeggen wat ze willen en vinden. Maar kort nadat zij hier komen krijgt Thomas een baan bij de autofabriek Nedcar hier en als hij daar op terugkijkt zegt hij: ja, ik was daar privéchauffeur, hier zit ik aan de lopende band in de autofabriek, is dit nou onze vrijheid?

Presentator: is hij niet zo heel veel mee opgeschoten?

Serge Sekhuis: Nou, ze zien vooral dat vrijheid zijn beperking heeft, dat het gras uiteindelijk ook niet zo heel veel groener is, natuurlijk. Hij heeft iets moois gezegd van: daar is de Muur, onze grens en hier is het eigenlijk onze portemonnee heh.

Presentator: Serge Sekhuis van de Limburger, dank je wel.

Deel IV Vers Beton (Rotterdam)

Transcript uitzending I

Titel uitzending: Streng horecabeleid temt de Rotterdamse nacht

Datum uitzending: zondag 15 september 2019

Presentator: In Rotterdam heerst het sentiment dat burgemeester Aboutaleb ondernemers in de nachthoreca tegenwerkt. Hij zou het leven clubeigenaren en cafébazen moeilijk maken door sluitingen en het niet afgeven van vergunningen. En daar leidt het Rotterdamse nachtleven onder.

Reportage/fragment

Tara Lewis: Hoe vindt je dat het gesteld is met het Rotterdamse nachtleven op dit moment?

Persoon 1: Slecht, heel slecht. Als je dit moment om 4 uur 's nachts door de stad is het eigenlijk uitgestorven om dat je zo weinig zaken hebt waar je nog terecht kan en ja, het is toch jammer dat de gemeente dat een beetje tegenhoudt.

Tara Lewis: Zijn er genoeg plekken waar je terecht kan na 2 uur?

Persoon 2: jaaaaaaa, ze worden steeds minder. Maar ze zijn er wel., maar zwakken wel af.

Persoon 3: Ik denk dat er in Rotterdam te weinig leuke dingen zijn na 2 uur.

Persoon 4: Wat ik in Rotterdam heel erg mis als ik kijk naar andere steden, is het echt gewoon dat er specifieke plekken zijn waar meerdere uitgaansgelegenheden zijn, ehm. Dat is heel moeilijk te creëren denk ik, maar als ik ergens behoefte aan heb is dat het wel. Dat ik gewoon van plek naar plek kan.

EINDE FRAGMENT

Presentator: Ja, kritiek die zich richt op het beleid van de burgemeester, maar is die kritiek ook terecht? Online tijdschrift Vers Beton startte samen met OPEN Rotterdam een uitgebreid onderzoek namelijk het dossier: Horeca op de Fles. Ik praat erover met een van de journalisten Tara Lewis, goeienavond. Sinds zijn aantreden bestaat het beeld dat Aboutaleb het nachtleven tegenwerkt, blijkt dat ook uit de cijfers?

Tara Lewis: Ehm, nouja in die zin wel, als je het vergelijkt met cijfers van zijn voorganger Ivo Opstelten. Zo sloot Opstelten in 2007 10 keer een horecaetablisement en Aboutaleb deed dat in 2017 25 keer. Dat is een flinke stijging.

Presentator: Dus het is ook een beetje jullie conclusie, heh, dat dat sentiment dat dus heerst, dat onderschrijven jullie wel die conclusie?

Tara Lewis: Nou, om te zeggen dat hij de nachthoreca tegenwerkt zou ik zelf misschien iets te sterk aangezet vinden, wij concluderen in ieder geval dat hij een voorkeur heeft voor een bepaalde horeca en absoluut minder fan is van een ander type horeca. Ondanks dat hij zelf vorige week nog in de Raad riep dat hij absoluut voor nachthoreca is, is dat zeker niet wat wij tegen zijn gekomen in dat onderzoek.

Presentator: nee. Maar hij heeft een voorkeur voor een ander soort horeca? Wat dan? Wie trekt hij voor?

Tara Lewis: Nouja, als je kijkt naar het beleid dat er nu is. Dan is dat heel gunstig voor als je bijvoorbeeld een koffiezaakje wil openen. Die tot zes uur open is.

Presentator: ja, ja, keurig om zes uur dicht dus.

Tara Lewis: Daar heb je geen vergunning voor nodig, zegmaar.

Presentator: nee, nee. Jullie hebben heel veel mensen gesproken hiervoor heh? En ook veel adressen van etablissementen doorgeploegd.

Tara Lewis: Ja, klopt, we hebben denk ik ehm, we hebben heel veel ondernemers gesproken, maar ook ja oud-ehm, oud politici en oud wethouders en oud burgermeesters dus.

Presentator: Wat voor argumenten worden er aangevoerd bij het sluiten van zaken? Meer dus dan zijn voorganger?

Tara Lewis: Nou als je kijkt waar, wij hebben ons ook best wel lang verdiept in waar het huidige horecabeleid vandaan komt, en dan zie je dat voorheen dat het beleid heel erg geënt was op, ja ook, veiligheid was dan altijd het argument. Maar als je kijkt naar de situatie, ja, 15 jaar geleden dan ging het echt over wapens op de bar, harddrugs die verhandeld werd van achter de bar, hele serieuze zaken. En sluitingen onder burgermeester Peper ging het over massale vechtpartijen, steekpartijen en ja nu ehm, is daar wel minder voor nodig.

Presentator: Is er minder voor nodig om te sluiten?

Tara Lewis: Ja zeker, en er hoeft bijvoorbeeld, er hoeft maar iets voor de deur te gebeuren en dan gaat een zaak ook al op slot.

Presentator: ja.., jij hebt ook meegelopen met de politie? Wat vind de politie ervan, die vind het wel best.

Tara Lewis: Nou de politie die geeft aan dat als je het vergelijkt met de situatie een paar jaar geleden, dat het eigenlijk geen uitzondering was dat er 40 arrestanten waren. En dat is nu genormaliseerd. Dat is nu niet meer zo. Nu is 20, nouja, en dat is dan echt een uitzondering en eh, dat is heel erg teruggelopen en zij zeggen eigenlijk: wij willen niet meer terug naar die tijd, dus we willen er geen extra nachtvergunningen bij, het is goed zoals het nu is, we willen niet aan de achterkant ehm, opruimen wat er aan de voorkant voorkomen kan worden.

Presentator: Hm, nee. En dus zegt de politie eigenlijk: op deze manier wordt aan de voorkant voorkomen dat wij moeten optreden 's nachts.

Tara Lewis: Ja.

Presentator: en wat voert Aboutaleb nog meer aan als argument voor het strenge beleid?

Tara Lewis: Nou wat ook wel heel duidelijk is geworden uit ons onderzoek, is dat hij zich heel erg zijn oor laat hangen naar de klagers. Ex-wethouder Adriaan Visser zei daarover: Aboutaleb is zeker niet per se tegen horecaondernemers, maar hij kiest, hij zal gewoon altijd partij kiezen voor bewoners.

Presentator: Die klagen over geluidsoverlast bijvoorbeeld?

Tara Lewis: Ja, dat ziet hij als zijn taak als burgermeester. En dat zorgt er bijvoorbeeld voor dat in, eh, in de Oude Haven er gewoon geen nieuwe 24-uurs vergunningen bij komen. Ehm, al jaren niet.

Presentator: Terwijl ze wel willen. Er zit daar een club, daar in de Oude Haven, de Huiskantine. Maar goed, die krijgen hem dus niet.

Fragment

Tara Lewis: Je hebt geen 24-uursvergunning, maar die zou jij wel toch?

Eigenaar Huiskantine: ja, heel graag. En dat is niet dat ik 24/7 open wil zijn met de Huiskantine, maar alleen op vrijdag en zaterdag 2 uurtjes langer, dus in plaats van 2 uur tot 4 uur, dat zou voor mij al genoeg zijn.

Tara Lewis: Je gebruikt al je verlaatjes, toch? dus eens in de maand ben je langer open. Hoe loopt dat?

Eigenaar Huiskantine: Ja, we gebruiken elke laatste zaterdag van de maand een verlaatje, dus dan zijn we tot 4 of tot 5 open. Ehm, dan zitten we helemaal vol. Gegarandeerd eigenlijk van te voren helemaal uitverkocht. Ja, twee uurtjes maken een groot verschil.

Einde fragment

Presentator: Ja, er is dus wel vraag naar, zou je kunnen zeggen. En toch krijgen ze die 24-uursvergunning niet. Wat speelt hier precies?

Tara Lewis: Nou dat is heel erg grappig, ehm, 3 jaar geleden vroegen zij die vergunning aan. Toen hadden ze net voor een half miljoen verbouwd, ongeveer. Een hele in-box-constructie gemaakt zoals dat heet. Waarbij je dus de boel helemaal isoleert. Daar ligt dus ook een positief advies van de DCMR, dat is de milieudienst hier in de regio, dat ze gewoon een 24-uursvergunning mochten krijgen. Alleen toen zei Aboutaleb inderdaad: Nee die krijgen ze niet, want mijn politie adviseert om geen nieuwe 24-uursvergunningen uit te geven. En inmiddels zijn we 3 jaar verder en zegt 'ie: Nee ze krijgen geen 24-uursvergunning, want dan wordt ik meteen door de rechter teruggefloten, want ze maken teveel geluid. Wat dus echt pertinent niet klopt.

Presentator: Nee maar is dat niet juist andersom, dat Aboutaleb wordt teruggefloten door de rechter omdat hij dus eigenlijk te streng optreedt?

Tara Lewis: Ehm dat is ook al in de laatste paar jaar 6 keer gebeurd. En bij de laatste keer betrof dat een regeling waarbij die 38 zaken op slot wilde gooien. Over zogenaamde cash-centers die daar stonden en toen werd hij ook teruggefloten door de rechter. Maar in het geval van Plan C gebruikt hij dus, is hij veranderd van argumentatie, van politiecapaciteit naar geluidsoverlast, en over die capaciteit zou je nog kunnen discussiëren: daarvan zeggen mensen dat is gewoon een kwestie van hoe je dat inzet. En in het geval van geluidsoverlast is het gewoon niet waar dat een club teveel geluid produceert.

Presentator: Heel kort nog, Tara, hoe reageert Aboutaleb zelf? Op deze bevindingen?

Tara Lewis: (lacht), ehm, nou ja, hij zei tegen mij en een collega toen hij hem tegen kwam in de Raadszaal: een bagger-artikel, u bent vooringenomen, slecht werk, ik word door het slijk gehaald, ik ben blij dat ik er niet aan heb meegewerkt.

Presentator: Nou, hmm, spreekt voor zich denk ik. Hartelijk dank Tara Lewis voor je werk, van Vers Beton. En we gaan hier nog meer over horen.

Transcript uitzending II

Titel uitzending: De nieuwe voetbaltempel van Feyenoord

Datum uitzending: 21 juli 2019

Presentator: In ReportersNL wekelijks aandacht voor lokale onderzoeksjournalistiek. Deze week aandacht voor een verhaal van Vers Beton over het nieuwe stadion van Feyenoord. Er liggen al ruim 10 jaar wensen om de geliefde Kuip in te wisselen voor een hypermodern stadion, maar de financiering blijkt een probleem. Feyenoord heeft zelf niet genoeg geld en het is maar de vraag of een duur nieuw stadion langs de Maas genoeg gaat opleveren. Straks praten we erover door met onderzoeksjournalist Bram Logger, we gaan nu eerst luisteren naar een reportage van Benjamin De Bruin.

REPORTAGE:

Commentator: Euforische stemming in Rotterdam, in De Kuip. (gejuich op de achtergrond)

Persoon: Ja je bent feyenoorder van het begin tot het eind. Vroeger ging ik natuurlijk al met mijn vader naar het stadion en niet eens altijd voor de voetbalwedstrijd want dan hadden we ook nog speedway in het stadion in de winter, heh, dat is ja: het stadion is een belevenis en bijna een soort tweede huis waar je ontzettend graag bent en nog steeds ben ik toch bij vrijwel alle thuiswedstrijden in het stadion.

Benjamin de Bruin: Wie aan Feyenoord denkt, denkt aan De Kuip. Het stadion van Feyenoord, de plek waar Feyenoord grote successen beleefde. De Kuip is niet zomaar een stadion, er in voetballen kan je vleugels geven of het kan je totaal verlammen. De Kuip is het meest geliefde, en het meest gevreesde stadion van Nederland in 1.

Johan Derksen: Nouja, je hebt er spelers, die zijn gewoon zo geïmponeerd door de Kuip, dat ze niet kunnen spelen. **Persoon:** Kuipvrees, ja noem het op. **Bram Logger:** Je hebt toch vaker in grote stadions gespeeld? **Persoon:** Ja, maar nog niet hier. **Persoon 2:** Je kan er lang en breed over praten, het is een ambiance, die eigenlijk on-Nederlands is, spelend in de Kuip.

Benjamin de Bruin: De Kuip is een icoon van Rotterdam. Een officieel monument. De beroemde staalconstructie, waardoor het stadion trilt als het publiek tekeergaat werd al opgeleverd in 1937.

Fragment 1: Drukte op het stadionplein. Burgermeester Drooglever Fortuin spreekt het openingswoord. *"Moge in dit stadion, vele van eerlijke krachtmetingen en goede kameraadschap genieten!"*. Het Feyenoord stadion is op 27 maart 1937 officieel geopend, het echte werk kan beginnen.

(timestamp 2:33) Bram Logger: Maar, De Kuip is aan vervanging toe. Het moderne voetbal gaat om meer dan alleen sfeer.

Martin van Pernis: Het schudt natuurlijk geweldig als we met z'n allen daar tekeer gaan.

Benjamin De Bruin: Martin van Pernis legt uit.

Martin van Pernis: Maar toen kwamen de mensen, en als ik jouw plaatje zie, in een lange regenjas naar het stadion al of niet met hun familie. Namen een staanplaats, we hadden er toen staanplaatsen in, ja, en na de wedstrijd gingen ze weer heel snel naar huis. Het voetbal van nu is niet meer alleen een wedstrijd. Je gaat al voor die tijd ga je voor een maaltijd of een lekker biertje drinken, je doet in

de pauze toch ook snel met je vrienden van gedachten wisselen: wat hebben we nou gezien? En moeten ze beter? Want dat weten we allemaal. Ja en na afloop blijf je ook hangen, als ik zie op de business-etages van andere stadions: ja de mensen komen 's morgens om 10 uur binnen en gaan 's avonds om 8 uur weg. We hebben jarenlang geen interland wedstrijden van de KNVB gehad omdat wij gewoon de sponsors niet onder konden brengen in de hospitalityruimte. Ja, en dat is toch: niet allen hebben we graag die wedstrijden in dat fijne stadion ook al staat het Nederlands elftal erin, maar we willen toch ook graag die sponsors binnen hebben.

Benjamin de Bruin: Martin van Pernis was als lid van de Raad van Commissarissen van Feyenoord jarenlang betrokken bij de plannen van een nieuw stadion. Want, dat er een nieuw stadion moet komen is intussen wel duidelijk. Al zijn supporters huiverig.

Supporter 1: Ja, het plan Feyenoord City is gewoon zo overdreven en zo groot dat je, het één na duurste stadion in Europa, voor een club met 69 miljoen als begroting is dat gewoon, ja dat gaat gewoon fout dat weet je. We zijn net weer een beetje gezond, financieel en dan gaan we nu weer zoiets groots doen. Ja, dat gaat gewoon fout en als je dan zo'n mooi stadion hebt met sfeer, waarom hou je dat dan niet?

Martin van Pernis: Kijk, aan het huidige stadion kan je werkelijk niks aan knopen of aan vast maken. Ook die kap, die in de 90'er jaren erop gezet is, staat compleet los van de staalconstructie. Aan de buitenkant hangt die op palen en houdt zichzelf over het stadion eigenlijk vast. Dat betekent ook dat alles wat je gaat doen, moet je er overheen bouwen en dat zijn ontzettend dure maar ook niet ongevaarlijke constructies. De beste oplossing was om uiteindelijk datgene te doen wat je wil, mooie accommodaties voor de sponsors, mooie accommodaties voor de supporters en de vriendenclub.

Benjamin de Bruin: er komt dus een nieuw stadion. Ookwel Feyenoord City genoemd. Het moet een hypermodern stadion worden met sfeer en ruimte voor sponsors. Pal aan de Maas, op een steenworp afstand van De Kuip. De eerste plannen werden al gemaakt in 2008, er is intussen al ruim 20 miljoen euro uitgegeven maar er is nog altijd geen paal de grond in gegaan.

Martin van Pernis: Ik denk dat dat sowieso lastig is, vooral omdat het om veel geld gaat, heh, laten we eerlijk zijn een stadion is natuurlijk voor zijn eigen wedstrijden één keer in de twee weken bezet. Als je van alle andere activiteiten afziet. Dus puur voor het voetbal blijft het altijd een behoorlijke investering. En waarbij je ook maar moet zien of je hem uiteindelijk een keer terugverdiend, dat is natuurlijk wel de bedoeling van vastgoed dat je hebt.

Benjamin De Bruin: Het stadion moet bijna een half miljard euro gaan kosten. De grote vraag is wie dat gaat betalen. Feyenoord zelf heeft geen rode cent. Die waren een paar jaar geleden zelfs bijna failliet.

Martin van Pernis: het gaat nu eigenlijk om de bouwsom van zo'n 450 miljoen euro, waarvan de helft moet worden gefinancierd van gewone bankleningen, hypotheek, hoe je het noemen wil. En de andere helft zal dan toch moeten komen van aandeelhouders. Nou de gemeente heeft zich al gecommitteerd voor een aandeelhouderschap van 40 miljoen, dus dat is substantieel. Het stadion zelf moet dan ook wat geld bij elkaar halen ja en er moet nog steeds aardig wat bij aan financiers. Partijen die mee willen doen. Nou als de stand van zaken is zoals hij nu is, dan moeten we nog 153 miljoen bij elkaar vissen om uiteindelijk een stadion te kunnen bouwen. En dat moet dan eigenlijk voor het grootste deel van investeerders, van partijen, fondsen, eh, bedrijven bij elkaar komen.

Benjamin De Bruin: Niet alleen de financiering, maar ook het aantal partijen dat het met elkaar eens moet worden maakt het lastig. De gemeente moet akkoord gaan, er is een bank die een lening verstrekt en Feyenoord zelf is niet eens één partij.

Martin van Pernis: Dat heeft in dat opzicht wel een hele bijzondere constructie. We hebben eigenlijk 3 feyenoorden heh. Ze hebben het stadion, er is een BV die het stadion beheert. We hebben de BVO, dat is de betaald voetbal organisatie. En we hebben de sportclub. Dat is zegmaar, dat zijn de amateurs. Dat is wat we Varkenoord noemen in Rotterdam, dus dat zijn alle amateurteams. Ook uiteindelijk de opleiding zit daar.

Benjamin de Bruin: het stadion zelf is een organisatie. De sportclub Feyenoord is voor 52% aandeelhouder van het huidige stadion van Feyenoord, De Kuip. De BVO Feyenoord, het team dat op het veld staat, wil op haar beurt weer garanties voor de inkomsten uit het nieuwe stadion. En het is nog maar de vraag of het stadion ooit genoeg gaat opleveren.

Martin van Pernis: De 3 Feyenoorden moeten uiteindelijk gezamenlijk één nieuw stadion bouwen. Dat daarbij wel nog wat discussiepuntjes kunnen ontstaan door die hele verschillende rolverdeling, dat is duidelijk en die moeten natuurlijk wel opgelost worden,. Dus in andere situaties zou je wel eens wensen dat dat één organisatie zou zijn. Dan zou het in ieder geval makkelijker worden.

Benjamin De Bruin: maar dat stadion moet er komen. De gemeente wil de buurt Feyenoord een impuls geven en Feyenoord wil financieel aansluiten bij de top van Nederland. En dat kan alleen met een nieuw stadion.

Martin van Pernis: Nee ik denk dat we heel snel moeten besluiten. Gewoon met zijn alle flink zijn. Het is een investering in de toekomst en elke investering moet je goed bekijken op zijn rendement, maar zekerheid is er nooit. En als we nou allemaal dezelfde neuzen opzetten bij de verschillende Feyenoorden en ook bij de gemeente. Dan denk ik dat we heel snel met dat stadion aan de gang kunnen gaan en dat we dan in 21/22 eerder 22 dan 21 denk ik, maar het is wel hard nodig.

Benjamin De Bruin: het nieuwe stadion is niet in 2022 maar door een nieuwe vertraging pas in 2024 klaar. Tot die tijd zal de grond onder het stadion nog wel even schudden.

EINDE REPO (timestamp 8:48)

Presenter: ja, even flink zijn en de neuzen dezelfde kant op, dan komt het allemaal goed. Bij ons in de studio zit Bram Logger, onderzoeksjournalist. Bram, goedenavond. Jij deed onderzoek heh, voor Vers Beton en Follow The Money naar het nieuwe stadion van Feyenoord, Feyenoord City. Deze week vertrok de directeur van Feyenoord: Jan De Jong. Had dat iets te maken met dat nieuwe stadion?

Bram Logger: Nouja er was een verschil van visie ontstaan tussen hem en de raad van commissarissen. Jan De Jong wilde wat minder financiële risico's nemen. Heel veel mededelingen hebben ze er niet over gedaan, maar goed dat een stadion dat een half miljard moet gaan kosten een risico is dat, ehm, lijkt me helder.

Presenter: Dat is niet zo heel ingewikkeld.

Bram Logger: nee.

Presenter: is dat ook een van de redenen dat het zolang duurt voordat de bouw van dat nieuwe stadion wordt begonnen?

Bram Logger (timestamp 9:29): ja zeker, dat prijskaartje is natuurlijk heel hoog. Dus er moet nog heel veel geld opgehaald worden wil er uberhaupt aan de bouw begonnen worden. En daarnaast zijn er, is het op de plek waar willen gaan bouwen ingewikkeld. Dat moet half in de Maas komen, dat moet boven een spoorlijn komen en moet nog bovenop een belangrijke water- en gasleiding. Dat betekent dat je ook nog met heel veel partijen zaken moet doen in de vergunningensfeer. Er moeten bedrijven die daar op het bedrijventerrein zitten die moeten worden uitgekocht, dat schijnt ook nog niet echt vlot te lopen. Dus er moet nog heel veel water door de Maas, zullen we maar zeggen, voordat daar gebouwd kan worden.

Presentator: Is altijd heel ingewikkeld heh, om daar een beetje een reëel beeld van te krijgen, want dit gaat over bedragen. Ik bedoel een half miljard, ja dat is heel veel geld, maar is dat ook idioot veel geld voor zo'n project als dit?

Bram Logger: Nou we hebben een groot overzicht gemaakt eigenlijk. Een vergelijking met meer stadions, en dat is niet heel eenvoudig omdat: bij het ene stadion zit bijvoorbeeld wel de grond erbij en bij het andere stadion niet. Of de inrichting. Maar goed, als je het een beetje globaal bekijkt dan is dit, dit wordt wel echt een van de duurdere stadions in Europa.

Presentator: In Europa zelfs..?

Bram Logger: Ja zeker. En je hebt altijd duurere stadions heh. In Londen bijvoorbeeld heeft Tottenham een stadion van bijna een miljard gebouwd. Maar dan zou je zelfs kunnen zeggen dat, heh, een Engelse club die verdient ook nouja, 150 miljoen ofzo per jaar alleen al aan de televisierechten. Waar dat voor een Eredivisieclub 7 miljoen is dus met een veel grotere portemonnee kun je ook nog eens uitpakken met een zo'n groot stadion. Dat heeft Feyenoord niet.

Presentator: Ja. Heeft Feyenoord wat dat betreft een goed businessplan? Of een goed verdienmodel voor ogen? Is dat reëel? Want ze zeggen: we gaan dat wel terugverdienen?

Bram Logger: Ja, nee, er is een business-case geschreven. Die hebben we helemaal gefileerd in ons project samen met Vers Beton, FTM en Open Rotterdam deed er ook aan mee en mijn eigen coöperatie Spit. En we hebben een aantal experts gevraagd van: nou, al die elementjes die erin zitten, is het nou reëel? Ze willen bijvoorbeeld echt drie keer zo veel geld verdienen met de verhuur van skyboxen en businessseats.

Presentator: Nouja, dat kan toch? Als je de prijs omhoog schroeft?

Bram Logger: Ja, als je de prijs opschroeft. Maar de mensen moeten het wel willen betalen en experts die wij spraken zeggen dan ook van: ja, kijk Ajax bijvoorbeeld heeft het afgelopen seizoen echt goed gedaan in de Champions League. Heel veel geld daarmee verdient. Dus die kunnen veel betere spelers gaan kopen nu. De kans dat Feyenoord echt weer serieus gaat meedoen om de landstitel is gewoon niet zo groot. En de vraag is of de mensen die die skyboxen moeten gaan huren, of die wel echt de volle mep gaan betalen voor...

Presentator: Dat is nou juist toch net het idee achter dit idee om mee te gaan in de vaart der volkeren? Een beetje een kip of ei-discussie misschien, heh, want daar begint het?

Bram Logger: Exact, dat is een soort, nouja, heh, een cirkel die ook de andere kant op kan draaien heh. Als je eigenlijk slechter gaat presteren omdat je minder goeie spelers hebt, dan komen er minder mensen in dat stadion. Die gaan daar minder geld uitgeven en dus houdt Feyenoord daar ook weer minder inkomsten uit over. Dus ja, je kunt het positief gaan redeneren maar dat kan andersom net zo en dat is een risico natuurlijk.

Presentator: Ja dat is misschien precies het risico waar we het hier over hebben. Wie moet dat eigenlijk gaan betalen? Dat half miljard? Breng dat eens in kaart?

Bram Logger: Ja dat moet dus voor de helft komen van een soort hypotheek komen van Goldman Sachs.

Presentator: Goldman Sachs, de bank?

Bram Logger: Ja. Ze hebben het bij Nederlandse banken geprobeerd maar die hebben er geen trek in. Eh, toen kwam men bij Goldman uit. Nou die vragen een flinke rente. En de andere helft van dat geld moet gaan bij elkaar gebracht worden door investeerders. Dus dat zijn ja, ook institutionele beleggers die voor 100 miljoen euro of zo iets aan cumulatief preferente aandelen aan moeten gaan kopen. Er zijn aan Feyenoord gelieerde bedrijven die zouden moeten gaan meedoen. En de gemeente Rotterdam die gaat ook voor 40 miljoen aan aandelen innemen.

Presentator: Okay. Goldman Sachs, een internationale bank. Je zegt dat Nederlandse banken durven hun vingers hier niet aan te branden?

Bram Logger: Nee, dat begrepen wij ook zo van de directeur van het stadion Feyenoord. Die zei van ja, stadionfinancieringen of voetbalfinancieringen in zijn algemeenheid, dat ligt gewoon heel ingewikkeld bij banken. Kijk, als je een voetbalclub hebt. Je kunt een jaar slecht presteren of zelfs een jaar degraderen. Dan halveren de inkomsten. Ja daar zijn banken niet zo happig op over het algemeen.

Presentator: En institutionele beleggers, zijn die dan wel bereid? Nederlandse?

Bram Logger: Wat ik ervan hoor: niet. Dus hoe ze die honderd miljoen gaan ophalen, dat is nog een beetje onduidelijk.

Presentator: Okay, dus dat is nog helemaal niet duidelijk. Wat is eigenlijk het gevolg van die investering van Goldman Sachs?

Bram Logger: het gevolg is daar zegmaar, kijk Goldman Sachs wil het wel doen, maar die hebben daar hun voorwaarden aan gesteld. Van iedere euro die er straks verdient wordt, hebben ze eigenlijk een model zo in elkaar gezet dat het altijd eerst naar Goldman Sachs gaat, en daarna moet er wat geld naar Feyenoord gaan vanuit de stadionopbrengsten eigenlijk. Mocht de stadionopbrengst nou tegenvallen, dan gaat Goldman Sachs voor, en ook voor de andere aandeelhouders.

Presentator: Wacht je zegt er gaat geld vanuit het stadion naar Feyenoord?

Bram Logger: Ja dat is ook weer een trucje dat ze bedacht hebben. Feyenoord City, dat wordt dan straks gerund als een soort theater, eigenlijk. Normaal heb je een voetbalclub, die huurt een stadion en verkoopt dan zelf de kaartjes. Feyenoord City gaat de kaartjes verkopen en die krijgt dan die inkomsten en de artiest zegmaar, die komt optreden, dat is dan Feyenoord, die krijgt dan daar een deel van.

Presentator: Okay, is dat dan een aantrekkelijke constructie? Ik kan me voorstellen voor Feyenoord City wel, maar voor Feyenoord de voetbalclub?

Bram Logger: Nou het is vooral voor Goldman Sachs een fijne constructie omdat al het geld eerst binnen komt op de plek waar zij de hypotheek hebben lopen zullen we maar zeggen. Voor Feyenoord, ja er zit een voordeeltje aan dat er een soort ondergrens zit van de optreedvergoeding zal ik maar zeggen.

Presentator: maar ook een maximum kan ik me voorstellen?

Bram Logger: Ehm ja als er nou heel veel geld verdiend wordt, maar dat gebeurt én nadat je die hypotheek betaald hebt én alle beleggers betaald hebt én al je lopende kosten, dan is die kans niet zo groot, maar dan zou het in feite in theorie heel goed kunnen gaan verdienen. Valt het meer tegen, en dat is meer het scenario waar wij naar gekeken hebben, dan zit er wel een soort ondergrens in en dat betekent dat Feyenoord er in ieder geval niet heel erg op achteruit gaat vergeleken met de huidige situatie.

Presentator: want het is dan een soort minimumgarantie.

Bram Logger: Het is een soort minimum, hoewel het een beetje onduidelijk is wat het minimum is, maar in principe is dat er. En dat betekent dus, nouja die bodem ligt er dan wel onder maar het hele idee van het stadion is dat ze er juist meer mee zouden verdienen en dat zou dan niet lukken dus.

Presentator: En als je dan mee wil in, zoals net gezegd, de vaart der volkeren, en dan een grotere portemonnee wil hebben dan is dus wel een vrij riskante onderneming gewoon. Of niet?

Bram Logger: Ehm, ja zeker, voor de voetbalclub Feyenoord valt het nog mee, maar ook met name voor een partij als de gemeente Rotterdam, omdat die dus met aandelen erin gaat zitten, als het echt tegenvalt qua inkomsten dan zullen de andere beleggers toch gaan kijken naar de gemeente van heh, goh, u wilde zo graag op die plek een groot stadion om dat gebied te ontwikkelen, misschien kunt u nog wat bijleggen?

Presentator: Ja, dat theatermodel heh, waar je het net over had, die constructie eigenlijk, ehm, die hebben ze ook in Zweden toegepast heb ik begrepen. Daar staat ook zo'n soort stadion toch?

Bram logger: Nouja, niet zozeer, dat theatermodel zit er dan weer niet in. Dat wordt echt helemaal uniek voor Feyenoord. In Zweden hebben we wel even gekeken omdat daar ook die samenloop eigenlijk van een gemeente die heel graag en beetje vervallen industrieterreinen wil opknappen en in dat geval was het de Zweedse voetbalbond die een nationaal stadion wilden. Dat hebben ze daar ook gecombineerd. En dat is daar in 2012 al opgeleverd. Dat is opzich heel mooi geworden. Het glanst.

Presentator: en we zijn nu alweer 7 jaar verder, heeft het zich terugverdient?

Bram Logger: Nou, de gebiedsontwikkeling wel. De kantoren enzo eromheen maar het stadion zelf dat werd een grote verliesput waar de gemeente Solna, een voorstad van Stockholm, ook nog jarenlang miljoenen extra heeft ingestopt.

Presentator: het is geen vrolijk scenario heh, bram. Beter geen stadion bouwen?

Bram Logger: Nouja, het valt op zich mee. Maar we gaan het zien.

Deel V Omroep Gelderland

Transcript uitzending I

Titel uitzending: Taboe suicidale gedachten doorbreken

Datum uitzending: 10 november 2019

Fragment

Maarten Dallinga: Pap, mam, ehm ik zit op de bank. Jullie weten dat ik en eh, podcastserie maak. Over zelfdoding. Het heeft wel een hele persoonlijke aanleiding. Lang geleden, in 2012, heb ik een periode gehad dat ik, eh, dat ik dood wilde. Ehm, en dat is waarom ik het maak.

Einde fragment

Presentator: Ja, zo begint de Podcast *Verstrikt* van Maarten, Maarten Dallinga van Omroep Gelderland. Een serie over zelfdoding. Duizenden mensen in Nederland denken erover om hun leven te beëindigen, maar er wordt nauwelijks over gepraat en dat taboe wil Maarten met deze serie doorbreken. Hij is bij ons, hartelijk welkom.

Maarten Dallinga: Goeieavond.

Presentator: Het is een even spannend als eh, ja klemmend begin.

Maarten Dallinga: Ja dat kan ik mij voorstellen...

Presentator: Je was eh, ja nou dit was ehm heel heftig, ja voor jou ook. Het was authentiek, dat kun je ook horen.

Maarten Dallinga: Het was de eerste keer dat ik mijn ouders hier over sprak dat ik zelf suïcidaal ben geweest.

Presentator: Waarom, heh je zegt van eh, ik wil het jullie vertellen want ik vind dat daar meer openheid over moet komen, waarom heb je ervoor gekozen om dit aan het begin van je podcast te stoppen?

Maarten Dallinga: Nou ik dacht, dan heb ik het zwaarste maar meteen gehad. Ja, dat is misschien wel zo.. Ehm, nou omdat ik het belangrijk vind dat het makkelijker wordt om over suïcidaliteit te praten. Ik dacht ja, dan kan ik mij misschien ook gewoon beter gelijk als voorbeeld stellen. En ehm, dan is het ook voor de luisteraar meteen duidelijk waar het over gaat.

Presentator: Ja. Het was niet de aanleiding heh, dat je, dat je de serie maakt.

Maarten Dallinga: Nee. Niet de directe aanleiding. Ehm, dat was een gesprek dat ik had met een wethouder. Van de gemeente Oldenbroek, waar ook Wezep onder valt. Net onder Zwolle, in het Noorden van Gelderland. Daar hebben in 2014 en 2015 vier jongeren van 15 tot begin 20 een einde aan hun leven gemaakt, achter elkaar in vrij korte tijd. Toen ik dat hoorde, bij toeval, toen dacht ik hey dit is, ehm, heel bijzonder. Het bleek later: het is niet uniek, het gebeurt vaker, maar het is bijzonder dat het gebeurt. En toen dacht ik, ja dat wil ik uitzoeken, wat is daar gebeurd? En hoe kon dit gebeuren.

Presentator: Terwijl je ondertussen al wist, want daar was je natuurlijk zelf al bij, dat je zelf al die suïcidale gedachten gehad had.

Maarten Dallinga: Ik had even nodig. Dat was het echt, ik kwam gaandeweg, ik had, ja ik wilde het zo graag maken, deze podcast. Een podcast over suicide, omdat ik zelf heel erg heb geworsteld en ehm, som wel nog steeds worstel. Gelukkig nooit meer op de manier zoals toen. Maar ehm, ik denk dat ik wat tijd nodig had ja.

Presentator: Ehm, in Wezep, wat, wat, wat speelde daar? Je bent daar ingedoken. Daar is in een jaar tijd, daar hebben vier tieners zichzelf van het leven beroofd. Was dat toeval?

Maarten Dallinga: Ja dat is natuurlijk heel lastig te zeggen. Van heh, hebben ze elkaar misschien toch elkaar op de een of andere manier geïnspireerd, is er sprake geweest van van copycat-gedrag, kopieergedrag, dat is niet echt hard te maken. Het is wel zo dat in ieder geval een aantal van die jongeren elkaar kenden. Waar ik op stuitte is dat Wezep een dorp is waar heel weinig over gevoelens wordt gesproken. Het is een dorp van heel hard werken, het is oorspronkelijk ook een straatmakers-dorp.

Presentator: De straatjes liggen er keurig bij, maar de emoties zijn niet opgeruimd...

Maarten Dallinga: Nee, en dus hard werken, stratenmakers, er wonen heel veel bouwvakkers. Maar echt praten over gevoelens, dat doe je niet. Dat hoort niet en je vraagt er dus ook niet naar als iemand anders, ja, in de problemen zit. En het lijkt erop, daar kwam ik achter, door allerlei gesprekken die ik heb gevoerd met stratenwerkers, met jongerenwerkers, met een dominee en met iemand van de gemeente, ook met de nabestaanden, dat ehm ja dat dat kan zorgen voor heel veel eenzaamheid. En dat betekent dus dat die jongeren er alleen voor stonden.

Presentator: Dat zou wel eens het geval kunnen zijn geweest. Zo moet je het denk ik zeggen?

Maarten Dallinga: Ja.

Presentator: Ja, je hebt daar ook een moeder gesproken, dus de moeder van een van de tieners die zichzelf van het leven heeft beroofd?

Maarten Dallinga: Ja, de moeder van Chantal, zij was 15 jaar geworden.

Presentator: Ja. Dat was het jongste slachtoffer geworden heh?

Maarten Dallinga: Klopt.

Presentator: Ja, als je de podcast beluistert, lijkt het alsof je toch een band met haar hebt opgebouwd. Je kunt er rustig over spreken met haar.

Maarten Dallinga: Ik heb ze eerst gewoon rustig opgezocht, gewoon gepraat zonder opnameapparatuur erbij. Dat vond ik heel belangrijk. En ehm, zij voelde heel erg de behoefte om haar verhaal te doen, omdat zij ja, toch nog heel graag, toch nog iets op de een of andere manier hier uit wil halen. Dat ze andere mensen kan wakker schudden van ehm ja, let op je zoon of dochter en praat met elkaar. In Wezep zie je eigenlijk uitvergroot, dat zeggen deskundigen ook wel, wat je op heel veel plekken ziet in Nederland. Dat we ehm, heel veel bezig zijn met onszelf, dat ik ik ik. Dat zegt Derk de Beurs ook op een gegeven moment, klinisch psycholoog die ik heb gesproken. En de echte sociale cohesie, daar ontbreekt het soms een beetje aan. En ehm, in Wezep is dat denk ik uitvergroot.

Presentator: We gaan even luisteren naar de moeder van Chantal.

Fragment

Moeder van Chantal: Dat, dat zeiden ze later bij de hulpverlening ook wel, het eerste wat die kinderen gaan doen, dat is iemand die dichtbij staat, om die op afstand te houden, want, en dat is achteraf ook wat ik gewoon zeg als ouders: je ziet alles van je kind maar je voelt ook een hele boel aan. Het is een stuk van jezelf, dus je ziet dondersgoed als ze niet lekker in hun vel zitten. Maar hoe dichter ik bij Chantal kwam, hoe verder zij mij wegdrukte.

Einde fragment

Presentator: Ja, dat geeft dus ook de machteloosheid aan al voordat zij zelfmoord pleegde. In hoeverre helpt praten dan, heh, want die moeder heeft dat dus wel geprobeerd, van hoe gaat het, maar daar was zij niet open over.

Maarten Dallinga: Ja dat helpt niet altijd. Het is heel lastig. Ja zij zegt ehm, ook tegen mij van: ja ik stond machteloos. Ik had in de gaten dat het niet goed ging met Chantal, maar ik wist niet heel goed wat te doen, ik kreeg geen contact met haar en heel veel mensen in haar omgeving zeiden ook: ach joh dat is gewoon pubergedrag. En zij had door dat dat dus niet zo was. Praten helpt helaas niet altijd, maar heel vaak ook wel. Zeg ik op basis van mijn eigen ervaringen met suïcidaliteit. Uiteindelijk heb ik het verteld, toch, aan mijn beste vriend toen, Nico. En dat heeft mij toen echt ehm, ja dat was het begin van van van, eruit komen.

Presentator: Ja want dat is eigenlijk de oproep heh, niet aan anderen om te zeggen van; ga met iemand praten van wie je vermoedt dat die ermee rondloopt, maar ook aan de mensen die ermee rond lopen om erover te gaan praten.

Maarten Dallinga: Ja, het is wederkerig denk ik. Ik denk dat het goed is als je zelf worstelt met het leven, als je zelf wel eens denkt van: ik zou liever dood willen zijn, of misschien wel erger, heh, dat je nog verder bent in die gedachten, dat het dan heel erg belangrijk is om toch naar iemand toe te stappen. Dat heb ik zelf ontzettend moeilijk gevonden, maar ik ben wel blij dat ik dat heb gedaan en ik denk dus dat het aan de andere kant heel erg belangrijk is dat als jij vermoedt dat iemand om je heen worstelt met: ik stop met het leven, dat je toch die vraag durft te stellen. Denk je wel eens aan de dood? En dan, ja.

Presentator: In hoeverre breng je mensen daarmee wel eens op gedachten?

Maarten Dallinga: Niet. In principe. Ja weetje, het hangt er natuurlijk ook vanaf hoe je dat aanpakt. Als je zegt van ja: doe dat vooral. Ja dat zal natuurlijk niet helpen. Maar als je gewoon op een rustige manier, als je vooral luistert, heh, waarom wil iemand dood? En wat nog meer, wat nog meer, wat maakt dat je dood wil? En dat echt serieus neemt, dus niet gelijk zegt van, joh maar morgen weer een nieuwe dag, kijk eens naar de mooie herfstkleuren om je heen, heh. Dat helpt niet. Dus niet minder maken, liever nog iets groter maken, neem iemand serieus, zodat iemand zich echt vrij voelt om te vertellen wat er in hem omgaat. En laat het daar dan ook niet bij. Ga samen naar de huisarts bijvoorbeeld, help iemand en blijf erbij.

Presentator: Wat zegt de wetenschap erover? Want wat er in Wezep was gebeurt was in één jaar en jij laat hier horen dat dat ook een beetje met de cultuur samen zou kunnen hangen: letterlijk hard werken, een beetje macho-cultuur achtig misschien ook, maar in het algemeen, wat zegt de wetenschap erover, over het nut van praten?

Maarten Dallinga: Nouja, keer op keer wordt aangetoond dat het hebben van een sociaal netwerk ontzettend belangrijk is. Dat zeggen ook de deskundigen die ik heb gesproken voor de podcastserie.

Zoals Dennis de Beurs net, een klinisch psycholoog, bij het NIF een onderzoeksinstituut in Utrecht. Die zegt ja, ehm. Als je alleen maar met jezelf bezig bent, en niet naar de anderen om je heen kijkt, ja dan ehm. Dan ligt zelfdoding wel sneller op de loer. We hebben elkaar nodig, we zijn sociale wezens en socioloog Emil Durkheim zei het al eind 19^e eeuw, dat dat je sociale cohesie nodig hebt, dat het belangrijk is om bij een groep te horen. Bij een groep te horen waarin mensen naar elkaar omkijken en dat dat ook de norm is en gelukkig is dat in de meeste groepen zo. Dat zelfdoding fout is. En het is belangrijk om erbij te horen.

Presentator: Ja goed. Maar hoe gaat het nu met Maarten Dallinga, een stuk beter heh?

Maarten Dallinga: (lacht) ja een stuk beter. Gelukkig wel.

Presentator: Of geven we nu het slot van de podcast weg?

Maarten Dallinga: Een beetje. Nee hoor, nee.

Presentator: De eerste aflevering is gister online gekomen. En nu komt er elke week een nieuwe aflevering?

Maarten Dallinga: Elke zaterdag en ik vind het hartverwarmend hoeveel mensen al hebben geluister en hoeveel lieve reacties ik krijg. Het maakt echt wat los en daar ben ik heel erg blij mee.

Presentator: het is te vinden op omroepgelderland.nl/verstrikt. Maar ook in de podcast-apps van spotify en stitcher bijvoorbeeld. Overal te vinden. Wie met zelfmoordgedachten rondloopt en wil praten kan contact opnemen met de Stichting Zelfmoordpreventie, het juiste nummer is 0900-0113.

Transcript uitzending II

Titel uitzending: OM onderzoekt Gelderse sjoemelgrond

Datum uitzending: 19 mei 2019

FRAGMENT

Persoon 1: Ik kan er natuurlijk niet op ingaan wat er allemaal wordt meegenomen tijdens zo'n doorzoeking, maar het is met name gericht op administratie. En omdat een deel daarvan digitaal was hebben we ook moeten besluiten om het bedrijf tijdelijk stil te leggen.

Persoon 2: Vink kwam in opspraak na een uitzending van onderzoeksprogramma Zembla, daarin werd onthuld dat het bedrijf tonnen vervuilde grond had gestort in nieuwbouwwijken in Barneveld.

Persoon 3: Het is gewoon een hele ernstige zaak. En wij zijn wel opgelucht dat het OM als onafhankelijk instituut nu eens gaat kijken: hoe zit het nou precies? Wat is de waarheid, wie is waar precies verantwoordelijk voor en wat vinden wij daarvan. En da's een hele goeie zaak. De waarheid moet boven tafel.

Einde fragment

Presentator: Ja, invallen bij afvalverwerker Vink in Barneveld deze week. Ook het Openbaar Ministerie is daarmee aan de gang gegaan, eerder werd namelijk bekend dat het bedrijf vervuild zand stortte in nieuwbouwwijken. Het OM verdenkt het bedrijf nu van valsheid en heeft de administratie in beslag genomen voor verder onderzoek. Zembla wordt genoemd, daarvan is hier Roelof Bosma, welkom. En Omroep Gelderland is er ook mee bezig, Judith Spanjers, ook hartelijk welkom. Waarvan wordt afvalverwerker Vink nou van verdacht? Het is officieel dan valsheid in geschrifte, maar wat hebben ze dan vervalst?

Judith Spanjers: Ja volgens het OM zou er gesjoemeld zijn met vervuilde grond en, ehm, Vink, ehm neemt vervuilde grond in, reinigt het en dan wordt het als het goed is schoon weer hergebruikt. Wat het OM zegt is dat er te zwaar vervuilde grond is ingenomen door Vink, die niet gereinigd kon worden. En de grond die wel ingenomen mocht worden, die zou niet op de juiste manier gereinigd zijn. En volgens het OM kon de kwaliteit van de grond daarom niet gegarandeerd worden. En het zou gaan om duizenden vrachtwagens, of 21 kilometer lengte aan vrachtwagens grond, zei het OM. Meer dan.

Presentator: Ja, veertienhonderd vrachtwagens, heh, hadden uitgerekend. Is het aan vervuilde grond gestort in, met name Barneveld.

Roelof Bosma: Duizenden en ze hebben het omgerekend naar 21 kilometer. Wat, als je het allemaal achter elkaar zet, dat je aan 21 kilometer aan vrachtwagens hebt met grond die niet op die manier verwerkt had mogen worden.

Presentator: en wat zit er in die grond dan?

Roelof Bosma (2:38): ehm, allerlei giftige stoffen en de discussie is wat ze dan nu hebben. Maar destijds was het niet alleen stieren wat niet alleen een giftige stof is maar ook een minerale oliën, allemaal chemische stoffen die van verschillende plaatsen afkomstig is. En wat eigenlijk nieuw is sinds deze week is dat het OM zegt dat zij het niet eens in hadden mogen nemen. Dus wat wij destijds gebracht hebben is dat ze het verkeerd verwerkt hebben en niet in die nieuwbouwwijken

hadden mogen storten, OM zegt nu eigenlijk van dit hadden jullie nooit kunnen schoonmaken, dit is eigenlijk niet voor jullie.

Presentator: En lopen de mensen die daar wonen of gaan wonen daar nu risico?

Judith Spanjers: nee dat is de berichtgeving van de provincie en de gemeente altijd geweest, er is geen gevaar voor de volksgezondheid. Dat heeft de GGD ook vastgesteld. Maar, ehm, je merkt in de communicatie van de provincie en de gemeente dat de bovenhand heeft, terwijl ze de boodschap dat die grond daar eigenlijk niet had mogen liggen daarmee verdoezelen. Dus

Presentator: ja, maar hoe kan dat? Er zitten dingen in die er niet in mogen zitten maar het is geen gevaar voor de volksgezondheid? Hoe zit dat Roelof?

Roelof Bosma: Nouja dat heeft met grenzen te maken, met toxische grenzen, en het gevaar voor dieren is nog niet een gevaar voor de mens. En alles wat daar onder zit. Nou is het zo dat de uitzending die wij destijds hebben laten zien, daar ging het over één rapport. En dan ging het over ehm, hoeveel was het, hoeveel ton ook alweer? Ik weet het zelf..

Judith Spanjers: Tienduizend ongeveer

Roelof Bosma: En nu hebben we het dus over 21 kilometer, en daar, al die plekken waar dat terecht is gekomen is nog helemaal niet onderzocht. Dus op dit moment kun je niet zeggen dat al die nieuwe plekken, dat daar geen gevaar is voor de volksgezondheid. Zonder die mensen daar nou bang te willen maken, het is niet eens duidelijk waar het ligt.

Presentator: We moeten dus een onderscheid maken tussen jullie eerdere onthulling, dat het..

Judith Spanjers: Het ging om 400 vrachtwagens ongeveer,

Presentator: en nu blijkt dus dat het een veel groter probleem is

Roelof Bosma: Dat het jarenlang op deze manier is gegaan en dat wij eigenlijk één ding daaruit hebben gepikt en je kan zeggen dat heeft de gemeente Barneveld laten doen, we hebben dat onderzocht en er is geen gevaar voor de volksgezondheid.

Presentator: in Barneveld dan kennelijk niet

Roelof bosma: Maar we kunnen niets zeggen over al die andere plaatsen.

Presentator: Nee precies, maar hoe zit het dan met al die andere plaatsen, we weten niet precies waar het is, maar hoe komt het dat die kwestie blijft voortslepen?

Judith Spanjers: Nouja, inderdaad, daar begon het eigenlijk mee dat, eh, er was iets mis, maar niemand wist waar. Dus we hebben eerst weken, maanden over gedaan met, waar is die grond dan eigenlijk terecht gekomen? Er waren een aantal gemeenten bekend, maar toen kwamen er toch weer meer gemeenten bij en uiteindelijk bleek dat de hele partij zo'n beetje in Barneveld was gekomen. Dus toen kwam de focus echt op Barneveld te liggen. En ehm, ja alle gemeentes hebben dus uiteindelijk ook onderzoek gedaan, dan was het weer wachten op de rapporten, dan waren er weer presentaties van: joh er is niks aan de hand en als ik dan met deskundigen het rapport door ging pluizen dan hadden wij zo iets van: ja hoe kunnen ze nou eigenlijk zo iets zeggen? Ik heb een onderzoeker aan de lijn gehad met: ja het is wel vervuild, maar de gemeente zegt van niet. Dus het is zo veel ruis, elke keer komt er weer nieuwe informatie

Roelof Bosma: Maar om antwoord te geven op je vraag van: hoe kan het nou zo lang duren. Dat heeft met name te maken met bevoegd gezag, in dit geval de provincie Gelderland, niet heeft

opgetreden. Het wel wist, of in elk geval het kunnen weten, een eigen omgevingsdienst heeft dit eerder al onderzocht in 2016, dus het staat zwart op wit, klip en klaar, hebben al onze deskundigen tegen ons gezegd van: hier had ingegrepen mogen worden, had nooit gestort mogen worden, en Vink heeft er al die jaren niets van gemerkt, totdat wij met die uitzending kwamen en nu opeens is iedereen in rep en roer. Maar het moet in dit verhaal heel duidelijk zijn dat zowel de gemeente Barneveld als de provincie Gelderland dit twee jaar lang heeft laten lopen.

Presentator: Overigens is Vink eerder in opspraak geweest en hebben we er ook aandacht aan besteedt. Met de opslag van kunstgrasmatten, heh, die zouden ze dan verwerken...

Roelof bosma: Ja zo zijn we eigenlijk ook op het verhaal gekomen. Zijn we gaan kijken van ja, hoe recyclet Nederland zijn kunstgrasmatten? Nou niet, bleek. En een van de bedrijven, het waren er maar twee die dat deden, dat was Vink. En toen hebben we via de Wet Openbaarheid Bestuur gekeken naar alle documenten die op dit gebied te zien waren en toen dachten wij van ja, als hier zo veel aan de hand is met kunstgras, kunnen we dat WOB-verzoek dan verbreden naar al die andere stromen die ze dan verwerken. Onder andere grond, ze doen nog veel meer, hoor, en daaruit bleek dus, tussen al die duizend documenten, dat rapport van de omgevingsdienst uit 2016 waaruit heel duidelijk bleek dat er van alles was gebeurd dat niet had gemogen. Zo eigenlijk zijn we via het kunstgras bij de grond terecht gekomen.

Presentator: Wat zegt Vink er overigens over tegen jullie?

Roelof Bosma: Tegenover ons (zembla) heel erg weinig. Destijds rondom het kunstgras werden we uitgenodigd om langs te komen, werd dat een dag van te voren afgebeld en we hebben toen vragen, zoals dat altijd gaat, via de mail gesteld, die werden wel beantwoord. Voor die uitzending in de uitzending over grond, hebben ze zowel op onze schriftelijke vragen als alle telefoontjes die we hebben gedaan niet gereageerd.

Presentator: Judith, jij hebt wel contact met ze?

Judith Spanjers: Ja, bij mij gaat het eigenlijk anders. Ik had wel heel goed contact, we lachen ook met elkaar. Maar ik krijg ook niet op alle vragen antwoorden. Want ja, als het te moeilijk wordt, ja dan hoor ik het ook niet. Maar het is een goed contact.

Presentator: Dus ze gooien het vaak op een misverstand, bijvoorbeeld, ehm dat kan ik mij van die kunstgrasmatten herinneren. Er werd gezegd van, ja dat heeft er tijdelijk gelegen, maar het zal wel verwerkt worden.

Judith Spanjers: Nouja, ze zijn heel duidelijk in de boodschap van: het zand is schoon en ze hebben zelf geen enkele twijfel dat het niet zo is. Ze doek ook tegenonderzoek als blijkt dat het wel zo is.

Roelof Bosma: Maar het klopt, dat als er fouten zijn gemaakt dan is het een menselijke fout, niet met voorbedachten rade maar dan heeft iemand iets fout gedaan. Dat is aan het OM om te bewijzen dat 21 kilometer aan vrachtwagens moeilijk één fout van een mens kan zijn. Denk ik dan. Maar dat is wel de lijn van de reactie steeds geweest. Maar die reacties zijn ook steeds aangepast in de loop van de tijd.

Presentator: Maar is Vink, is er mogelijk sprake van kwade opzet?

Judith Spanjers: Ja dat zal het OM uit moeten gaan zoeken. Want de vraag is nu, wat is de waarheid? En er is nog heel veel onbekend zoals: de provincie wil als toezichthouder niet onderzoeken waar die grond nou eigenlijk vandaan kwam, ja en zolang ze dat niet doen, de bewoners voelen zich niet serieus genomen.

Presentator: Is de provincie verantwoordelijk? Of is de gemeente verantwoordelijk?

Roelof bosma: De provincie is bevoegd gezag hier in en die, die die is verantwoordelijk in het controleren, maar ook in, als het gaat om het ingrijpen. En er ligt nog een rapport over asbest en bodemslakken op ditzelfde gebied, dat heeft de provincie al. Wij kregen dat niet omdat het Openbaar Ministerie zou liggen, dus er gaat nog iets hier over naar buiten komen en de provincie weet al heel lang precies wat daar ook in staat.

Presentator: Asbest en bodemslakken?

Roelof Bosma: Zo heet dat, ja. Vooral met resten uit de ovens.

Presentator: Dus het dossier Vink is nog niet gesloten. Hartelijk dank Roelof Bosma van Zembla en Judith Spanjers van Omroep Gelderland.

Deel VI Leeuwarder Courant

Transcript uitzending I

Titel uitzending: De Friese smokkelroute

Datum uitzending: zondag 17 november

Presentator: Ja met een stukje Friese geschiedenis. In de Tweede Wereldoorlog werden tweehonderdtien vanuit Amsterdam, over het IJsselmeer, naar Friesland gesmokkeld. Daarvan zijn er naar schatting nog 70 van in leven. We praten er over met Marja Boonstra van de Leeuwarder Courant, goeienavond!

Marja Boonstra: Ja, hallooo.

Presentator: Jullie hebben samen met stichting De Verhalen, het Fries Dagblad en Omrop Fryslan de verhalen op gaan tekenen. Daar is dit weekend het eerste verhaal over verschenen. Hoe willen jullie het verder gaan aanpakken?

Marja Boonstra: Nou dat hangt er ook een beetje vanaf van wat voor reacties er binnen komen. Het is een heel pakket wat we eigenlijk proberen uit te spreiden over de provincie. En wij niet alleen, natuurlijk, want we doen het samen met Gerard van der Veer, die hier naast mij zit, van Stichting De Verhalen, dat is eigenlijk degene die het heeft bedacht. En wij zijn aangesloten, of wij hebben ons aangemeld bij hem van luister, we hebben zo'n groot podium binnen de provincie, wij kunnen proberen de bevolking, de lezer, de Friezen op te roepen van: wat weet je nog van deze geschiedenis? En daar kunnen wij mooi onze podia voor gebruiken. Dus niet alleen de Leeuwarder courant, maar ook het Fries Dagblad en de omrop, alle Friese media trekken hier in samen op.

Presentator: Ja. Want Gerard van der Veer, u heeft er eerder een documentaire over gemaakt, ook hartelijk welkom in de uitzending overigens, we gaan even terug naar het begin, heh, Amsterdam. Want daar begint dit verhaal in eh 1942?

Gerard van der Veer: ja, klopt ja. In '42 zijn de Duitsers toen de razzia's begonnen in Amsterdam. En eigenlijk hadden ze het plan om de Joodse gemeenschap in één jaar tijd van 80.000 zielen helemaal weg te vagen. En er was en eh, jonge rechtenstudent, Piet Meerburg, en zijn vriend was ook een jood en die werd ook opgepakt. Toen zei Piet Meerburg, toen dacht hij bij zichzelf van, ik laat het niet over mijn kant gaan, ik ga joodse kinderen redden. En zo heeft hij met een groep medicijnstudentes, een stuk of 6 jonge vrouwen, is hij begonnen om joodse kinderen uit de crèche te smokkelen, tegenover de Hollandse Schouwburg, waar de kinderen al waren opgepakt na razzia's en zo zijn ze zegmaar begonnen met die smokkelroute, naar Friesland.

Marja Boonstra: En ze moesten natuurlijk ook vrouwen zijn, heh, want dat viel het minste op.

Presentator: die konden zich voordoen als moeder.

Marja Boonstra: Die konden in de openbare ruimte zich met een kind of met meerdere kinderen vertonen. Dus dat is natuurlijk heel spannend, heh, als je je voorstelt hoe dat gegaan moet zijn. Dat je naar ouders stapt en je zegt, geef mij je kind mee.

Presentator: Een van die kinderen was Lea Trop, dat is een fragmentje uit die documentaire. Ehm, zij werd als kind uit huis gehaald. Ook door een student. Om naar Friesland gebracht te worden. Dit zijn herinneringen aan dat moment.

FRAGMENT

Lea Trop: Wat ik me ervan herinner: ik stond in de slaapkamer. En mijn moeder stond te huilen. Toen draaide ik mij nog om naar d'r en zei; ik kom je halen. En, dat is natuurlijk nooit gebeurd, maar toen aan het eind van de straat, het was maar een heel klein straatje, toen was het zwart, toen wist ik niets meer. En toen ik weer wakker werd zat ik in een trein. En het volgende moment dat ik mij herinner is dat we in een eh, dat we de winkel binnen kwamen, de bakkerswinkel, en dat ze er allemaal stonden. De hele, alle kinderen.

Presentator: Ja, meneer van der Veer, u maakte deze documentaire twee jaar geleden. U bent ook leider van dit project. Kunt u nog eens vertellen, hoe zijn ze eigenlijk, nadat ze uit die creche zijn gesmokkeld en hier uit huis zijn gehaald, naar Friesland gekomen? Via het water?

Gerard van de Veer: Nouja, er waren eigenlijk 3 routes. Eentje ging eerst een stukje over het land naar Enkhuizen, en dan met de boot over naar Stavoren. Of over het spoor, maar dat was gevaarlijk, want de Duitsers controleerden vaak de trein. En de veiligste route was toch wel die van Amsterdam, met de veerboot naar Lemmer. En dat was de Jan Nieveen. En de Jan Nieveen is er nog altijd, maar die ligt nu in Noorwegen, daar is nu een restaurant in gevestigd. Maar dat was eigenlijk de veiligste route. En dan gingen ze door naar Sneek, dan konden ze even op verhaal komen in een doopsgezinde kerk en dan werden ze uitgezet over onderduikgezinnen en die werden vaak dominees geregeld na de dienst op zondag. Heh, dominees hadden toentertijd nog veel gezag in die tijd en dan, na die preek vroeg hij zijn gemeenteleden: willen jullie een joods kind opvangen? En dan moest je van hele goede huize komen als kerklid om nee te zeggen. Dus zo vonden die kinderen eigenlijk allemaal onderdak in Friesland.

Presentator: Ja en, ehm, hoe lag dan die connectie, je moet uiteindelijk toch ook mensen kennen uit Friesland vanuit Amsterdam om ze daar onder te kunnen brengen?

Gerard van der Veer: Dat klopt. Pieter Meerburg is eerder al in '42 al naar Leeuwarden gegaan om onderduikadressen te regelen. Maar toen in Leeuwarden geloofden ze hem niet, dat er razzia's plaatsvonden in Amsterdam. Waarschijnlijk door de Duitse censuur, die werkte toen nog heel goed, ehm, maar later trof hij een nichtje van hem, een nicht van hem, een hervormde hulppredikante in het Gooi op ziekenbezoek, dat was Mia Koeling en ze was een hervormd hulppredikant in Sneek. En toen heeft hij haar opnieuw gevraagd: we hebben echt onderduikadressen nodig in Friesland, kun jij ons helpen? Zij is toen teruggegaan naar Sneek en heeft toen een doopsgezinde dominee en een kappelaan gevraagd om samen met haar die kinderen onder te brengen. En het ging zelfs zo ver dat die kappelaan na verloop van tijd tijdens de biecht gewoon gezinnen regelde. Heh, dat katholieken in de biechtstoel eerst de biecht af legden, en dat de kappelaan vervolgens vroeg van; ja, heh je zonden zijn je vergeven.

Presentator: Maar kennelijk was dat een collectief geheim.

Marja Boonstra: Ja en dat is wel eigenlijk heel bijzonder. Dat begon al op die boot natuurlijk, want moet je voorstellen dat er elke keer weer een onbekende student, een jonge vrouw met een paar kinderen de heenreis ondernam van Amsterdam naar Lemmer in Lemmer en dan weer terugkwam zonder kinderen. En vervolgens de volgende dag weer verscheen met andere kinderen. En die kapitein van die boot, ja, die hele bemanning moet natuurlijk daar wel iets bij gedacht hebben. Maar er is nooit ook maar over gesproken. En dat zie je ook eigenlijk weer terug in het vervolg, in de dorpen waar mensen bliksemgoed wisten van hey, daar zit een kind of die hebben een onderduikkind. Maar ze zijn toch niet verraden. Ze wisten ook wel van hey, daar zit een NSB'er. En zo ook in '43, want dit speelt zich eigenlijk af in een paar maanden, heh, en in '43 wisten zij eigenlijk ook

wel hoe het af zou kunnen lopen dus die NSB'ers werden gewoon onder druk gezet in zo'n dorp van: jij houdt je kop.

Presentator: En zijn jullie nou op zoek naar de mensen die toen die kinderen waren, of ook wel naar de mensen waar ze onder doken?

Marja Boonstra: alles. Ja eigenlijk allebei, ja.

Gerard van der Meer: Ja vooral dat, vooral dat. Zijn we vooral op zoek naar de kinderen toch wel, heh.

Presentator: maar waar zitten die nu? Want die zitten dus, die zijn naar schatting tussen de 77 en 90 jaar oud.

Gerard van der Meer: Ik moet je zeggen, het begint nu ook een beetje rond te zingen in die joodse gemeenschap. En dat is toch ook wel een gemeenschap waar mensen elkaar goed kennen. En we hebben nu eigenlijk al informeel een lijstje van 20. Dus dat gaat heel snel.

Presentator: Sinds dit verhaal in de krant?

Gerard van der Meer: Ja, klopt ja, dat is echt gewoon, dat gaat. Maar er zitten ook Joodse kinderen in Amerika en ook veel in Israel.

Presentator: Maar die ga je natuurlijk niet bereiken met Friese media.

Gerard van der Meer: nee dat klopt, daar heb je helemaal gelijk in. Alhoewel al die Friese media ook gewoon internet hebben, heh. Maar goed, daar gaan we natuurlijk ook een beetje zoeken en daar zijn Nederlands-Joodse verenigingen, dat zijn natuurlijk ook hele goeie ingangen.

Presentator: En Marja, dan wil jij die verhalen uiteindelijk publiceren natuurlijk uiteindelijk.

Marja Boonstra: ja die willen we publiceren, misschien niet allemaal. Maar wel een aantal in de komende maanden, want dit project loopt door tot begin mei. Daar stopt het op een hele mooie manier met de onderduikdagen, dan hopen we de mensen die terug zijn gevonden en die daartoe in staat zijn naar Friesland te halen om hun verhalen te laten vertellen op de plek waar ze ondergedoken hebben gezeten. Maar tot die tijd, dus heh de komende maanden, ja dan hopen wij dus de verhalen te gaan schrijven van deze kinderen maar misschien toch ook van de mensen eromheen.

Presentator: en waar moeten die naartoe mailen of bellen?

Gerard van der Meer: info@joodsekinderen.nl

Presentator: Oh dat is makkelijk. Gerard van de Veer, die maakt ook nog een theaterstuk na de verzameling van de verhalen en Marja Boonstra van de Leeuwarder Courant. Hartelijk dank dat jullie er even over kwamen vertellen in onze uitzending.

Transcript uitzending II

Titel uitzending: De giftige stofwolkzaak

Datum uitzending: 22 september 2019

Presentator: Ja, met de vraag is Heerenveen vergiftigd of niet? Metaalhandel De Horne heeft de afgelopen jaren veel schroot versnipperd en deed dat zonder afzuiginstallatie. Hierdoor zijn de afgelopen jaren giftige stofwolken over het omliggende terrein getrokken. Robert-Jan Speerstra is van de Leewarder Courant, welkom Robert-Jan, en jij volgt deze zaak op de voet. Het is nogal een ingewikkelde zaak, meerdere bedrijven en instanties hebben ermee te maken en die zeggen allemaal wat anders, laten we even bij het begin beginnen. Want de verdenking was eerst gericht op een ander bedrijf, heh?

Robert-Jan Speerstra: Ja dat klopt, allereerst even de intro is Heerenveen vergiftigd of niet, vind ik iets te stellig, ik wil niet meteen de angel eruit halen, want die is er zeker. Er is veel fout gegaan en er worden nog steeds dingen onderzocht. Maar vergiftigd of niet, dat is iets te zwaar. De zaak zelf is ingewikkeld inderdaad. Belangrijk denk ik, voor de mensen die dit voor het eerst horen, is om te onthouden: er zijn vier partijen, vier hoofdrolspelers, twee bedrijven en twee controlerende instanties. En het vizier ging in de loop van de jaren, want het speelt al jaren, eigenlijk van bedrijf A en toezichthouder A, naar bedrijf B en toezichthouder B. En bedrijf A is dan afvalverwerker Omrem, die werd gecontroleerd door het waterschap. In het afvalwater van Omrem zijn verhoogde concentraties van zware metalen aangetroffen. Waaronder het giftige Cadmium. Dat heeft het waterschap ontdekt in het afvalwater. Ze kwamen er niet achter waar dat dan precies vandaan kwam en op een gegeven moment was het waterschap daar wel klaar mee en dreigde met juridische procedures. Echt strafrechtelijke vervolging. Toen heet Omrem gedacht van, hey, we moeten hier dieper in duiken, maatregelen nemen en de boel zelf put voor put evalueren. Heh de leidingen worden allemaal een voor een open gezet en gecontroleerd. Maar ze kwamen er nog steeds niet achter. En eigenlijk was de conclusie van het waterschap na een paar jaar: dit kan alleen maar bij de buurman vandaan komen: en dat is metaalhandel De Horne. Direct naast Omrem.

Presentator: wat ook wel logisch is, want daar wordt dus dat metaal versnipperd. En komen er stofwolken vrij. En zit dan in die stofwolken dat Cadmium?

Robert-Jan Speerstra: Ehm, dat is de conclusie van het waterschap en ook van Omrem zelf. En Omrem is een afvalbedrijf, dus daar heb je deze stoffen ook. Het is niet heel gek, bij beide bedrijven is het niet zo gek dat er zware metalen ergens gevonden worden. Dit gaat wel om verhoogde concentraties, dus dat mag natuurlijk niet. Maar bij beide bedrijven zou dit voor kunnen komen. Maar het bleek dus niet bij Omrem vandaan te komen volgens toezichthouder A, om het zo maar even te zeggen. De waterschap. Maar Omrem bleef wel ongerust. De medewerkers waren ongerust, die vonden stof op het terrein bij bepaalde installaties, maar ook is mij verteld, op auto's en op kleding zat stof. De onrust was behoorlijk groot waarop ook Omrem heeft besloten om niet de mensen naar de arts te sturen maar in ieder geval de mogelijkheid te geven voor een bezoek aan de bedrijfsarts.

Presentator: ja, weten we ook wat daar uitgekomen is? Is daar bloedonderzoek gedaan?

Robert-Jan Speerstra: Nee, nee dat is een tweede optie. De eerste optie was gewoon langsgaan om je te laten informeren over de stof cadmium, wat zijn de verschijnselen, wat kan ik merken eventueel. Dat is ehm in eerste instantie door zo'n twintig mensen gedaan. Van de 60 mensen die

direct op dat terrein werken. Er zijn mails gestuurd naar die mensen en er kwam ook een uitgebreide brief op de prikborden te hangen. Ja, twintig, dertig mensen inmiddels hebben dat gedaan. Die hebben zich nu laten informeren, tweede stap is ja bloedtesten doen. Ik denk wel dat een deel dat gaat doen uiteindelijk, maar daar heb ik nog niks over vernomen. Dat is natuurlijk ook wel privacygevoelig.

Presentator: Maar goed. Dit verhaal is ook naar de gemeente gegaan. De gemeente heeft een onderzoek laten doen door de GGD. En tijdens een commissievergadering in Heerenveen van 5 september zegt de burgemeester het volgende erover.

Burgemeester van Heerenveen: Zoals u weet heeft het college de GGD gevraagd om onderzoek te doen naar mogelijke risico's voor de volksgezondheid, en dan gaat het om medewerkers van De Horne en medewerkers van Omren en om mensen die daar werken op dat bedrijf maar ook omwonenden. En inmiddels heeft de GGD een eerste conclusie getrokken uit al het onderzoeksmateriaal. Er zijn allemaal verschillende onderzoeken, die zijn allemaal ter beschikking gesteld van de GGD. En die, eh, hebben mij, eh, gemeld vanmorgen dat de aangetroffen concentraties cadmium in het opgewaarde stof, dat die geen gevaar opleveren voor de gezondheid van omwonenden en van medewerkers van de bedrijven.

Presentator: Ja, daar spreken gemeente en waterschap elkaar tegen, zo blijkt het.

Robert-Jan Speerstra: Ja, zo lijkt het. Maar de gemeente wist eerst van niks. De burgemeester is ook heel boos geworden, omdat hij niks wist van de verontreinigingen. Daar gingen andere overheden over. Hij wil nu ook een centraal systeem voor toezicht en handhaving waarin zaken worden vastgelegd waar hij ook bij kan zegmaar als gemeente. Ehm, de burgemeester is natuurlijk verantwoordelijk voor de volksgezondheid, dat gedeelte van de zaak. En hij heeft de GGD gevraagd om op basis van oude onderzoeken, bestaande rapporten, door de jaren heen verzameld, om die er nog eens bij te pakken en die opnieuw door te nemen of er misschien iets te makkelijk met bepaalde waarden en uitkomsten is omgegaan. Daar blijkt nu uit, een soort eerste conclusie, daar zijn ze nog mee bezig, de onderzoeken lopen nog, maar de eerste conclusie is dat het cadmium de volksgezondheid niet in gevaar heeft gebracht. Dit loopt nog. En als tweede traject loopt ook nog een onderzoek naar lood. Dus het is nog niet eh,

Presentator: Dus het is nog niet afgelopen. Maar zo'n metaalbedrijf staat toch onder toezicht van een milieudienst in Friesland?

Robert-Jan Speerstra: ja, ja dat klopt.

Presentator: wat zegt die dan?

Robert Jan Speerstra: Dat is dus die Toezichthouder B. Ehm, die heeft in eerste instantie wel aangegeven dat er zaken mis zijn.

Presentator: Fumo.

Robert Jan Speerstra: De FUMO, ja. Die valt eigenlijk onder de provincie, dat is eigenlijk de Friese milieudienst als het ware. Ehm, die is verantwoordelijk voor de vergunningen, voor toezicht en handhaving. Die heeft ook geconstateerd dat zaken niet deugen. Die benoemen, ehm ja, ik heb die onderzoeken opgevraagd, de rapporten, dat loopt nog, die kan ik niet meteen krijgen, maar er is wel een feitenrelaas gemaakt, een soort samenvatting van al die onderzoeken. Die heb ik door kunnen lezen en daarin schippert de FUMO een beetje tussen, ja wie heeft het gedaan. Maar die FUMMO

heeft, er zijn jaren geweest dat die FUMO geen onderzoek heeft gedaan. Geen inspecties heeft uitgevoerd. Omdat andere bedrijven, wat zwaardere bedrijven voorgingen.

Presentator: Maar goed, dus bij dat bedrijf, waar die stofwolken vandaan kwamen waar dat cadmium in zit, is een aantal jaren niet geïnspecteerd geweest door de milieudienst.

Robert Jan Speerstra: Ja, dat klopt. In 2018 bijvoorbeeld, een heel belangrijk jaar in deze zaak, is er geen enkele controle geweest. Dat blijkt uit het feitenrelaas, waarin veel meer overtredingen staan dan, dan alleen die stofwolk trouwens. Dus teruggaand in de tijd, tot en met richting 2012 zijn er veel meer overtredingen geconstateerd. Dat blijkt nu ik ben gaan schrijven over deze zaak, dus. En ook over 2011 zijn er geen controles geweest dus ja er zijn meer dingen niet in de haak volgens mij.

Presentator: wie pakt dit op Robert-jan, politiek?

Robert Jan Speerstra: De politiek in Heerenveen heeft het deels opgepakt, ook de Provinciale Staten, ook daar is een vraag gesteld. Maar uiteindelijk, de provincie zelf heeft ook gezegd ehm, wij moeten beter optreden, wij moeten er boven op gaan zitten, dat hebben ze na enige tijd ook wel gedaan. Ze hebben gezegd, ehm, ze hebben het bedrijf onder verscherpt toezicht gezet, officieel. En ze hebben het bedrijf gewezen op de plicht om over twee weken een juiste afzuiginstallatie te installeren boven die shredder. Die het metaal vermaalt.

Presentator: overigens wil het bedrijf zelf niet reageren, zeg ik nog even voor de formaliteit, dat is heel jammer. Maar jij blijft er over publiceren en we gaan er nog meer over horen over de gezondheid van die medewerkers bij die omliggende bedrijven. Hartelijk dank Robert Jan Speerstra van de Leeuwarder Courant over die wolk, die stofwolken boven het bedrijventerrein in Heerenveen.

Deel VII Tubantia

Transcript uitzending I

Titel uitzending: Appen met criminelen

Datum uitzending: 11 augustus 2019

Presentator: Chatdienst Telegram wordt door criminelen gebruikt als een marktplaats voor wapens en gestolen spullen. Er wordt onderhandeld over het inhuren van een diefstal en de prijs van een pistool. Pim Lindeman van Tubantia infiltreerde in Telegram-groepen waar dat gebeurd en dompelde zich zo onder in een online onderwereld.

Fragment chatberichten

Pim Lindeman: Ik kan er wel een paar voor je pakken, ze zijn wel verschillende types, maakt dat uit? Nee, liefst die 250 en 350, maar anderen zijn ook goed. Als ik die motor voor je haal, wat heb je dan voor mij, ik doe natuurlijk niet zomaar iets. 2K, anderen kosten minder, zoals je ziet.

Presentator: dit was een gesprek tussen een crimineel en Pim Lindenman, Pim Lindeman van de Twentse Courant Tubantia, en daar zijn we nu ook. Bij jou op kantoor. Op de redactie? Wij zeggen altijd kantoor, of eigenlijk ik zeg altijd kantoor.

Thijs van Dorssen: Pim vertelt mij over zijn undercoveroperatie op speciale groepschats voor criminelen.

Pim Lindeman: Wat ik op een gegeven moment heb gedaan, is, ik ben op zoek gegaan naar gebruikers uit deze regio. Je kunt ook weer in die groepen zoeken naar bepaalde steekwoorden heh, zoals hier in de regio Twente zocht ik op Enschede of Almelo bijvoorbeeld. Heh, plaatsnamen hier in de buurt.

Thijs van Dorssen: De groepschats bevinden zich op de smartphone-app Telegram. In deze chats is Pim op zoek naar groeps gesprekken bij hem in de buurt.

Pim Lindeman: En op die manier kwam ik een aantal hele interessante gebruikers tegen. "Hallo ik zie net je bericht, zoek je nog iemand in de omgeving van Den Ham? En wat voor klusjes?" "ik zoek crossmotors." Onder meer iemand die op zoek was naar een inbreker. "Speciaal merk of model?" "KTM het liefst".

Thijs van Dorssen: Dus jij was in contact met iemand die op zoek was naar iemand die een crossmotor voor hem ging stelen en jij deed je voor als iemand die dat wel even wilde doen.

Pim Lindeman: ja, ja.

Thijs van Dorssen: Hij biedt in een gesprek aan om crossmotoren te stelen.

Pim Lindeman: "Weet je waar die te vinden zijn?" "Ja, advertentie op marktplaats kijken". Daarna stuurde hij mij direct een legale marktplaats advertentie. Dus heh, iemand die gewoon op een normale manier zijn crossmotor te koop had staan. "Wil je er een of meerdere?" "Het liefst meerdere". En als ik het zou stelen voor hem, bood hij mij 2000 euro. "prima, maar laat me dan op zijn minst zien dat je die 2K hebt liggen." "Komt in orde, begin maar te bellen voor adres." "ik heb het adres al". "sterk." "ik ga morgen wel even kijken op nummer 12, je hoort van me".

Thijs van Dorssen: Reden voor pim om het gesprek af te kappen, want echt een crossmotor stelen dat doet hij natuurlijk niet.

Pim Lindeman: Ik heb die mensen gebeld, die eigenaar van de crossmotor gebeld, en gezegd van joh, mag ik langskomen bij je. Ik moet je iets belangrijks vertellen.

Thijs van Dorssen: Pim meldt de eigenaar dat zijn crossmotor doelwit is voor diefstal. Zo heeft hij niets op zijn geweten. Maar die app, wat is dat nu eigenlijk?

Pim Lindeman: Dat is Telegram. Telegram is eigenlijk een soort chat-app. Net zoals Whatsapp, heh, iedereen heeft whatsapp wel op zijn telefoon. Telegram is een Russische app die eigenlijk op dezelfde manier werkt, je kunt daarmee gewoon berichten sturen naar vrienden, naar bekenden. Maar wat Telegram doet, is dat zij jou garanderen: volledige anonimiteit.

Thijs van Dorssen: Precies hetgeen wat Whatsapp ook doet, alleen is Telegram een stuk veiliger dan Whatsapp.

Pim Lindeman: Whatsapp zegt ook goede beveiliging te hebben. Maar die zijn daar natuurlijk de afgelopen jaren, hebben een aantal keer daar stevige kritiek op gehad omdat, eh, toch wel berichten onderschept konden worden. En zo bleek: dat was niet helemaal waterdicht. Bij Telegram is dat nog nooit gebeurd.

Thijs van Dorssen: En daarom is deze app heel erg populair onder journalisten en activisten. Maar ook:

Pim Lindeman: Ook onder criminelen. Want, als ze jou niet kunnen vinden, dan kun je natuurlijk gemakkelijk handel drijven, afspraken maken.

Thijs van Dorssen: Nog een reden waarom Telegram vaker gebruikt wordt dan Whatsapp, is de zoekfunctie. Heeft het er ook mee te maken dat op Telegram groepsapps wel publiekelijk doorzoekbaar zijn. En op whatsapp niet?

Pim Lindeman: Ja zeker. In het hoofdmenu zit gewoon al een zoekfunctie. Als je daarin een zoekterm invult, dan krijg je alle groepschats te zien die daarover gaan. En dan, met één druk op knop kun je gewoon in zo'n groepschat kijken.

Thijs van Dorssen: Het is dus niet heel moeilijk om te zien wat er in zo'n groepschat gebeurt.

Pim Lindeman: Daarna is het ook met één druk op de knop zo gedaan om actief te worden in zo'n groep. En kun je gewoon meepraten.

Thijs van Dorssen: En om zo'n criminele groepschat te vinden, dat is nou ook niet echt moeilijk.

Pim Lindeman: Dan ga je zoeken naar een manier hoe je bij ze in de buurt kunt komen.

Thijs van Dorssen: Je moet gewoon een paar handige zoektermen invoeren.

Pim Lindeman: en hoe noemen zij nou een groepschat waarin zij handel drijven. Ja, dat wist ik in het begin ook niet, dus dat was echt een kwestie van trial and error. Gewoon proberen, en toen kwam ik erachter dat ze gewoon namen als Marktplaats of markthandel of straathandel gebruiken om, ehm, om die groep zo te noemen. En eigenlijk was het zo toen ik één zo'n groep gevonden had, had ik er ook tien, twintig, dertig gevonden heh. Iedere regio heeft zijn eigen groepen waarin gehandeld wordt enzo en toen was het heel simpel om toen ook te zoeken naar heh, wat gebeurt er in onze regio.

Thijs van Dorssen: Het is dus allemaal niet zo heel erg ingewikkeld. Maar het wordt nog bizarder.

Pim Lindeman: je ziet hier gewoon in de berichten langskomen

Thijs van Dorssen: Om te zien wat er allemaal wordt aangeboden, neemt Pim mij mee in één van de chats.

Interviewer: “je ziet hier een groot brok hasj. Hier een prijslijst voor MDMA, speed, “the real drugs, gebracht 070, cocaïne, xtc, 2cb, mdma

Pim Lindeman: En wat zien we hier nog meer, sleutels kopiëren, dat zal wel voor auto’s zijn. Nagemaakte kleding, oh kijk hier: credit cards, kijk. Rabo, ING, ABN. Ghb, LSD. Het lijkt wel een apotheek. Ah, kijk hier, vals geld.

Interviewer: Bankdirecteur Adrie staat erbij.

Pim Lindeman: Ja dat is dan de gebruiker, dat is ongetwijfeld niet zijn echte naam. Die biedt bankoets, zoals die ze zelf noemt. Bankbiljetten. Ja, en dit zijn alleen nog maar berichten die vandaag zijn geplaatst heh. Dus niet dat we nu in een hele week zitten te kijken, maar we zijn inmiddels honderden berichten verder, dat is allemaal van vandaag.

Thijs van Dorssen: Op de groepschats worden allerlei criminele goederen verhandeld, maar ook wordt er gezocht naar bijvoorbeeld inbrekers zoals je aan het begin kon horen. Niet alleen Pim, maar ook de politie nam eens een kijkje op de app. Onlangs publiceerde de rechtbank van Amsterdam een zaak waar de politie maandenlang incognito contact is geweest met een wapenhandelaar op Telegram.

Thijs van Dorssen: met Thijs van Dorssen van Reporter Radio, Radio 1.

Politiewoordvoerder: hallo, polly van dijk, rechtbank van Amsterdam.

Thijs van Dorssen: Ik bel met persrechter Polly van Dijk. En zij legt mij uit hoe de zaak precies verlopen is. Die zaak is begonnen bij een applicatie genaamd Telegram?

Politiewoordvoerder: klopt, daardoor kwam de zaak aan het rollen, doordat de politie op Telegram berichten zag waarbij hij een vuurwapen te koop aangeboden had.

Thijs van Dorssen: Voor de politie reden genoeg dus om net te doen alsof ze geïnteresseerde kopers waren.

Politiewoordvoerder: Ze hebben met hem afgesproken. Ze hebben zijn telefoonverkeer afgetapt. En afspraken met hem gemaakt over het kopen van wapens. En dat is een aantal keer gebeurd en daar hebben dus transacties plaatsgevonden.

Thijs van Dorssen: Toen is deze man veroordeeld?

Politiewoordvoerder: Dat klopt ja. En de officier van justitie had 5 jaar geëist en de rechtbank heeft ook 5 jaar opgelegd.

Thijs van Dorssen: En dat is hoger dan normaal voor wapenhandel wordt gegeven.

Politiewoordvoerder: De rechtbank zegt nog even iets over die straf: dat vanwege wat er de laatste tijd eigenlijk allemaal gebeurt dat eigenlijk een beetje uitgaat boven wat er zo’n beetje gemiddeld is afgesproken. Dus die straffen voor wapenbezit en dan ook voor wapenoverdracht zijn omhooggegaan.

Thijs van Dorssen: Dat heeft alles te maken met het aanhoudend overlast en veiligheidsrisico’s in Amsterdam.

Thijs van Dorssen: Dus simpel gezegd heeft de rechtbank hier een beetje een voorbeeld willen stellen van nou eh, dit gebeurt er als je aan wapenhandel doet. Doe dat niet want we straffen hard.

Politiewoordvoerder: Zeker, zeker. Precies, precies, en nouja ook zeggen ze zowel naar de samenleving als naar potentiële daders dat wij wel degelijk zien wat er allemaal voor vreselijke dingen gebeuren met die wapens.

Thijs van Dorssen: Binnenkort komt de rechtbank met een lijst met eigen aangepaste straffen met betrekking tot het gebruik en het verhandelen van wapens. Ook Pim komt, net zoals de politie, in contact met een wapenhandelaar op Telegram. Hij plaatst een bericht met waar hij zegt op zoek te zijn naar een vuurwapen in de omgeving van Twente. En kreeg je reactie?

Pim Lindeman: Ja, binnen 6 minuten.

Thijs van Dorssen: 6 minuten?

Pim Lindeman: Zes minuten, ik legde mijn telefoon aan de kant ik zat hier ook op de redactie, ik was gewoon aan het werk, en 6 minuten later: pling. "Hey, heb je geld?" "geen probleem" "heb wel iets voor 3k, is nieuw en mooi" en hij zei: ik heb iets moois voor je, 3000 euro. Een Glock, heh, dus een pistool. "'heb je een foto ofzo, zodat ik het zeker weet?" "bro is risico op Tele. We komen uit dezelfde regio, je mag wel langs komen." "okay, en hoe weet ik zeker dat ik niet wordt geripped?" "hoe weet ik zeker dat jij geen agent bent?" "ja, dan had ik wel een 9mm gehad" dus ik heb hem nog een aantal gerichte vragen gesteld van, goh, heb je er ook kogels bij? Was ik wel benieuwd naar, die had hij dan. En op gegeven moment heb ik gezegd van, ik kom er wel even op terug nog. Hij bleef nog een beetje aandringen dus heh, het was wel menens, maar ik dacht van ja heh, voor mij het is wel goed zo. Dus op een gegeven moment dacht ik van: ik ben wel klaar met mijn onderzoek, heh. Ik heb gezien, heh, als je wordt gevraagd om zo'n motor te stelen, en je ziet de hele dag in die groep de drugs en de wapens aan je voorbij trekken van nou, ik heb wel genoeg. Maar toen kreeg ik nog één berichtje, van degene die die motor wilde stelen: "hoe zit het ermee, heb je al actie ondernomen, in één keer, out of the blue. "hey, al gaan kijken?" en toen stuurde hij een foto mee, met nou stapels bankbiljetten. 50 euro biljetten, duizenden euro's en daar had hij een briefje bij gemaakt met mijn alias die ik op Telegram gebruik en daaronder: geld is geen probleem, als je dat denkt. Als je die motor gestolen hebt, ik kom direct. Met een peace teken.

Thijs van Dorssen: De crimineel stuurt hem dus ook nog een teken van vriendschap.

Pim Lindeman: we zijn dus goede vrienden geworden in de korte tijd waarin we gecommuniceerd hebben, ja.

Transcript uitzending II

Titel uitzending: De speurtocht naar Rian van Rijbroek

Datum uitzending: 20 oktober 2019

Presentator: Sinds de omstreden zelfverklaard cyberexpert Rian van Rijbroek in het leven is gekomen van ICT zakenman Gerard Sanderink, gebeuren er opmerkelijke dingen in zijn bedrijven. Wie was die Rian van Rijbroek ook alweer?

Fragment

De slimste mens: Roelof, jouw fragment.

Rian van Rijbroek: Je ziet vanaf 2013 een bepaalde trend. De aanvallen zijn groter, zijn geavanceerder. En het lijkt erop alsof iemand de beveiliging, van de banken in dit geval, van de belastingdienst in dit geval aan het testen is.

De slimste mens: Zeg het maar.

Roelof: Nieuwsuur, maria tweebeke, fraude, Rusland, pas

De slimste mens: ja de vrouw die we naast maria tweebeke zagen dat was Rian van Rijbroek. Die werd gepresenteerd als een deskundige op het gebied van cyberaanvallen, maar dat bleek nogal tegen te vallen. Het was allemaal zo erg dat Nieuwsuur zelfs zijn excuses heeft moeten aanbieden.

Einde fragment

Presentator: ja, die Rian van Rijbroek, dit was De Slimste Mens overigens, die Rian van Rijbroek die werkt tegenwoordig voor zakenman Gerard Sanderink uit Twente zoals gezegd. Goed voor ruim 600 miljoen en onder anderen en onder andere eigenaar van het bedrijf Centric. En Angelique Kunst van Tubantia heeft onderzoek naar haar gedaan. Wat was de aanleiding voor het artikel?

Angelique Kunst: Ja, eh, Rian van Rijbroek heeft al een eh meer dan een jaar iets moois met het Twentse multimiljonair Gerard Sanderink. Hij is de baas van grote bedrijven als Centric en Struktron. Werken alles bij elkaar 16.000 mensen voor die man. Sanderink is een échte Tukker. Is hier in de regio ook heel bekend, heeft een paar jaar geleden ook bekend gemaakt dat hij zijn gehele erfenis gaat nalaten aan de regio. Dus ja, wij zijn eigenlijk allemaal hartstikke gek op Gerard Sanderink geweest. Want sinds hij in de ban is van mevrouw van Rijbroek doet hij hele merkwaardige dingen en daar maakt iedereen zich hier grote zorgen over.

Presentator: Merkwaardige dingen in het leven van het zakelijk leven van Gerard Sanderink, die Rian van Rijbroek, wat is haar achtergrond?

Angelique Kunst: Ja, daar waren wij ook heel nieuwsgierig naar. Want er is eigenlijk maar heel weinig over haar bekend. Ze heeft zich vorig jaar ineens gepresenteerd als Cyber-hacker. Dat klonk heel spannend en ze zei dat ze al jaren voor allerlei geheime diensten en voor allerlei buitenlandse bedrijven allerlei hele ingewikkelde hacks deed en dat ze software ontwikkelde. En voor die tijd was ze eigenlijk nauwelijks bekend. Totdat ze de eerste keer bij Nieuwsuur op TV kwam. Toen bleek al heel snel dat ze geen cyberhacker is, in elk geval, ze heeft daar ontzettend weinig verstand van want de deskundigen hebben haar destijds helemaal gefileerd. Haar verhaal leek helemaal nergens op en ze heeft ook nog nooit kunnen aantonen dat ze in die wereld ooit echt iets gepresteerd heeft.

Presentator: Maar wat is haar opleiding dan?

Angelique Kunst: Ze heeft HAVO, en ze heeft wat financiële diploma's gehaald. Boekhouddiploma's. En verder niks.

Presentator: En nou zeg jij, ze hebben iets moois, Sanderink en van Rijbroek, maar ze bemoeit zich ook zakelijk met dat imperium van Sanderink en er gebeuren merkwaardige dingen. Ehm, wat dan?

Angelique Kunst: Nou, zo heeft Sanderink haar aangewezen om ook binnen Centric een Cybersecuritydivisie op te richten. Nouja, ehm, als je weet dat zij daar dus geen verstand van heeft en als je weet dat Centric weet voor alle Nederlandse gemeenten en voor de Nederlandse Bank dan kun je je voorstellen dat daar wat verontruste reacties op zijn gekomen van: er gaat een mevrouw iets doen, binnen een heel groot ICT-bedrijf, en die mevrouw heeft geen aantoonbare kwaliteiten daarvoor en de enige die daar wel van overtuigd is, is meneer Sanderink zelf. Die wil haar ook graag mee naar allerlei besprekingen. Dat is merkwaardig. Verder is zij inmiddels penningmeester van de stichting die zijn erfenis gaat beheren na zijn dood, dat is ook nogal een verantwoordelijke functie als je dan de zeggenschap krijgt over 620 miljoen. Zij doet boekenonderzoek voor hem, want hij ziet inmiddels overal verraad en fraude bij zijn bedrijven en hij laat haar de financiële onderzoeken voor doen, dus ja ze zijn zakelijk ook zeer nauw verweven op het ogenblik.

Presentator: Nou zeg je: ja dat is een belangrijk bedrijf, want Centric levert heel veel software aan Nederlandse gemeenten, in hoeverre is de bedrijfsvoering van dat Centric in gevaar?

Angelique Kunst: Nou, sinds mevrouw van Rijbroek in beeld is zijn er in elk geval 5 topmensen van Centric opgestapt of weggewerkt. En je kunt je afvragen of je bij zo'n groot bedrijf zo veel hele goede topmensen, die jarenlang goed hebben gefunctioneerd en contact hadden met klanten en met de werkvloer, of je die zomaar kunt missen. Meneer Sanderink vindt van wel, die heeft zijn CEO, Karien Henkens heeft hij toegevoegd dat wat jij in een week doet, dat doe ik in een dag. Ja, misschien is dat wel zo, maar het is wel gek dat zo'n groot bedrijf zijn hele top zo snel kwijt is.

Presentator: Maar kennelijk heeft zij toch iets wat Sanderink aanspreekt.

Angelique Kunst: Ik ben ook razend nieuwsgierig wat dat is.

Presentator: Maar zou dat toch niet ook kennis kunnen zijn? Wat zegt het verleden over haar?

Angelique Kunst: Nou, daar ben ik dus ingedoken. Overigens samen met collega Pim Dijkers van Brabants Dagblad. Ja, het verleden zegt over haar dat ze al eerder bij allerlei bedrijven is binnen gestapt, daar hele mooie verhalen heeft opgehangen, daar prachtige beloftes heeft gedaan en ze heeft al die bedrijven en al die ondernemers totaal verdwaasd achter gelaten met, ja, een puinhoop in de administratie en ook met allerlei mensen die wegliepen uit de bedrijven omdat ze zeiden, dat mens, die spoort niet. Hier blijf ik niet langer. Dus ze heeft eigenlijk een spoor van vernieling getrokken wat wij konden nagaan. Bij eh bedrijven in zowel Brabant als Twente, je ziet duidelijke overeenkomsten met wat er nu gebeurt in de bedrijven van Gerard Sanderink.

Presentator: Ja, want je hebt twee ondernemers gesproken die iets vergelijkbaars hebben meegemaakt?

Angelique Kunst: Ja. Ik heb er twee gesproken

Presentator: Die willen overigens niet met hun naam in de krant heh?

Angelique Kunst: nee, nee. Absoluut niet, want die hebben zoiets van: we hebben daar al genoeg ellende van gehad. Als we ook nou nog weer eens met naam in de krant komen, dan begint iedereen er weer over en daar zitten ze niet op te wachten. Een derde ondernemen heeft iets vergelijkbaars

meegemaakt, maar wil daar niet over praten. Maar die heeft al eerder bij andere media toegegeven dat hij haar kent en dat ze hem heel veel geld heeft gekost.

Presentator: Maar wat is dan het patroon, hoe gaat zij dan te werk volgens deze verhalen? Volgens deze bronnen?

Angelique Kunst: Nouja ze komt bij een bedrijf binnen. En ze weet feilloos ondernemers te vinden die niet helemaal zeker zijn van hun zaak op een bepaald moment. Die financieel misschien een beetje tegenslag hebben en dan zegt zij van: nouja weetje, maar als ik nou jouw administratie eens doorlicht, want daar ben ik heel goed in en dan kan ik vast dingen vinden die beter kunnen. Vervolgens zet ze van alles op de kop, ze ziet overal aanleiding voor fraude, voor diefstal, die ondernemers die raken helemaal in paniek van och, ik dacht dat ik toch een goed bedrijf had, maar blijkbaar is het een puinhoop. Dan komt zij met allerlei oplossingen, een van die ondernemers heeft ze zelfs zo ver gekregen dat hij afluisterapparatuur aanschafte om ehm zijn eigen personeel te bespioneren, want hij dacht dat zijn personeel hem bestal op haar aandragen. En vervolgens blijkt na enige tijd dat de puinhoop in haar administratie alleen maar groter wordt, zo die daar al was, en twee bedrijven zijn zo failliet gegaan na haar bemoeienis. Eentje heeft het net weten te redden, maar al die ondernemers zeggen van ja, ze heeft er een gigantische puinhoop van gemaakt. Klanten zijn weggelopen, personeel is weggelopen,

Presentator: Maar heeft zij dat er dan van gemaakt of was dat dan al zo? Die puinhoop?

Angelique Kunst: Die mensen zeggen, dat heeft zij ervan gemaakt. En als je de jaarrekeningen van die bedrijven bekijkt, dan zie je van: er is niks aan de hand tot het moment dat zij komt.

Presentator: En wat zeggen die accountants dan bijvoorbeeld?

Angelique Kunst: Ja, nou, die accountants worden aansprakelijk gesteld door haar. Van: je hebt slecht werk geleverd want je doet net alsof het allemaal koek en ei is en dat is het allemaal niet. Maar als er vervolgens op haar werk contra-expertise wordt verricht, dan blijkt dat zij d'r een puinhoop van heeft gemaakt.

Presentator: Wat heeft zij daar aan? What's in it for her?

Angelique Kunst: Ja daar ben ik ook nog steeds heel nieuwsgierig naar. Ze dienst stevige declaraties in, ik bedoel een declaratie van bijna een ton voor 7 maanden werk, bij een ander bedrijf een declaratie van 66 duizend euro voor 3 maanden werk. Nou, dat is stevig betaald. Maar dan denk ik, als je echt op geld uit bent, dan doe je het anders. Dan valt er veel meer uit zo'n bedrijf te halen. Dus ik ben ook nog steeds razend nieuwsgierig van wat beweegt haar? Ik denk dat ze uit is op macht, invloed, aandacht, ik weet het niet precies, ik zou dolgraag een keer met haar spreken daarover, waarom doe je dit?

Presentator: Jullie hebben haar benaderd?

Angelique Kunst: Ja we hebben haar herhaaldelijk benaderd.

Presentator: Maar ze wil niet praten..

Angelique Kunst: Dat denk ik, want we krijgen van haar helemaal geen enkele reactie. De enige reactie die we krijgen is van meneer Sanderink. Die zegt dat zij niet wil.

Presentator: Ah.

Angelique kunst: En dan hoop ik maar dat Sanderink voor haar spreekt, want zelfs dat wil ze niet bevestigen. Dat hij voor haar spreekt.

Presentator: Wat zegt Sanderink dan, kennelijk namens haar?

Angelique Kunst: Ehm, dat wij leugens verspreiden, dat het allemaal niet waar is, dat het binnenkort aan het licht zal komen dat alles wat wij over haar vertellen gelogen is en dat we dat dan wel zullen merken en dat we er dan nog wel spijt van gaan zullen krijgen. En verder willen ze geen com